

STENOGRAFSKI BELEŽKI
od Tri esettata sedni ca na Sobrani eto na
Republ i ka Makedoni ja odr` ana na
16 jul i 2003 godi na

Sedni cata se odr` a vo sal ata za sedni ci na Sobrani eto na Republ i ka Makedoni ja so po- etok vo 10,20 -asot.

Sedni cata ja otvori i so nea pretsedava{ e Ni kol a Popovski , pretsedatel na Sobrani eto.

NI KOLA POPOVSKI :

Ja otvoram Tri esettata sedni ca na Sobrani eto na Republ i ka Makedoni ja.

Prateni ci te Ne` det Mustaf a, Esad Rahi }, Angel ka Peeva Lauren-i }, Raf et Mumi novi }, Tri fun Kostovski , Qub-o Georgi evski , Ni kol a Gruevski , Qube Bo{ kovski , Petar Naumovski , Ali Ahmeti , me izvestija deka od opravdani pri -i ni ne se vo mo` nost da pri sustvuvaat na sedni cata.

Konstati ram deka na sedni cata pri sustvuvaat mnozi nstvo prateni ci i Sobrani eto mo` e pol nova` no da odl u-uva.

Na sedni cata se pokaneti pretsedatel ot na Republ i ka Makedoni ja, pretsedatel ot i -I enovi te na VI adata na Republ i ka Makedoni ja, pretsedatel ot na Komi si jata za harti i od vrednost, zameni k na pretsedael ot na DI K.

Zapi sni ci te od 21-ta, 22-ta i 28-ta sedni ca na Sobrani eto vi se dostaveni .

Dal i i ma nekoj zabel e{ ki na zapi sni ci te. (Ni koj)

Konstati ram deka zapi sni ci te od 21-ta, 22-ta i 28-ta sedni ca se usvoeni bez zabel e{ ki .

Za zbor se javi gospo|i ca Ganka Samoi I ova Cvetanovska.

GANKA SAMOI LOVA CVETANOVA:

Po-i tuvan pretsedatel e, po-i tuvani prateni ci ,

Dl aboko zagri`eni zaradi neusvojuvaweto na zaklu-oci te i dl aboko voznemi reni posle izlagaweto na prateni kot od DUI koj mnogu ubavo ja objasni na makedonskata javnost zo{ to vsu{nost se brkaat ovi e iljadnici vraboteni vo javnata admi ni stracija,. Prateni -kata grupa na VMRO-DPMNE bara pauza od 1 -as so cel da utvrdi kako }e prodol`i i dal i voop{to }e prodol`i so rabotata vo Sobrani eto odnosno na sobrani skata sedni ca.

NI KOLA POPOVSKI :

Objavuvam pauza od eden -as, do 11,15 -asot.

(po pazata sedni cata zapo`na so rabota vo 11,25 -asot).

(Prodol`uvame so rabota)

Za procedural no se javuva prateni kot \or|i Orov~anec.

\OR\I OROV^ANEC:

Gospodin pretsedatel e, kol egi prateni ci ,

Jas bi sakal sega samo vo ovoj moment da dadam edno kratko objasnuvwe, zo{ to prakti -no nie pobaravme pauza od glasaweto do po-etokot do ova nova parl amentarna sedni ca.

O-i gl edno deka gi usvoivme zaklu~oci te, a toa zna-i deka si te nie ovde odr`avme brkawe na iljandici -esni i vredni rabotnici. Bez razlika na si te diskusii koi {to prethodno gi imavme, so razno objasnuvwe za reformi , razni objasnuvawa za unapreduvawe, tehnolo{ko i neznam {to se drugo, deneska bevme svedoci na edno novo objasnuvawe, koe vsu{nost, el ementarnoto objasnuvawe, a toa e deka se brkaat rabotnici za da imame mo`nost za vrabotuvawe po nekoj nov pri nci p, koj dosega nam ni be{e nepoznat, a ne po kri teri umi koi se standardni , ne samo za ova op{testvo, tuku i za cel i ot svet. Toa objasnuvawe e za etni -kata zastapenost. Vedna{ }e nagl asam . Ni koj ne e proti v vrabotuvawe. Ni od VMRO na etni `ki te zaedni ci . Me|utoa, voop{to ne e za otpu{tawe i na vakov mi zeren na-i n na l u|eto, ne samo vo sverata na el ektrastopanstvo tuku i ova se drugo {to se nagovestuva ponatamu.

Nie kako prateni ci ovde snosi me odgovornost si te za soci jal nata erozi ja koja nastanuva vo Republ i ka Makedoni ja, nema opravduvawe za progonot na stru-ni te l i ca koi gi brkame i na intel ktual ci te i u{te eden pri nci p na sel ekti ven pri stap na brkaweto so nagl asen pol i ti -ki moment.

Si te prateni ci od ova Sobrani e od pozici jata }e bi dat odgovorni , bukval no odgovorni za armijata na soci jal ni sl u~ai koja po`nuva da se regruti ra vo Republ i ka Makedoni ja.

I u{te edna{ }e ve potsetam na gol emata najava deka od predi zbori eto i ponatamu deka od sekoja f ami l i ja }e se vrabotuva po eden -ovek, odnosno sekoe

semejstvo na nekoj na-in vo ova dr`ava }e bi de i socijal no zgri`eno, a vie vo ovoj moment go pravi te tokmu sproti vnoto od ona { to be{ e veteno.

Nemam { to da ka`am pove}e i neka vi slu`i na -es va{ i ot izbor na va{eto gl asawe.

NI KOLA POPOVSKI :

Procedural no bara g-di not Agron Buxaku.

AGRON BUXAKU:

Po-ituveni kolegi pratenici po-ituveni pretstavnici na Vladata, po-ituven pretsedatel e na parlamentot.

Od procedural en aspekt mi sl am deka tuka ve}e izleguvame od dnevni ot red dokol ku se dozvol uva eden pretstavnik najgol emata opozicionata partija da dade zabel e{ ki vo ime na tn. procedural na mo`nost, toga{ mi sl am deka i jas i mam pravo na ist na-in da mu odgovoram. Tuka e prisuten g-di not Gruevski , i gospodi not Gruevski kako porane{ en mi ni ster za f i nansi i i sega kako pretsedatel na partija i kako -ovek koj { to se anga` i ra za reforma na ekonomijata, veruvam deka vo najmal a raka toj }e me razbere i na toj na-in mo`ebi pri slednite diskusi i jas bi sakal i gospodi not Gruevski da se i zjasni , odnosno da go dade svoeto mi sl ewe za { to se razgovara tuka. Tuka se razgovara za reformi , zaj op{ ti reformi na edna nare-ena javna admi ni stracija, kade { to vleguva dr`avnata admi ni stracija i za edna dr`ava kako Makedoni ja, nevozmo`no e da nosi eden takov tovar. Jas ne navleguvam vo toa kako se vraboteni , koi se vraboteni , vrz koi kri teri umi , mejutoa, fakt e deka vo Makedoni ja denes i mame pregol emo vrabotuvawe, pregol embroj na vraboteni i edna brojka koja { to i edna mnoguporazvi ena dr`ava od Makedoni ja ne bi mo`el a toa da go i zdr`i . Zna- i se raboti za reformi vo javni pretprijati ja i vo elektrostopanstvo, so cel da se sozdadat usl ovi za edna poef i kaska rabota. I so samata taa poef i kaska rabota }e se sozdadat vrednosti i sredstva koi { to }e bi dat vo slu`ba na dr`avata. Dokol ku ni e i ponatamu prodol `uvame da odr`uvame edna pregol ema admi ni stracija, preobemna javna admi ni stracija, samo }e ja zgol emi me agonijata. Ovi e -ekori se prezemaat i vo mnogu porazvi eni zemji , so cel da se postigne ef i kaskost i so cel pretprijati jata da stanat po konkurentni na Svetski ot pazar, se vr{ i skratuvawe na admi ni stracijata i taka so natamo{ nata poef i kaska rabota se sozdavaat novi rabotni mesta.

Dokol ku ni e prodol `i me so takva obemna admi ni stracija i so vrabotuvawa koi { to se pravel e vrz parti ski osnovi i drugi , toga{ samo }e prodol `i me so agonijata, odnosno nema da dobi eme ef i kaskost, pretprijati jata nema da rabotat dobro.

[to se odnesuva do vrabotuvaweto na al banci te se znae deka dokol ku ni e so ogl ed na barawata nema da bi de i st brojot na al banci ki { to }e se vrabotat, odnosno

nema da bi de i st brojot so oni e { to se otpu{ teni . Toa e samo i ska` ano da se posti gnat parti ski poeni .]e se vrabotat drugi l i ca i mal broj }e bi dat al banci . Toa }e bi de vo pri l og na edna stabi l nost, koja { to e mnogu pozna-ajna za stabi l nosta na zemjata. I mpl ementacijata na Ohri dski ot dogovor e od vital no zna-ewe za Republ i ka Makedoni ja.

NI KOLA POPOVSKI :

Gospodi n Gruevski bara procedural no i ako u{ te nekoj drug bara procedural no za to-ka koja e von od dnevnot red na zatvorena sedni ca }e dadam povtorno pauza i }e prodol ` i me so novata sedni ca i na drug nema da davam.

NI KOLA GRUEVSKI :

Po~i tuvan g-di ne prtsedatel na Sobrani eto, po~i tuvani prateni ci ,

Deneska kako { to vi dovte se slu~i eden pri l i ~no neprijaten moment pred Sobrani eto na Republ i ka Makedoni ja. Lu|e koi { to ostanuvaat bez rabota, nal etaa na kam{ i kot na pol i ci jata. Toa najmal ku go o-ekuvavme od ova { to se zboruva{ e mi nati te denovi .

Vo vrska so si te ovi e otpu{ tawa i takanare-eni reformi , bi sakal da ka` am nekol ku raboti .

Po~i tuvani prateni ci , ako go zanemari me f aktot deka vo el ektrostopanstvo konsul tantot za proda` ba be{ e na{ ol deka general no nema vi { ok i ako go i ma e samo vo odredeni segmenti koi { to mo` e me|usebno da se na nekoj na~i n preraspredel at. Ako toj f akt go zanemari me i ako ka` eme deka eve sepak, ocenki te na VI adata se deka brojot na vraboteni e pogol em od onoj { to treba da bi de, osnovnoto pra{ awe e dal i treba{ e tokmu na ovoj na~i n da se namal i brojot na vraboteni vo el ektrostopanstvo i vo cel ata dr` avna admi ni straci ja kako { to se najavuva.

Da ve potsetam deka pred tri godi ni , porane{ nata vl ada, i sto taka, go namal i brojot na vraboteni te vo dr` avnaa admi ni straci ja. Me|utoa, toa be{ e napraveno na mnogu po-ove~ki na~i n. Da ve potsetam i deka me|u dvata kruga na i zbori te 1998 godi na bea pri meni na rabota nekol ku i l jadi l u|e. Da ve potsetam deka i vo prethodni ot peri od i sto taka, se vrabotuva{ e mnogu i ona { to ni e go nasal edi vme be{ e preobemna i gol ema admi ni straci ja. Me|utoa, sepak, prethodnata VI ada reformi te { to gi prave{ e vni mava{ e da ne gi pravi vrz oni e koi { to }e po~uvstvuvaat najgol ema bol ka.

Prvata rabota { to be{ e napravena be{ e predvremeno penzi oni rawe so dokup na sta` . I sto taka bea ponudeni 24 pl ati na si te oni e koi { to dobrovol no sakaat da zami nat. Re~i si 90% zami naa na ovoj na~i n. Pove}e od 3000 i l jadi l u|e ja napu{ ti ja dr` avnata admi ni straci ja na ovoj na~i n i si te tie bea zgri` eni . Toa e osnovnata razl i ka. Tuka e krupnata razl i ka me|u ova { to deneska se slu-uva, kade { to l u|e

cel osno ostanuvaat na ulica i onoj tip na reforma koj { to be{ e napraven od mi natoto, odnosno skratuvawe na administracijata, bi dej}i samo za sebe toa zemeno ne e reforma, toa mo` e da bi de samo del od edna pogol ema akci ja na reforma.

NI KOLA POPOVSKI :

Gospodine Gruevski , Ve mol am da pri vr{ uvate so i intervencijata

NI KOLA GRUEVSKI :

Bl agodaram. O-igl edno samo za mene va` i ova.]e skratam i na vi sti na ` al am { to deneska se slu-i ova. Navi sti na ` al am { to pol i cijata ima{ e i intervencija, toa mo` e{ e da se izbegne, navi sti na ` al am { to tol ku lu|e }e ostanat bez rabota, a mo` e{ e poi naku. Mo` e{ e poi naku najmal ku kako vo 2001 godi na.

Vi bl agodaram.

NI KOLA POPOVSKI :

Gospodine Gruevski ovoj kri terim ne va` i samo za vas, ako vni matel no sl edevte, va` i za si te.

Prodol ` uvme so rabota po novata sedni ca.

Grupa od 18 prateni ci predl agaat dnevni ot red na dene{ nata sedni ca da se dopol ni so I nformacija za potrebata od izgradba na patni ot pravec na del ni ci te Skopje-Mi l adi novci -Sveti Ni kol e; [ti p-Radovi { -Strumi ca i [ti p-Ko~ani -Del ~evo.

I nformacijata e dostavena.

Mol am, eden od predl aga~i te da ja obrazl o` i i tnosta i neodl o` nata potreba I nformacijata da bi de razgl edana na ova sedni ca.

Vo i me na predl aga~i te i ma zbor gospodi not Sl obodan Danevski .

SLOBODAN DANEVSKI :

Po-i tuvan pretsedatel e, dami i gospoda prateni ci , gospoda mi ni stri ,

Od i meto na 20-ti na prateni ci koi se izbrani od i sto~ni ot del na Makedoni ja davame edna i nici jati va do Vl adata i i zotvi vme i nformacija za sostojbata na patni te pravci Skopje-Mi l adi novci -Sveti Ni kol e; [ti p-Radovi { -Strumi ca i [ti p-Ko~ani -Del ~evo.

Ceni me deka e dobar moment znaej}i so kakva i nfrastruktura, so kakvi patni prvci raspol aga i sto~ni ot del na Makedoni ja ova I nformacija da dade potti k do Vl adata i resornoto Mi ni sterstvo, Mi ni sterstvoto za transport i vrski za da otpo~nat podgotvi tel ni te raboti za otpo~nuvawe na del ni cata Skopje-Mi l adi novci -Sveti Ni kol e; [ti p-Radovi { -Strumi ca i [ti p-Ko~ani -Del ~evo.

I meno, za { to stanuva zbor? Se raboti za paten pravec koj }e zna-i skratuvawe na okolu 30 kilometri vo eden pravec, vo dva pravci 60-tina kilometri i najodal e-eni te desti naci i po- nuvaj}i od Berovo, Del -evo, Kameni ca, Strumi ca, }e se skratat prema centarot na Republ i kata, gl avni ot grad na Republ i ka Makedoni ja Skopje, za okolu 30-tina ki l ometri .

Toa gl edano od ekonomski aspekt zna-i mnogu, zatoa { to se vr{ at za{ tedi , se pri bli ` uva centarot na Republ i ka Makedoni ja.

Od sigurnosen aspekt znaeme deka mnogu, mnogu na{ i sogra|ani gi nat na ova del ni ca, zatoa { to f rekvencijata e gol ema, patni ot pravec e optovaren, a da ne zboruvame za zimski ot peri od koga na del ni cata pome|u [ti p i Vel es, na mestoto Saramzal i no sekoja godi na pri najmal i vrne` i i d sneg patni ot pravec e bl oki ran so denovi i nedel i . I sto taka na patni ot poravec Sv. Ni kol e -Kumanovo.

Od tie pri -i ni grupata od 20-ina prateni ci pokrenuvaat i ni cijatuva i predl agaat i nf ormaci ja denes da se stavi na dneven red na sedni cata na Sobrani eto so toa { to }e otpo- nat podgotvi tel ni te raboti , bi dej}i i mame i den proekt i da se zadol ` i Vl adata na Republ i ka Makedoni ja vo najkratok mo` en peri od da otpo- ne so i zgradba na patni ot pravec Skopje- Mi l adi novci -Sveti Ni kol e; [ti p- Radovi { -Strumi ca i [ti p- Ko- ani -Del -evo, vo prva f aza, i paral el no vtorata f aza { to zna-i povrzuvawe [ti p- Radovi { -Strumi ca i [ti p- Ko- ani -Del -evo.

NI KOLA POPOVSKI :

Predl ogot na 18 prateni ci I nf ormacijata da se razgl eda na ova sedni ca go stavam na gl asawe.

Ve mol am da gl asame.

Gl asal e 74 prateni ci od koi 43 gl asal e za 13 vozdr` ano i 18 proti v.

Konstatiram deka predl ogot na prateni ci te e usvoen.

Komi sijata za del ovni -ki i mandatno- i muni tetni pra{ awa predl aga dnevni ot red na ova sedni ca da se dopol ni so veri f i kaci ja na mandatot na prateni k vo Sobrani eto na Republ i ka Makedoni ja.

Predl ogot za veri f i kaci ja e podel en.

Go mol am pretsedatel ot na Komi sijata da ja obrazl o` i i tnata potreba predl ogot za veri f i kaci ja da se razgl eda na ova sedni ca.

BORI S KONDARKO:

Po- i tuvani prateni ci i tnata potreba sogl asno -I en 66 od Del ovni kot se sostoi vo toa { to -I enot 16 od Del ovni kot ne obvrzuva posl e nastapuvawe na usl ovi na nespoi vost na f unkcijata, bi dej}i eden prateni k stana zameni k mi ni ster, naredni ot prateni k od i sti te kandi dati , { to treba da dojde na negovo mesto Komi sijata treba da

go veri f i kuva mandatot i da mu predl o` i na Sobrani eto da se veri f i kuva mandatot na prvata naredna sedni ca, sogl asno -I en 16.

Komi sijata za del ovni -ki i mandatno-i muni tetni pra{awa go razgl eda l zve{ tajot na Dr` avnata i zborna komi si ja i konstati ra deka nema ni kakvi pre-ki mandatot da bi de veri f i ci ran i zatoa mu predl aga na Sobrani eto na dene{ nata sedni ca sogl asno -I en 16 od Del ovni kot da go veri f i kuva mandatot na gospodi not Agim Xel i l i , od DUI na mestoto na gospodi not Hazbi Li ka, koj prethodno be{ e i zbran za zameni k na mi ni sterot za vnatre{ ni raboti .

NI KOLA POPOVSKI :

Bl agodaram.

Sega za i tnosta odl u-uvame a ne za predl ogot.

Predl ogot za veri f i kaci ja da se razgl eda na ovaa sedni ca go stavam na gl asawe.

Ve povi kuvam da gl asame.

Gl asal e 83 prateni ci , 72 gl asal e za, 6 vozdr` ani i 5 proti v.

Konstati am deka predl ogot na Komi si jata e usvoen.

VI adata na Republ i ka Makedoni ja go povl e~e Predl ogot za donesuvawe na zakon za i zmenuvawe i dopol nuvawe na Zakonot za u~eni -ki i studentski standard.

Spored toa za dene{ nata sedni ca go predl agam sl edni ot dneven red:

1. Veri f i kaci ja na mandat na prateni k vo Sobrani eto na Republ i ka Makedoni ja;
2. Predl og na zakon za azi l i pri vremen prestoj;
3. Predl og za donesuvawe na zakon za i zmenuvawe i dopol nuvawe na Zakonot za zadol ` uvawe na Republ i ka Makedoni ja so krddi t kaj VI adata na Kral stvoto [pani ja po Dogovorot za kredi t za real i zaci ja na proektot "Brana" so pri dru` ni objekti , kako na del od hi dromel i orati vni to si stem "Li si -e", so Predl og na zakon;
4. Predl og za donesuvawe na zakon za i zmenuvawe i dopol nuvawe na Zakonot za kul tura, so Predl og na zakon;
5. Predl og za donesuvawe na zakon za i zmenuvawe i dopol nuvawe na Zakonot za vi sokoto obrazovani e, so Predl og na zakon;
6. Predl og za donesuvawe na zakon za i zmenuvawe i dopol nuvawe na Zakonot za vi sokoto obrazovani e, so Predl og na zakon;
7. Predl og za donesuvawe na zakon za i zmenuvawe i dopol nuvawe na Zakonot za Voena akademi ja, so Predl og na zakon;
8. Predl og za donesuvawe na zakon za amnesti ja, so Predl og na zakon;
9. Predl og za donesuvawe na zakon za dopol nuvawe na Zakonot za l okal nata samouprava, so Predl og na zakon;

10. Predlog za donesuvawe na zakon za izmenuvawe i dopolnuvawe na Zakonot za organizacija i rabota na organizacii na dr`avna uprava, so Predlog na zakon;
11. Predlog za donesuvawe na zakon za izmenuvawe i dopolnuvawe na Zakonot za nabavuvawe, poseduvawe i nosevawe, so Predlog na zakon;
12. Predlog za donesuvawe na zakon za izmenuvawe i dopolnuvawe na Zakonot za Fondot za osiguruvawe na depoziti, so Predlog na zakon;
13. Predlog za donesuvawe na zakon za izmenuvawe i dopolnuvawe na Zakonot za Centralen registar, so Predlog na zakon;
14. Predlog za donesuvawe na zakon za izmenuvawe i dopolnuvawe na Zakonot za lizing, so Predlog na zakon;
15. Predlog za donesuvawe na zakon za izmenuvawe na Zakonot za grade`noto zemjište, so Predlog na zakon;
16. Predlog za donesuvawe na zakon za izmenuvawe i dopolnuvawe na Zakonot za radiofuzna dejnost, so Predlog na zakon;
17. Predlog za donesuvawe na zakon za ratifikacija na Dogovorot za slobodna trgovija meju Republika Makedonija i Romanija, so Predlog na zakon;
18. Predlog za donesuvawe na zakon za ratifikacija na [estiot dopolnitelen protokol na Ustavot na Svetskiot poštenski sojuz, so Predlog na zakon;
19. Nacrt na zakon za zaštita na kulturnoto nasledstvo;
20. Predlog za donesuvawe na zakon za izmenuvawe i dopolnuvawe na Zakonot za osnovnoto obrasovane;
21. Predlog za donesuvawe na zakon za izmenuvawe i dopolnuvawe na Zakonot za srednoto obrasovane;
22. Predlog za donesuvawe na zakon za vr{ewe na zanaet-i ska dejnost;
23. Predlog za imenuvawe viceguverneri na Narodna banka na Republika Makedonija;
24. Predlog na odluka za izmenuvawe na Odlukata za izbor na {efi i -lenovi na Delegacijata na Sobranieto na Republika Makedonija vo Parlamentarnoto Sobranie na Organizacijata za bezbenost i sorabotka vo Evropa;
25. Predlog na odluka za izmenuvawe na Odlukata za izbor na pretsedatela, zamenik na pretsedatela i -lenovi na Delegacijata na Sobranieto na Republika Makedonija za sorabotka so Evropskiot Parlament;
26. Predlog na odluka za izmenuvawe na Odlukata za izbor na -lenovi na Upravniot odbor na Javnata zdravstvena organizacija Zavod za zdravstvena zaštita - Skopje;

27. Informacija za rabotata na Komi sijata za hartii od vrednost vo 2002 godina, so Godi { na presmetka na Komi sijata za hartii od vrednost za delovna 2002 godina;

28. Informacija za potrebata od izgradba na patniot pravec na delnicite Skopje-Miladinovci-Sveti Nikole; [tip-Radovi]-Strumica i [tip-Koani]-Del-evo.

Molam, dali ima predlozi za izmenuvawe ili dopolnuvawe na dnevniot red.

Ima zbor gospodi not ismet Ramadani.

ISMET RAMADANI :

Po-ituvan predsedatela, po-ituvani kolegi pratenci i pretstavnici na VI data

Predlagam Zakonot koj { to e predviden denes za izmenuvawe i dopolnuvawe na Zakonot za kulturna da se izzeme od dnevniot red i da se stavi na dneven red na edna naredna sednica, i ako sum svesen deka dva pati porabeno i dva pati bilo pri fateno baraweto ovoj zakon ili izmenite i dopolnuvawata na ovoj zakon da bi dat stveni na druga naredna sednica.

Od informacii te { to gi imam mislam deka seuce ne e postignat po{irok konsenzus ovoj zakon so ovie izmeni i dopolnuvawa da se stavi na dneven red.

Gi imam predvidsite onie koi { to neposredno se zanimavaat so kulturnata i dokolku e toa taka toga{ne}e bi de dobro, sekoga{ gi po-ituvam spogodbite { to se postignuvaat so po{irok konsenzus, za prawa { to se odnesuvaat na ona { to zna-i po-ituvawe na kulturni ot univerzitet vo Makedonija i koe { to isto taka e edna poraka od Ohridski ot ramkoven dogovor.

Informacii te { to jas gi imam, stanuva zbor za pet druztva i gol em broj drgi intelektualci koi na nekoj na-in se zanimavaat so kulturnata, baraat eden mnogu poseriozen priodi mislam so eden po{irok konsenzus vo vrska so podgotovkata na Zakonot za kulturna, toga{ bi bilo dobro ova da se po-ituva.

Jas imam po-ititikon predlagate, glavniot predlagami ni sterot za kulturna, no isto taka imam predvid deka izmenite i dopolnuvawata { to se predlagaat vo ovoj predlog na zakon pove}e od 66 -l ena se odnesuvaat na izmeni i dopolnuvawa na Zakonot koj ima okolu 100 -l ena vkupno. Dokolku e toa taka mislam deka na edna naredna sednica bi bilo dobro iscelo da se usvoi eden nov zakon vrz osnova na ona { to go rekov prethodno da se bazira na Ohridski ot ramkoven dogovor, na eden po{irok konsenzus i na onie koi { to neposredno se zanimavaat so kulturna, se razbirai ni e kako grupi, kako pratenci od ovoj Parlament koj na nekoj na-in ovoj zakon bi gi zadovolil interesi te na ova { to zna-i kulturni vi rawe na seto ona { to zna-i kulturnen

diverzitet, no istovremeno i kulturni viri na kulturne posebno onaka kako { to gi imamo vo Republika Makedonija.

Znate i bilo dobro ovie izmeniti dopolnuvawa da dojde na dneven red na edna od naredni te sednici kako zakon za kulturna koj { to }e bi de izgotven od pogol em broj na subjekti koji { to neposredno }e pri donesat da se donese eden zakon za poboljšavawe so edna mnogu pobrza dinamika, seto ona { to go imamo kako nedostatok mi sl am deka imamo edna alarmantna situacija koja se odnesuva vo oblasta na kulturnata, odnosno vo kulturne institucii i voop{ to vo institucii te { to se zanimavaat so kulturnata.

NIKOLA POPOVSKI :

Gospodi not Ramadan! bara to-kata da se si mne od dneven red.

Predlagame VI data na Republika Makedonija.

Vo ime na VI data, gospodine Stefanovski dali se soglasuvate so Predlogot.

BLAGOJA STEFANOVSKI :

So cel respekt kon kolegata I smet Ramadan, naproti v pred dve nedelii nije gi usoglasivme rabotite, { i rokot elaboracija napravivme okolu site izmeniti smetam deka se raboti za izmeniti od taa priroda kako { to toj govore{e i vo ime na institucii te { to stavi lezabel e{ki }e napravime krupen iskor.

Zatoa ne mo`am da go pri fatam predlogot.

NIKOLA POPOVSKI :

Predlogot na gospodine not Ramadan to-kata 4 - Predlog za donesuvawe na zakon za izmenuvawe i dopolnuvawe na Zakonot za kulturna, so Predlog na zakon da se si mne od dneven red go stavam na gl asawe.

Ve povi kuvam da gl asame.

Gl asale 73 pratenici, za gl asale 3.

Konstatiram deka predlogot ne e usvoen.

ZORAN [APURI]:

Potuvani kolegi pratenici, jas podnesov predlog za donesuvawe na zakon za izmenuvawe na Zakonot za grade`no zemji { te so Predlog na zakon, denes go dobi v mi sl eweto na VI data so koe taa vo osnova go poddr`uva Predlogot na ovoj zakon so koj { to }e se obezbedat trajni sredstva na ednici te na lokalnata samouprava za odr`uvawe na komunalnata infrastruktura.

Istovremeno se ukauva deka }e se podgotviti zakon za finansirawe na ednici te na lokalnata samouprava, me|utoa, denes izvr{iv konsultacii so pratenici te grupii najgol em del od pratenici te i pokraj relativno pozitivnoto mi sl ewe na VI data smetaat deka e potrebno pokompleksno re{avawe i tie se ponudija zaedno so mene da izgotvat nov zakon za septemvri, pa vo toj interes vrzbaza na konsultacii te so

pretstavni ci te na prateni ~ki te grupi jas go povl ekuvam ovoj zako i se nadevam deka naesen zaedno }e doneseme zakon koj }e ja regul i ra ova materija.

NI KOLA POPOVSKI :

Konstatiram deka to~kata 15 - Predlog za donesuvawe na zakon za izmenuvawe na Zakonot za grade`noto zemji { te so Predlog na zakon e povle~ena.

Molam dali nekoj drug bara zbor? (Ni koj)

Bi dejji ni koj drug ne bara zbor, predlo`eni ot dneven red go stavam na glasawe.

Ve povi kuvam da glasame.

Glasale 84 pratenici, 76 glasale za, 6 se vozdr`ale i 2 protiv.

Konstatiram deka e usvoen predlo`eni ot dneven red.

Mi nuvame na to~kata 1 - Verifikacija na mandat na pratenik vo Sobranieto na Republika Makedonija.

Izve{tajot na Komisijata za delovni ~ki i Mandatno-imunitetni prava Vije podelen.

Otvoram pretres po Izve{tajot na Komisijata za delovni ~ki i mandatno-imunitetni prava.

Dali predsedatel ot ~ustvuva potreba da zeme zbor.

BORIS KONDARKO:

Jas obrazlo`uvajji jaitnosta pri utvrduvaweto na dnevni otred ja obrazlo`ivi postapkata.

Komisijata za delovni ~ki i mandatno-imunitetni prava konstatiravz osnova na Izve{tajot na Dr`avnata izborna komisija deka DIK solasno Zakonot za izbor na pratenici go izvestila naredni ot kandidat od listana DUI, koj doajna mestoto na gospodnot Hazbi Lika, koj stana zamjenik ministerva vnatre{ni raboti, gospodnot Agim Xelili pismeno ja pri fati kandidaturata i ima dobi eno uverenie od DIK.

Istotaka konstatiravme deka nema drugi pre~ki za verifikacija nanegovit mandat izatoa mu predlagame na Sobranieto da go verif icira mandatot na gospodnot Agim Xelili.

NI KOLA POPOVSKI :

Dali nekoj drug bara zbor? (Ni koj)

Bi dejki ni koj ne bara zbor, go zaklu~uvam pretresot.

Go stavam na glasawe izve{tajot i predlogot na Komisijata za delovni ~ki i mandatno-imunitetni prava za verifikacija na mandatot na pratenikto Agim Xelili.

Ve povi kuvam da gl asame.

Gl asal e 75 prateni ci , 70 gl asal e za, 2 vozdr` ani i 3 proti v.

Konstatiram deka izve{ tajot i predlogot na Komi sijata za delovni -ki i mandatno-i muni tetni pra{awa se usvoeni i so toa e izvr{ena veri f i akcija na mandatot na prateni kot Agim Xel i l i .

Objavuvam pet mi nuti pauza za da mo` eme tehni -ki vo si stemot da go vkl u-i me novi ot prateni k zatoa { to od sega mu te~e mandatot i i ma pravo da gl asa i da raboti vo Sobrani eto.

Objavuvam pauza od pet mi nuti .

(Po pazata).

Pred da prodol ` i me so rabota, dovol ete, vo moe i vo va{ e i mena gospodi not Xel i l i da mu ~estitam za veri f i kacijata i da mu posakam uspe{na rabota vo Parl amentot.

Mi nuvame na Vtorata to~ka od dnevni ot red - Predl go na zakon za azi l i pri vremena za{ ti ta.

Predl ogot na zakonot i izve{ tai te na rabotni te tel a na Sobrani eto vi se dostaveni odnosno podel eni .

Otvoram pretres po tekstot na Predl goot na zakonot.

Zakonodavno-pravnata komi si ja podnese amandmani na ~l en 16 stav 1, ~l en 19 stav 1, ~l en 20 stav 2, ~l en 22 stav 3, ~l en 27, ~l en 28 stav 3 i ~l en 36 stav 2 i na ~l en 75.

So ogl ed deka vo pove}e f azi go gl edame zakonot, sogl asno Del ovni kot vedna{ odi me na pretres po tekstot. Op{ ti te raspravi gi pomi navme vo mi nati te f azi .

Otvoram pretres po amandmanot na ~l en 16 stav 1 podnesen od Zakonodavno-pravnata komi si ja.

So amandmanto se sogl asi l povereni kot na Val data.

Go mol am pretstavni kot na VI adata da se proi znese.

I ma zbor gospodi not Hari Kostvo, mi ni ster za vnatre{ ni raboti .

HARI KOSTOV:

So ogl ed na toa { to se raboti za preci zi rawe go pri f a}ame amandmanot.

NI KOLA POPOVSKI :

Amandmanot e pri f aten i e sostaven del na zakonot.

Otvoram pretres po amandmanot na ~l en 19 stav 1 podnesen od Zakonodavno-pravnata komi si ja.

So amandmanto se soglasi povereni kot na Val data.
Go molam predstavni kot na VI adata da se proi znese.
I ma zbor gospodi not Hari Kostvo, mi ni ster za vnatre{ni raboti .

HARI KOSTOV:

VI adata go pri f a}a amandmanot.

NI KOLA POPOVSKI :

Amandmanot e pri f ateni e sostaven del na Predl ogot na zakonot.

Otvoram pretres po amandmanot na ~I en 20 stav 2 podnesen od Zakonodavno-pravnata komisi ja.

So amandmanto se soglasi povereni kot na Val data.

Go molam predstavni kot na VI adata da se proi znese.

I ma zbor gospodi not Hari Kostvo, mi ni ster za vnatre{ni raboti .

HARI KOSTOV:

I ovoj amandman se pri f a}a.

NI KOLA POPOVSKI :

Amandmanot e pri f ateni e sostaven del na zakonot.

Otvoram pretres po amandmanot na ~I en 22 stav 3 podnesen od Zakonodavno-pravnata komisi ja.

So amandmanto se soglasi povereni kot na Val data.

Go molam predstavni kot na VI adata da se proi znese.

I ma zbor gospodi not Hari Kostvo, mi ni ster za vnatre{ni raboti .

HARI KOSTOV:

Amandmanot se pri f a}a.

NI KOLA POPOVSKI :

Amandmanot e pri f ateni e sostaven del na Predl ogot na tekstot na zakonot.

Otvoram pretres po amandmanot na ~I en 27 podnesen od Zakonodavno-pravnata komisi ja.

So amandmanto se soglasi povereni kot na Val data.

Go molam predstavni kot na VI adata da se proi znese.

I ma zbor gospodi not Hari Kostvo, mi ni ster za vnatre{ni raboti .

HARI KOSTOV:

I ovoj amandman se pri f a}a.

NI KOLA POPOVSKI :

Amandmanot e pri f aten i e sostaven del na Predl og zakonot.

Otvoram pretres po amandmanot na -l en 75 podnesen od Zakonodavno-pravna komi si ja.

So amandmanto se sogl asi l povereni kot na Val data.

Go mol am pretstavni kot na VI adata da se proi znese.

I ma zbor gospodi not Hari Kostvo, mi ni ster za vnatre{ ni raboti .

HARI KOSTOV:

So ogl ed na toa { to sega i ma samo eden stav, se pri f a}a amandmanot.

NI KOLA POPOVSKI :

Amandmanot e pri f aten i e sostaven del na tekstot na Predl ogot na zakonot.

Prodol ` uvame so pretres na tekstot na Predl ogot na zakonot.

Mol am , koj bara zbor.

I ma zbor gospodi not Koce Trajanovski .

KOCE TRAJANOVSKI :

Po~i tuvan pretsedatel e, po~i tugvani kol egi , po~i tuvani mi nsi tri ,

Na ovaa sedni ca go i mame Predl ogot na zakonot za azil i pri vremena za{ ti t akoj na 21-ta sedni ca odr` ana na 12 maj 2003 godi na go usvoi vme kako Predl og za donesuvawe na zakon za azil i pri vremena za{ ti ta. Zna~i toa e vtorata f aza od zakonot.

Bi sakal samo da napomenam deka predl ogot za azil i pri vremena za{ tit ae podgotven vo vremeto na prethodnoto rakovodstvo na MVR, vo dobar del , popri merot na Sl ovne~ki ot Zakon za azil i vo nego se implementirani site me|unarodni standardi i komparativni iskustva vo ovaa obl ast.

Seu{ te va` e~ki ot Zakon za dvi `ewe i prestoj na stranci , vo del ot na azil i begal ci te, ne e dovol no preci zen i nekorespondi ra so me|unarodni t ei nstrumenti i l egi sl ati va vo zemji te vo razvi enata demokrati ja i negovata prakti ~na pri mena predi zvi kuva te{ koti i vo f unkcioni raweto na nadl e` ni te dr` avni organi .

Deka se raboti navi sti na za dobar zakon, toa se potvrduva i so mi sl eweto na Evropskata komi si ja dadeno na 14 septemvri 2000 godi na koj , vo enkoi aspekti go oceni i nad Evropski te standardi , vo obl asta na azil ot i pri vremenata za{ ti ta.

Vakov zakon e neophoden za Republika Makedonija zaradi opredelбата za postignuvawe na polnopravno -lenstvo na Republika Makedonija vo EU i toj impli cira harmonizacija na nacionalno zakonodavstvo so korpusot na me|unarodni konvencii , kako deklarativen sistem na standardi vo si te sferi na op{testveni ot`ivot.

So ovoj zakon se vr{i dosledno po~ituvawe na osnovni te sl obodi i prava na ~ovekot ili gra|ani not, se obezbeduva ednakvost vo sl obodi te i pravata, nezavisno od rasata, verata, nacionalnata pripadnost. Isto taka se vr{i i priznavawe na socijalni ot i humanitarni ot karakter na probl emto na begal ci te.

Meutoa, so donesuvaweto na ovoj zakon proi zle guva i treba da se donesat ni za podzakonski akti so koi }e se ovozmo`i negova cel osna i mpl ementacija.

Isto taka neophodno e Mi ni sterstvoto za trud i socijal na pol i ti ka da ja zabrza postapkata okol u opredel vuaweto na lokacijata na idnoto pri fatil i {te na stranci te, vo koe }e bi dat smesteni l i cata na koi }e im se pri znae pravoto na azi l , ili }e im bi de priznat status na begal ec odnosno }e im bi de dadena pri vremena humanitarna za{ ti ta na teri torijata na Republi ka Makeodni ja.

Od gorenavedeni t epri ~i ni prateni ~kata grupa na VMRO-DPMNE }e go podr`i ovoj zakon za azi l i pri vremena za{ ti ta.

NI KOLA POPOVSKI :

I ma zbor gospo|a Cvetanka Ivanova.

CEVETANKA I VANOVA:

Po~ituvan gospodin pretsedatel , po~ituvnai kol egi prateni ci , po~ituvan gospodi ne mi nsi tre,

Na dene{ nava pl enarna sedni ca se nao|ame vo faza na usvojuvawe na tekstot nas prateni ci te za azi l i pri vremena za{ ti ta.

Bi dejki na edna od prethodni te sedni ci ja utvrdi vme neophodnata potreba od donesuvawe na ovoj zakon, deneska jas sakam da se osvrnam na edna konstataci ja , a toa e deka so zadovol stvo mo`eme da konstati rame deka od strana na predl aga-ot si te sugesti i , predl ozi i mi sl ewa dadeni vo prethodnata faza, kako od sobrani ski te komi si i , taka i od nas prateni ci te vo di skusi i te na prethodnata pl enarna sedni ca se vgradeni vo tekstot na zakonot, a so toa zna~i sme go podobri le tekstot na i taka dobri ot zakon. Ova treba da bi de prakti ka vo donesuvaweto na si te zakoni , bi dejki , barem mi ni mum dve fazi da prakti kuvame pri donesuvaweto na sekoj zakon, zatoa { to

samo tak a) e go podobruvame tekstot na zakonot i samo taka vo prakti -nata pri mena doneseni te zakoni nema da ni sozdavaat probl emi .

I naku sakam da konstati ram deka materijata { to ja regul ira Predl ogot na zakonot za azi l i pri vreme na za{ ti ta e osobeno kompl eksna i zatoa so vni matel nost, od strana na predl aga-ot, be{ e pri stapeno kon i zrobotka, pri toa, zemajki gi predvi d si te komparati vni i skustva, osobeno brojni te me|unaro dni akti od ova a obl ast, kako { to e Konvencijata za begal ci, Protokol ot za statusot na begal ci i drugi komparati vni i skustva.

Ovoj zakon ni e neophoden zatoa { to imavme praven vakum, bi djeki s eu{ te va` e-ki ot Zakon za dvi`ewe i prestop na stranci ne korespondi ra so navedeni e me|unaro dni i nstrumenti

So dene{ noto donesuvawe na zakonot za azi l i pri vreme na za{ ti ta, prakti -no ni e }e go usogl asi me na{ eto zakonodavstvo so Evropskata l egi sl ati va, i sto taka, }e go re{ ime na eden mnogu dobar na -i n, primenvuajki gi si te me|unaro dni standardi, pra{ aweto na azi l i emi graci onata pol i ti ka, { to e osobeno zna -ajno, ne samo zaradi toa { to sakame da gradi me gra|ansko op{ testvo, no i za pobrz pat kon EU, tuku i od pri -i na { to seu{ te e kr{ l i va bezbednosno-pol i ti -kata sostojba na Bal kanot i sekoga{ potenci jal nata opasnost od napl i v na begal ci .

So regul iraweto na ova a zna -ajna materija Republ i ka Makedoni ja kone -no }e izl eze od ovoj praven vakum zatoa { to Zakonot na jasen i precizen na -i n gi determi ni ra usl ovi te pod koi se pri znava pravoto na azi l , pravoto na pri vreme na za{ ti ta, postapkata za pri znawawe na ti e prava i pol o` bata na l i cata koi gi u` i vaat ti e prava.

U{ te od sami ot po -etok so def i ni raweto na i nsti tutot pravo na azi l , kako i poi mi te -pri znaen begal ec i l i ce pod humani tarna za{ ti ta, pa se do kazneni te i preodni te odredbi, provejuva humani ot karakter na zakonot i po -i tuvawe na osnovni te -ovekovi prava i sl obodi, kako bazi -en pri nci p na si te demokratski zemji . Vo pri l og na ova se i odredbi te koi go i nkorpori raat pri nci pot na zabrana na proteruvawe i nevra }awe, pri nci p na semejno obedi nuvawe, pri nci p na l okal no u -estvo i drugo, ponatamu { i roki ot spktar na prava { to im se garanti raat na barateli te na pravoto na azi l , kako i demokratski te odredbi za samata postapka na pri znawawe na pravoto na azi l .

Zakonot predvi duva i dovol no preventi vni merki, vo sogl asnsot so postoe -ki te me|unaro dni propi si . Dovol no e da se spomene odredbata za ekspl i ci tnoi skl u -uvawe na pri mena na ovoj zakon za stranec koj i zvr{ i l kri vi -no deo proti v mi rot, -ove -nosta i voenoto zl ostorstvo, a vo toj kontekst se i odredbi te koi pokraj prava normi raat i

obvrski za l i ca koi go u` i vaat pravoto na azi l i l i pri vremena za{ ti ta na teri tori ja na Republ i ka Makedoni ja. I najposle, vo taa nasoka e i del ot od zakonot koj predvi duva i tna postapka koja se sproveduva koga baraweto za pri znavawe pravo na azi l e o-i gl edno neosnovano.

Od seto ova mo` eme da zakl u-i me deka Predl ogot na zakon za azi l i pri vremena za{ ti ta, po svojata sodr` i na e i skl u-i tel no dobar zakon koj general no e bazi ran vrz humana komponenta, koj vo potpol nost e ahrmoni zi ran, a vo nekoj aspekti duri i se i zdi gnuva nad evropski t ei me|unarodni te standardi i pri dobi vki , koj i stovremeno gi predvi duva neophodni te za{ ti tni mehani zmi { to od nego pravi i eden kompl eten, i ntegral en zakonski del koj treba da bi d eusvoen na dene{ nata sedni ca i da stane sostaven del na na{ i ot praven si stem.

NI KOLA POPOVSKI :

Bl agodaram.

Ni koj pove}e ne bara zbor, go zakl u-uvam pretresot i Predl ogot na zakon go stavam na gl asawe.

Ve povi kuvam da gl asame.

Gl asal e 68 prateni ci , 67 za i eden vozdr` an.

Konstati ram deka Sobrani eto go donese Zakonot za azi l i pri vremena za{ ti ta.

Mi nuvame na to-ka 3 - Predl og za donesuvawe na zakon za izmenuvawe i dopol uvawe na Zakonot za zadol ` uvawe na Republ i ka Makedoni ja so kredi t kaj VI adata na Kral stvoto [pani ja po Dogovorot za kredi t za real izaci ja na proektot Brana so pri dru` ni objekti kako del od Hi dromel i orati vni ot si stem "Li si ~e", so Predl og na zakon.

Predl ogot za donesuvawe na zakonot, so Predl ogot na zakonot i i zve{ tai te na rabotni te tel a na Sobrani eto vi se dostaveni i podel eni .

Otvoram pretres po Predl ogot za donesuvawe na zakonot.

Mol am, koj bara zbor?

Gospodi n Petrov Kame.

KAME PETROV:

Bl agodaram pretsedatel e,

Po-i tuvan gospodi n pretsedatel e, po-i tuvani ~l enovi i pretstavni ci na VI adata, kol egi prateni ci ,

Branata "Li si ~e" kako sostaven del na i stoi meni ot hi dromel i orati ven si stem vo Vel es, pretstavuva eden od najkapi tal ni te, no i stovremeno najsl o` eni te objekti vo

ovoj moment vo dr`avava. Negovata kapitalnost proizleguva od faktot {to analizirano po vgradenite kolonini na nasipen materijal, koj mo`e da se sporeduva so najkrupnite srodni zafati vo Republika Makedonija. Zatoa, mnogu e dobro {to Sobranieto na predlog na Vladata na nekolku svoi sednici, reisi vo kontinuitet odluva za donesuvawe na zakoni, кои pretstavuvaat ubavidni i perspektiva za regionte, kako vo urbane, taka i vo ruralnite sredini vo Makedonija. Ne bi sakal da govoram za Kozjak, zatoa {to na edna od prethodnite sednici stru-nite lica i znesoa dovolno podatoci za ovoj objekt. Ne bi sakal da govoram ni tu za investicijata za zaobkolni otpatokol u Skopje, za{to za prednostite na ovi e investicioni zafati, isto taka, bea prezentirani dosta pokazateli. No, za "Lisi-e" imam dol`nost da se oglasam, duri imam i imperativna obvraska da se zaloram za objektot, koj dodu{a se gradi dolgi godini, no se gradi kvalitetno, bez pogolemi zastoi, bez prekinite i tehni-ki problemi. Objektot e vsu{nost eden od {kolските primeri za dobra organizacija na raboteweto na izvonredni izveduva-i vo imeto na grade`nite dru{tva Mavrovo i Beton, na solidna delovna sorabotka meju investitorot i izveduva-i te i nasite ni v zaedno so proektantski otinadle`ni ot nadzor od oblasta na grade`nitvoto. Taka {to celata ova konstelacija na vospostaveni odnosi i kvalitetna gradba, potvrdeni vo naodite i mislewata na dr`avnite inspeksijski organi, poka`uva deka na objektot samo edna rabota mu nedostasuva. Nema pari, so koi ovoj nasu{no potreben objekt kone-no i finalno }e se izgradi. Od tuka, vakvite pristapi na Vladata treba da se poddr`uvaat. Treba vo princip da se poddr`i praktikatanaizmeni-no, a po mo`nost i po-esto da dobi vame predlozi za donesuvawe na zakoni za investiciona gradba, za investicii, za respertna oddelni stopanski kapaciteti od javnata sfera, vo koi pak najmal ku ima politika i za koi najmnogu treba da nao|ame zaedni-ki jazik za ni vnata realizacija. Toa se objekti od interes i za potrebite na gra|anite, no i za potrebite i perspektivite za stopanstvoto na dr`avata. Od tuka, hidromeliorativniot sistem "Lisi-e" ima nekolku zna-ajni karakteristiki. Toj se gradi vo najte{koto i najsl`enoto op{testvo na ekonomsko vreme vo Republika Makedonija, {to zna-i izgradbata e realizirana sukcesivno, gradba vo zavisnost od prilivot na sredstva. Vo negovata realizacija finansko u-estvo imaat i gra|anite, koi sporedeno so drugite sli-ni objekti e najgolemo, osobeno vo 1998 godina i so pomo{ na dr`avata odnosno na Vladata, objektot se nao|a pred zaokru`uvawe, taka {to potrebata da se poddr`i ovoj zakon e od slednite pri-ni.

Prvo, vo sostavot na sistemot "Lisi-e" so samopri dones na gra|anite izgradena e edna od najsovremenite filterni stanici vo Evropa za prerabotka i distribucija na

vodata na gra|ani te, so kapacitet od 300 litri vo sekunda. Zaedno so filternata stanica, isto taka, so pari od gra|ani te izgradene dovoden cevovod do stanica dolga 20 km. Vo teku izgradbata na spomnati ot najte`ok i najsl`oen objekt Zapadnata do Lisi`e, `ija realizacija e zavr{ena so okolu 75%. Vo branata do sega izgradeni se najzna`ajni te objekti, teloto na branata skoro e zavr{eno, a ostanuvaat opremata {to denes e predmet na rasprava i grade`nite zafati na pridru`nite objekti, {to zna`at dovr{uvawe na celiot sistem "Lisi`e". Nesmetaj}igi dene{nite sredstva odnosno kreditot za ma{inskata oprema i za del od grade`nite raboti povrzani so opremata, za preostanati te zafati do stepen na pu{tawe vo upotreba na objektot za vodosnabduvawe na gra|ani te, potrebni se u{te okolu 11 milioni evra ili po pet i pol milioni evra godi{no. So ovie sredstva i so vremeto potrebno za proektirawe, izrobotka, transport i vgraduvawe na opremata, }e se zaokru`i eden objekt, koj vo uslovi na izvonredno te{ki problemi vo stopanstvoto vo gradot, vo uslovi stru`no doka`ani ekolo{ki problemi i poslediici po zdravjeto na decata i na gra|ani te, }e zna`i otvorawe na novi perspektivi vo regionot, radikalni promeni na mikroklimata odnosno sostojbi mnogosli`ni, kako {to denes gi imaat `itelite od Ko`ani i drugi te gradovi i sela {to se pod Bregalni`kiot sistem, `itelite od Bitolai tn. Ova dotolku pove}e {to stanuvazbor za takov del od Vel e{kiot region koj ne e opfaten vo zagaduvawata, koj pretstavuva `ista prirodna sredina, dobra za zdravjeto na luleto i za zemjodelskite proizvodi. Od tuka, mislam deka so pravo nad 50 iljadi `itelikoi gravi ti raat okolu ovoj objekt o`ekuvaat kone`na razvr{ska i zavr{uvawe na investici oni ot zafat "Lisi`e" vo Vel es.

Od ovie pri`ini zakonot treba da se poddr`i. Blagodaram.

NI KOLA POPOVSKI :

Mu blagodaram na gospodnot Petrov.

Gospodin Ivanov ima zbor.

QUBI SAV I VANOV-YI NGO:

Tokmu taka, od ovie pri`ini zakonot treba da se poddr`i i jas u{te od vremeto koga se pokrenani ci jativata za izgradbata na ovoj objekt vo ova Sobranie, imaj}igi predvidgol emi te potrebi na gra|ani te od Vel es i efekti te koi treba da se postignat so izgradbata na toj objekt, sekoga{ gi poddr`uvav tie naponi i gi poddr`uvav i zakoni te koi vo toj pravec se donesuvaat. Me|utoa, sega mnogu pove}e nekoi raboti mi se jasni {to gi iznese kol egata vo svojata diskusija, zatoa {to tie nedostasuvaat vo obrazl`eni eto za donesuvawe na ovoj zakon, za `al .

Nie prateni ci te koga treba da odl u-uvame po vakvi te zakoni , morame da raspol agame so mnogu podatoci , a toa zna~i kol ku sredstva se vl o` eni vo toj proekt, vo koj pravec se vl o` eni tie sredstva, od koi izvori se obezbedeni tie sredstva, stepenot na izgradbata na sami ot objekt. U{ te kol ku sredstva }e treba da se obezbedat za da se dovr{ i toj objekt, kako }e se vra}aat tie sredstva, od koi izvori , na koj na~in. Dal i toa samo }e bi de dr` avata, koja zadol ` uvaj}i se, }e gi vra}a ovi e sredstva i tn. Isto taka, sekoga{ sum insistir al i denes pak pvotoruvam deka nie kako Sobrane, kako prateni ci , kako najvi sok zakonodaven dom vo dr` avata, morame da ja i mame sl i kata za zadol ` uvawe na dr` avata, a toa zna~i so novi donesuvawa na novi zakoni i novi zadol ` uvawa, treba da go i mame iznosot so koj se zadol ` uva dr` avata. I toj novi znos, pokraj novi ot iznos, kol ku i znesuva cel okupni ot dol g i kol ku i znesuva godi { ni ot anui tet na toj dol g.

V-era i mavme pril i ka da vi dime, a denes da pro~itame vo i nformativni te sredstva deka so 40 milioni dolari dr` avata se zadol ` uva za izgradba na obi kol ni ot pat tuka vo Skopje i edna del ni ca vo Gevgel i ja. Mi ni sterot za f i nansi i , verojatno, zapra{ an od novi nari te, i zjavi deka Vl adata vodi smetka do koj stepen }e se zadol ` i dr` avata i deka nema so ovi e zadol ` uvawa, nema da se poremeti f i nansi ski ot del i zadol ` enosta na dr` avata i nejzi ni ot kredi bi l i tet.

Jas bi sakal toa nie da go i mame so ci f ri , so brojki i toa ne e ni kakva tajna, barem ne mo` e da bi de tajna za Parl amentot. Isto taka, sega sakam za { to ne se zboruva{ e ovde da ka` am deka kori steweto na kredi ti te e mnogu sporo. Postoi mnogu gol ema i nertnost i nie ne znaeme, toa ne se gl eda i vo obrazl o` eni eto, zo{ to eden kredi t ve}e edna godi na ne e staven vo optek. Zo{ to toj kredi t ve}e ne e kori sten i l i ne e i skori sten i koi se pri ~i ni te. Dal i toa doa|a kako rezul tat na neume{ nosta na l u|eto. Dal i toa doa|a kako rezul tat na neznaeweto. Dal i toa doa|a kako rezul tat na neodgovornosta na tie koi treba da gi sproveduvaat i da gi reali ziraat vakvi te kredi ti . Koi se pri ~i ni te? Toa morame nie da go ras~i sti me edna{ i da i stavi me kraj na ova a pojava. Za ova a si taci ja ne e vi novna samo ova a Vl ada, vi novna e i prethodnata, zatoa { to vo prethodni ot sostav se doneseni zakoni i donesen e ovoj zakon. Na takvi te pojavi morame da vl o` i me naponi da gi i skl u-uvame, zatoa { to ja ~i nat ova a dr` ava mnogu pari takvi te neef i kasnosti . I , tuka vo obrazl o` eni eto mnogu e { turo dadeno zo{ to se docni so kori steweto na ovoj kredi t. Toa kako e re~eno e total no nejasno, ne se gl eda koj e vi noven za takvata rabota, za nejasnoti i te okol u grejs peri odot, okol u kamati te. Zo{ to toa ne se ras~i stuva pred odobruvaweto na kredi tot, pred donesuvaweto na zakoni te. Zo{ to toa mora da se pravi edna godi na i

da se docni so, prvo, so i zgradbata na objektot, a potoa i poskapuvawe na toj objekt. Toa gi -i ni gra|ani te na Makedoni ja mnogu pari .

Vo taa nasoka jas na posl ednata sedni ca na koja { to se postavuvaa pra{ awa i odgovori neslu-ajno upativ pra{ awe do Vl adata i zamol iv da mi odgovori . Jas go imav, me|u drugoto, i ovoj kredi t vo predvid i mnogu drugi kredi ti , mo` ebi preku 20 kredi ti i mnogu od niv stojat vo razni mini sterstva i ne se pipnati . I l u|eto vo mini sterstvata duri ne znaat za takvite kredi ti . Toga{ postavi v pra{ awe da mi odgovori Vl adata koi kredi tni l i ni i postojat, od koi zemji , za koi nameni , pod koi uslovi i zo{ to tie kredi tni l i ni i ne se koristat. Toga{ mi be{ e verbal no odgovoreno, a odgovorot ni { to ne zna-e{ e i rekov deka sum nezadovol en od odgovorot i postavi v dopol ni tel ni pra{ awa i dopol ni tel ni te pra{ awa bea isto taka nesoodvetni i bev upaten da gi -i tam vesni ci te. Od toga{ navamu so tobri kupuvam novi ni , ni kade ne sretnav ona { to go barav.

Po-i tuvani kol egi , kako nie da ja razdvi ` i me i nvesti ci onata akti vnost, kako da ja di game ve}e ova propadnata ekonomija, kako da sozdademe edna pojaka i nvesti ci ona pol i ti ka, koga i mame neodgovoren odnos kon kori steweto na sredstvata, koi { to ni se dodel eni , pa duri i oni e sredstva koi se nepovratni , koi se grantovi .

Zo{ to nie godi na dena ne gi akti vi rame ti e sredstva tamu na branata vo "Li si -e"?

Vo obrazl o` eni eto so edna re~eni ca e re~eno deka so sredstva ne se pokrieni odredeni grade` ni raboti . Nie sme povtorno staveni vo stapi ca. Koi se tie grade` ni raboti ? U{ te kol ku sredstva treba za tie grade` ni raboti ? Tuka kol egata spomna edna ci f ra od 11 mi l i oni evra, verojatno mi sl e{ e pl us ovi e 10 mi l i oni evra { to treba da se dobijati i gledaj}i ja sega namenata na taa voda, a taa namena e izvonredna 4100 hektari navodnuvawe na zemji { na povr{ ina. Treba da bi deme udostoeni vo obrazl o` eni eto da ni se ka` e dali postojat si stemi za navodnuvawe koi mo` at da se iskori stat za tie 4100 hektari , i l i }e treba nekoi novi 5, 8, 10, 15, 20 mi l i oni evra za novi investicii vo taa oblast. [to zna-i revital izacijata na ezeroto "Ml adost". Ako morame da di gneme raka, morame da gl asame, ako sme svati l e deka takov objekt ni treba vo dr` avata, nie toa treba da go napravime otkako }e imame taka { i roki soznani ja i takvi uvidi vo eden takov korisen investici onen zaf at koj }e ni se potvrdi so brojki , so ci f ri , so efekti , so rezul tati i tn. Eve ne nas nepreki nato ni se povtoruva dol go da gradi me, skapo da gradi me, mnogu i nvesti ci i da vl o` uvame i mnogu od efekti te od tie i nvesti ci i zadocnuvaat. Takov e sl u-ajot i so "Kozjak" koga go raspravavme, takvi se sl u-uvawata i vo mnogu drugi zaf ati , takvi se sl u-uvawata i so neodgovornosta na kori steweto na kredi ti te koi { to me|unarodnata

zaedni ca ni gi odobri la po najpovol ni usl ovi , vo zemjodel i eto, za i ndustri jata, za i nf rastrukturata i tn.

Spored toa, kako Sobrani e morame da zakl u-i me deka organi te i tel ata se odgovorni za navremena real i zaci ja na tie kredi ti , na proekti te, na i zgradbata na objekti te, a tuka mi sl am deka ekl atanten primer e i prugata Kumanovo - Kri va Pal anka - \ue{evo i tn. I i nsi stai ram koga se nosi vakov zakon ni e da i mame detal ni obrazl o` uvawa i podatoci koi edna si tuaci ja }e ni ja pretstavat vo pravata sostojba.

]e gl asam za zakonot. Me|utoa, drug pat nema da gl asam za vakvi zakoni , ako vaka ne se postapuva ponatamu.

NI KOLA POPOVSKI :

I ma zbor gospo|a Sowa Lepi tkova.

SOWA LEPI TKOVA:

Po~i tuvan pretsedatel e, po~i tuvani pretstavni ci na Vl adata, kol egi prateni ci ,

Zaokru` uvaweto na i zgradbata na branata "Lisi -e" pretstavuva su{ ti nski pri dones vo obezbeduvaweto na podobri usl ovi za ` i veewe na gra|ani te na gradot Vel es i negovata okol i na preku obezbeduvawe na dovol ni kol i ~i ni na zdrava voda za pi ewe i za zadovol uvawe na oddel ni komunal ni potrebi . So i zgradbata na vakvi investicioni zaf ati vo oddel ni regi oni na Republ ika Makedoni ja se obezbeduvaat zna-ajni pretpostavki za zabrzan ekonomski i sevkupen razvoj na dadeni ot regi on. Ako samo se pogl edne od edna strana geograf skata karta na Republ ika Makedoni ja, a od druga strana se pogl ednat stati sti ~ki te podatoci za godi { ni te vodeni tal ozi vo ramki te na Republ ika Makedoni ja, vedna{ stanuva jasno zo{ to e osobeno va` na i zgradbata na vakvi i nf rastrukturni objekti . Stati sti ~ki te podatoci }e ni ja predo~at real nosta na rel ati vno skromni te godi { ni vodeni tal ozi { to podrazbi ra rel ati vno su{ ni peri odi vo najzna-ajni te del ovi od godi nata koi se kori stat za zemjodel ska akti vnost. Vakvi te pretpostavki vo osnova doveduvaat do mal i pri nosi vo zemjodel i eto vo oddel ni regi oni vo Republ ika Makedoni ja, a i sto taka doveduvaat i do pogol emi probl emi vo obezbeduvaweto na gra|ani te so dovol na kol i ~i na na voda za zadovol uvawe na ni vni te sekojdnevni potrebi .

Po~i tuvani prateni ci ,

Vo interes na sevkupni ot ekonomski razvoj na oddel ni te regi oni na Republ ika Makedoni ja kade i mame i zgradba, ili pak vo faza na plani rawe na i zgradba se vakvi vodostopanski objekti , smetam deka treba da ja poddr` ime i

ohrabri me Vladata da prodol`i so nejzinite opredelbi za poddr{ka na vakvite infrastruktorni objekti so koi vo krajna linija se obezbeduvaat i podobri uslovi za `iveewe na gra|anite i razvoj na stopanski te subjekti . Me|utoa, vo sekoj slu-aj treba i da ja ohrabri me Vladata i vo nejzinite naponi i zalagawa izgradbata na vakvite infrastruktorni objekti da bide zavr{ena vo predvidenite rokovi i so toa da poka`eme deka sme seriozni partneri , da poka`eme deka sme zemja vo koja mo`e da se sproveduvaat dogovorenite dinamiki na izvedba na rabotite i deka so toa nema da stvori me pretpostavki za poskapuvawe na i taka mnogu skapite objekti .

Po-ituveni kol egi pratenici , sepak sakam da ja iskori stam ova pri l i ka da ka`am i nekol ku zbora za hidrosistemot "Zletovica" - Probi {tip, regionalen vodostopanski objekt koj vo vladinite programi za gol emi investicioni objekti se nao|a pove}e od 20 godini i sega e na povi dok negova kone~na realizacija. Smetam deka Vladata na Republika Makedonija treba pointenzivno da pristapi kon obezbeduvawe na uslovi za zapo~nuvawe na izgradba na hidrosistemot "Zletovica" - Probi {tip. Pobrzata izgradba i na ovoj objekt za koj ve}e spomenav deka ima regionalen karakter e deka so voda za pi ewe gi zadovol uva i komunalnite potrebi na gra|anite na op{tina Probi {tip, Sveti Nikole, [tip, Karbinci , Lozovo, Kratovo i Zletovo i }e pri donese da se re{ati pogol emite probl emi za vodosnabduvawe na gra|anite za da se nadmi nat sostojbite koi vo oddelni op{tini nalikuvaat i na humanitarni katastrofi . Tokmu od ovie pri ~ini jas i Liberalno demokratskata partija predlagame da se poddr`i ovoj Predlog za donesuvawe na zakon za izmenuvawe i dopolnuvawe na Zakonot za zadol`uvawe na Republika Makedonija so kredit kaj Vladata na Kralstvoto [panija i }e go poddr`i me ovoj Predlog na zakon.

NI KOLA POPOVSKI :

I ma zbor g. @arko Karaxoski :

@ARKO KARAXOSKI :

Po-ituven pretsedatel e, kol egi pratenici ,

Dozvol ete mi kako izvestitel na Komisijata za finansirawe i buxet da ka`am nekol ku re~enici po odnos na ovoj zakon. Prvo, da ne se stvara zabuna deka Sobranieto na dne{nata sednica nosi zakon za zadol`uvawe na Republika Makedonija so kredit kaj Vladata na Kralstvoto [panija po Dogovor za kredit za realizacija na proektot "Brana" i "Lisi~e", tuku stanuva zbor za zakon za izmenuvawe i dopolnuvawe na prethodno donesen vakov zakon, koj {to e donesen vo 2002 godina objaven vo "Slu`ben vesnik na Republika Makedonija" broj 32 od 2002 godina. Da

bi dam i skren, o-ekuvav deka zameni k mi ni sterot }e dade barem edno uvodno i zlagawe koi se osnovni te bel ezi poradi koi { to se nosi deneska ovoj zakon. Zna-i, zo{ to se potrebni i zmeni i dopolnuvawa. Inaku, vrz osnova na ona { to prethodno kol egi te prateni ci ka`aa kol ku e potreben eden vakov zakon, f akti ~ki za { to stanuva zbor. Toa bea di skusi i vo onoj moment koga se nose{ e zakonot za zadol`uvawe na Republ i ka Makedoni ja so eden vakov kredi t. Jas moram da potsetam deka i vo toa vreme ima{ e dosta di skusi i zo{ to se nosi zakonot i dal i voop{ to treba da se zadol`uvame. I ma{ e toga{ od odredeni prateni ci od toga{ nata opozici ja koi se protivea na eden vakov zakon, zatoa { to smetaa deka Republ i ka Makedoni ja premnogu se zadol`uva i deka toa ne e dobro, nezavisno dal i stanuva zbor za vodosnabduvawe, i l i ne. Mi sl am deka na taa tema vodevme i odredeni pol emi ki i toga{ noto mnozi nstvo, i l i toga{ nata VI ada ima{ e sl uh i toa go napravi so eden vakov zakon. Deneska sl u{ am od prateni ci te na sega{ noto mnozi nstvo kako stavovi te gi i znesuvaat vo pravec na poddr{ ka na eden vakov zakon i toa e dobro vo sekoj sl u-aj. Inaku, da se razbereme, osnovni te pri -i ni poradi koi { to se nosi eden vakov zakon deneska se kako { to i pi { uva vo obrazi o`eni eto na predl ogot od VI adata toa e drasti ~no namal uvawe na euro bord od pri bli`no 5% na 2,5%, odnosno 2,36%. Jas }e najdam prilika da go pro-i tam. Istovremeno tro{ oci te na kredi tot poradi docnewe se gol emi, tie na ovoj na-in del umno }e gi nami rat ni vni te tro{ oci za rezervacija na sredstvata od 2000 - 2003 godina. Predl o`enata izmena e voobi -aena kamatna stapka normalna za komercijal ni te kredi ti od razvoen tip. I pokraj toa neophodno e doobjasnuvawe na grejs peri odot po 2,5 godi ni. Prvata rata se pla}a 6 meseci od po-etni ot datum na otpl atata i tn najdocna treba da 22 meseci seto ova da zavar{ i. Inaku, osnovni te nameni se razgl eduvani i usvoeni u{ te vo ona vreme kako { to ka`av koga e nosen zakonot. Taka { to ova { to sega VI adata go pravi so izmena e samo vo pravec na real i zacija na kredi tot { to pobrzo i zaradi toj sl uh { to treba da go i mame si te, { to pobrzo i na { to podobar i poef ekti ven na-i n.

Spored toa, kako i zvesti tel na Komi sijata za f i nansi rawe i buxet sakam da i znesam i toa deka Komi sijata go poddr` a ednogl asno, i maj}i gi vo predvi d si te ovi e raboti koi { to sega gi i znesov i jas, a i prethodni te kol egi .

NI KOLA POPOVSKI :

I ma zbor gospodi not SI obodan Danevski .

SLOBODAN DANEVSKI :

Po-i tuvan pretsedatel e, dami i gospoda prateni ci ,

Si gurno deka potrebata i ako zakonot e donesen vo 2001 godi na, ova { to go predlaga deneska Vlada Predlog za donesuvawe na zakon za izmenuvawe i dopolnuvawe na Zakonot za zadol`uvawe na Republika Makedonija so kredit kaj Vlada na Kralstvoto [panija po Dogovor za kredit za realizacija na projektot "Branata" so pri dr`ni objekti, kako del od hidromeliorativni ot sistem "Lisice", so Predlog na zakon, vo celost go poddr`uvame i ni e kako politika partija i li-no i jas, bez razlika kako }e odat ovi e raboti. Si gurno mora da se zabrza za da mo`e da se napravi realizacija na kreditot, zatoa { to nasu{na potreba e edna{ da se stavi kraj na site pate{estvija na gra|anite od op{tina Velles. Imeno, svedoci sme i znaeme niz { to pomisluvaat, znaeme deka toa e najzagadenata okolina vo Republika Makedonija, zagaden e i gradot, si gurno zatoa se zagadeni i izvori te. So branata "Lisice" baren e { to }e se podobri, ona { to zna-i -i stavoda za pi ewe na `i telite na gradot Velles. Imeno, jas moram i vo ova pri l i ka da spomnam deka gi poddr`uvam site zal o`bi na Vlada i na sega{ nata i na prethodnata koga se vakvi projekti vo delot na realizacija na krediti, zadol`eni ja po odnos na vodosnabduvawe na gradovite.

Ona { to stoi kako otvoreno pra{awe, toa e snabduvawe na gradot Sveti Nikole. Ewe, pomisluvaat }e 4 meseci, vleguvame }e vo vtorata polovina na letoto i den deneska situacijata e status kvo i den deneska vo gradot Sveti Nikole se pivoda od cisterni i den deneska imame redici, i den deneska imame nezadovolstvo. Ona { to e najtragi -no ne se gl eda re{eni e na ovoj problem. Ona { to saka nekoj da go nametnee pau{alno, zatoa { to ne e toa trajno. Trajnoto re{eni e }e bide so realizacija na projektot "Zletovica". No, najnovata informacija od pretstavnik na korporacijata, i li pretstavnik na Japonskata vlada ka`uva deka vo slednite najmal ku 7-10 godini nema teoretska {ansa da se realizira projektot "Zletovica". Ostanuva otvoreno pra{aweto { to natamu so gradot Sveti Nikole, kako }e se re{ i ovoj problem? Ovoj problem lokalnata samouprava nema teoretski {ansi da go re{ i. Najnovite merewa i najnovite ispituvawa koi uka`uvaat deka trihl ori dmetanite se zgol emeni za 190%, duri e zabraneto, najnovata zabrana do|a deka vo detskite gradinki i vo zdravstvenite ustanovi ne smee da se koristi vodata i kako tehnolo{ka. Imeno, za { to stanuva zbor? Stanuva zbor za toa vodata vo branata "Mavrovica" e petta, a sega e {esta kategorija. So zgol emuvaweto na temperaturite se zgol emuvaat i organskite materii. So toa se zgol emuvaat i trihl ori dmetanite. So ova tehnologija i so ona { to se predlaga so dodatni dozirki i dodatna oprema so dva kal gul atora i donesuvawe na oprema za podobruvawe na vodata ozoner, so toa nema da se podobri vodata, zatoa { to ni e imame lo{a voda na po-etokot. I najsovremenata tehnologija vo Makedonija ne mo`e da preraboti 6-ta kategorija na voda za pi ewe. Od ovi e pri -i ni

ostanuva pra{aweto nere{eno, mi sl am deka ni koj ne se gri` i za gra|ani te na op{tina Sveti Ni kol e. Pomi nuva i l etoto, ne znam kako }e se re{ i ovoj probl em. Ubava e ova i ni cijati va, ubavo e { to }e se re{ava sl u-ajot so branata "Li si ~e", dobro e { to }e se nadmi ne probl emot so vel e{ani . No { to pravi me ni e so gradot Sveti Ni kol e? I ma{ e i ni cijati va, i ma{ e prateni ~ko pra{awe, i nf ormacija, edna, druga, VI adata na ova ne odgovara. Resornoto mi ni sterstvo koe mo` e da pomogne, toa e Mi ni sterstvoto za ekol ogi ja dade nekoi upatstva, no pra{aweto stoi otvoreno. Vo del ot na re{avawe na vodata vo VI adata postojat 4 mi ni sterstva koi mo` at da izdvojat sredstva, toa e Mi ni sterstvoto za zemjodel stvo, {umarstvo i vodostopanstvo, Mi ni sterstvoto za ekol ogi ja i Mi ni sterstvoto za transport i vrski kade { to ima namenski sredstva za kori stewe na voda za pi ewe kaj gra|ani te. Znaeme deka tuka mo` e da pomogne i ~etvrto mi ni sterstvo, a toa e Mi ni sterstvoto za l okal na samouprava vo Fondot na nedovol no razvi eni . Od ti e pri ~i ni , go apostrof i ram po ne znam koj pat pra{aweto so snabduvawe so voda na gradot Sveti Ni kol e. Ne znam dal i nekoj razmi sl uva { to se sl u-uva so ti e l uje. Najnovata i nf ormacija, ka` uvaat deka vo momentot i ma samo 60 ml adi l uje zabol eni od rak od 40-50 godi ni i i ma okol u stotina zabol eni od rak na dojka i matka od pone` ni ot pol . Ova srazmerno so stati stika koja e dadena vo Republ i ka Makedoni ja koja po ` i tel Sveti Ni kol e e najzagrozena zona da ka` am kade { to smrtnosta po odnos na karci nom vodi me ne samo vo Republ i kata, mo` ebi vodi me po brojot na ` i tel i i na svetsko ni vo. Od ti e pri ~i ni ne znam { to da podneseme, { to da barame, nema odgovor od VI adata. Mora da se i znajde re{eni e zatoa { to sostojbata e al armanтна. Ako i ma{ e sl uh VI adata da go nadmi ne probl emot so vel e{ani , ako i ma{ e sl uh i se najde re{eni e so Pri l ep, mora VI adata da i zreagi ra za pra{aweto po odnos na snabduvawe so voda na gradot Sveti Ni kol e. I naku ova pra{awe }e bi de otvoreno za si te gra|ani , vl eguvame vo edna perspekti va kade { to nema re{eni e. Dal i treba gra|ani te so gra|anska neposl u{ nost da i zl ezat pred VI adata, pred Sobrani eto, i l i da bl oki raat ul i ci i pati { ta? Ni e razgovaravme so gra|ani te od gradot Sveti Ni kol e, ne e popul arna merkata da se pravat { trajkovi i red drugi raboti . Barame ova pra{awe da se i nsti tucional i zira, da odi po redoven pat i VI adata da najde re{eni e vo najkratok mo` en rok.

NI KOLA POPOVSKI :

Dal i nekoj drug bara zbor? (Ni koj).

Go zakl u-uvam pretresot i na Sobrani eto mu predl agam da go usvoi e sl edni ot zakl u-ok.

Sobrani eto go usvojuva Predl ogot za donesuvawe na zakon za i zmenuvawe i dopolnuvawe na Zakonot za zadol`uvawe na Republika Makedonija so kredit kaj VI data na Kralstvoto [panija po Dogovorot za kredit za realizacija na projektot "Branat" so pri dru`ni objekti, kako del od hidromeliorativni ot si stem "Lisice".

Ve molam da gl asame.

Gl asale 71 pratenik, 68 za, i 3 vozdr`ani.

Konstatiram deka zaklu`okot e usvoen.

Dali Sobrani eto go usvojuva predl ogot na ova sednica da se pretrese i Predl ogot na zakon.

Ve molam da gl asame.

Gl asale 71 pratenik. Site gl asale za.

Konstatiram deka e usvoen predl ogot na ova sednica da se pretrese i Predl og zakonot.

Otvoram pretres po tekstot na Predl ogot na zakonot.

Zakonodavno pravната komisija podnese amandmani na naslovot na Predl ogot na zakonot i na clen 1 vo vovednata re`enica na stav 1, so koj se soglasil pretstavni kot na VI data na Republika Makedonija i tie se sostaven del na tekstot na Predl ogot na zakonot.

Prodol`uvame so pretres po tekstot na Predl ogot na zakonot.

Molam, koj bara zbor? (Ni koj)

Bi deji ni koj ne bara zbor, go zaklu`uvam pretresot po tekstot.

Predl ogot na zakonot go stavam na gl asawe.

Ve povi kuvam da gl asame.

Gl asale 69 pratenici, site gl asale za.

Konstatiram deka Sobrani eto na Republika Makedonija go donese zakonot za i zmenuvawe na Zakonot za zadol`uvawe na Republika Makedonija so kredit kaj VI data na Kralstvoto [panija po Dogovorot za kredit za realizacija na Projektot Branat so pri dru`ni objekti, kako del od hidromeliorativni ot si stem "Lisice".

Premi nuvame na `etvrtata to`ka od dnevni otred - Predl og za donesuvawe na zakon za i zmenuvawe i dopolnuvawe na Zakonot za kulturata, so Predl og na zakon.

Predl ogot za donesuvawe na zakonot, so Predl ogot na zakonot i izveštai te na rabotnite tela na Sobrani eto vi se dostaveni, odnosno podeleni.

Soglasno to`ka 2 od Amandmanot X na Ustavot na Republika Makedonija, ovoj zakon se donesuva so mnozinstvo gl asovi od pri sutnite pratenici, pri {to mora da ima mnozinstvo gl asovi od pri sutnite pratenici koi pripa|aat na zaednicite koi ne se mnozinstvo vo Republika Makedonija.

Otvoram pretres po Predlogu za donesuvawe na zakonot.

Molam, koj bara zbor?

I ma zbor gospodini Kiro Dojnovski.

KIRO DOJNOVSKI :

Poštovani predsedatelje, poštovani priisutni,

24 juni 1998 godina predsedatelot na Sobranieto na Republika Makedonija toga{ gospodini Tito Petkovski objavi deka so aplauz prebitarno po u-estvo od 18 pratenici e donesen Zakonot za kulturna i eve sega po pet godini i nekoliku dena vr{ime negova izmena i dopolnuvawe. Pri toa odvoeni diskusii i javnata rasprava {to se vode{e po nego be{e priisutno edno zadovolstvo deka toa e zakon koj mnogu uspe{no ja sistematizira problematika od oblasti na kulturnata i treba{e da go harmonizira funkcioni rawetona institucii i kulturnata voop{to. Toa be{e mnogu znaajna cel {to ovozmo`uva{e zбогатувawe na `ivotot i duhot i nadmuvawe na bl edata egzistencija na kulturnata na margini te na Evropa i svetot. U{te pove}e {to vo cel i ot svet i mame avans za neograni `ena vi za vo kulturnata koja so u{te mal ku povr{nost od ovaa situacija mo`evme da ja prokockame.

Ubeden sum deka znaeme koj sme, kade sme dostignale i na koj na-in preku kulturni otidentitet mo`eme da go afirmirame sopstveni otidentitet i da komunicirame so drugi te civilizacijski i na drug kulturna-in. Taka }e go `uvame i neguvame i razvivame respektot {to se iska`uva sprema na{ata kulturna krevaj}i ja na{ata kadarnost da im bideme ramni, bi dej}i sedimенти te naminatoto fermentiraat kulturno nasledstvo za nas mnogu znaajno.

Zakonov za kulturna donesen vo 1998 godina zna-e{e `ekor kon tolku toga{ aktuelnata tranzicija, {to vo ovaa sfera, za `al, ne se sprovede dosledno, a sega mo`eme da konstati rame deka se izgubeni pet godini {to za nas, za kulturnata voop{to se nepovtorlivi.

Seriozno se postavuva pra{aweto zo{to ovoj zakon ne uspea da se implementiravo `ivotot koga gi ima{e site kvaliteti na dobar zakon koga be{e donesen so konsenzus.

Vo ovoj moment isto taka iznenaduva i faktot {to sega pri negovoto dopolnuvawe i izmenuvawe opozicijata koja sekojdnevno organizira presovi so celvoznemiruvawe na javnosta so nekoi pra{awane se proi znese po ovi e izmeni na ovoj zakon.

[to ne napravivme, a {to be{e znaajno za negovata implementacija? Op{tata opredelba mo`e da se izvl e~e, toa e neodgovornost. Pet godini ne ja donesovme nacionalnata programa za razvoj na kulturnata kako strate{ki dokument. Ne

gi fizionomi ravme nacionalni te i drugi te instituci i od oblasti na kul turata. Go-ekavme novi ot Zakon za Lokalnata samouprava i toa kako da ni odgovara{e. Ne gi donesovme ni propratni te zakoni koi se odnesuvaa na kul turata, kako da go-ekavme i Ramkovni ot dogovori i ustavni te izmeni. Seto toa sakale ili ne, gi dovede i instituci i te i subjekti te vo edna i ndiferentna letargiska sostojba mnogu pol o{a od prethodni ot period od ni vni ot razvoj. So v.d. di rektori, so nedefinirani razvojni programi, tamu i mame vraboteno kulturni rabotnici koi ostvaruvaat kakva takva egzistencija, no ne i seriozni kulturni programi.

Sosema e razbrljivo {to Vladata na Republika Makedonija i Ministarstvoto za kul tura sega smetaat deka nemaat pove}e vreme za-ekawe po ova pra{awe. Segan ot pristap kon izmeni i dopolnuvawe na Zakonot za kul tura zna-i pristap kon negova i implementacija po pat na evropska i ntegracija. Vpro-em, napori te {to tolku dolgo gi pravi me za vl ez vo Evropa se eden kul turen-in.

Samo nekolku preduslovi za taa cel {to gi nudi zakonot. Toj dosledno i cvrsto se zalaga za gra|anski model vo kul turata kade site gra|ani se ednakvi, so ednakvi prava vo kul turata, so site mo`nosti i so site specifi ki {to UNESCO gi bara i gi potkrepuva, a toa e pra{aweto na raznol i-nost tolku bitno za na{eto op{testvo i Evropa. Sferata vo kul turata e sl obodna za site. Tamu ne se vleguva ni tu po kl u-evi, ni tu po kvoti. Tamu se vleguva i deluva po silata na-ovekovata kreacija.

Spored toa, koga se zboruva za nacionalnata samobitnost vo sferata na kul turata, na site ni e jasno deka nacionalnata samobitnost ne e sama po sebe vrednost, taa treba da se doka`uva, apostol ot na kul turata e toj koj na site i na ednakovna-inja pru`a taa {ansa.

Ottamu, ni koj vo kul turata ne e podreden i zanemaren, forsiran ili stimuliran. Zakonot se odnesuva za site. Na primer- l enot 62 pod 2 mnogu jasno i precizno zboruva citiram: ramnopravna polo`ba na site subjekti nezavisno od pravni ot status, etni-kata ili drugata pripadnost, podednakvi uslovi utvrdeni so ovoj zakon.

Zakonot nudi ambient vo koj site gra|ani koi se-uvstvuvaat sl obodni da tvorat, a toa tvore{tvo da se-uvstvuva kako zaedni-ko pri f atli vo tvore{tvo za site {to e zal o`ba deka nacionalno zna-i nacionalno na gra|anite na Republika Makedonija, na site gra|ani na Republika Makedonija.

Kul turata na eden narod ili zaednica e onolku pri f atli va za site kolku {to nudi visoki pri f atli vi vrednosti za koknsumacija. Taka, i skreno da vi ka`am, go gl edami posledni ot uspeh na Turskata drama na Festival ot "Vojdan ^ernodri nski " vo Pri lep kade gi po`nea site prvi nagradi.

Vo Zakonot na koj deneksa vr{ime i zmeni i dopolnuvawa prakti-no se definiрани tri ni voa na interesi vo kul turata: i ndi vi dual en, l okal en, naci onal en i ni koj od niv nema posebna prednost, bi dej}i site se podednakvo va`ni i im se ovozmo`uva podednakov pristap do sredstvata i do aktivnostite zavisno od ponudeni ot kvalitet. Taa strategija zakonot so izmenite ja precizira na mnogu prakti-en na-in. Se razbi ra, za realizacija na ova neophodno e da se napu{ti edna stara i anahrona struktura {to ne{to zna-i tarnsformacija i prilagoduvawe kon novite opredelbi. Site ovi e opredelbi se osobeno razraboteni i doprecizirani vo -l enot 8 koj pokraj drugoto nudi re{eni ja za dostapnost na gra|ani te do kul turnite vrednosti i nivno masovno kori stewe pod ednakvi uslovi i za{tita na kul turni ot identi tet na gra|ani te vo zaednici te vo Republ ika Makedonija {to posebno zna-i ori gi nal nost na ovoj zakon i ci vi l i zi ran dosti g vo domenot na kul turata.

Nekoi sogl eduvawa za predl o`eni te i zmeni vo Zakonot za kul turata.

Za ostvaruvawe na naci onalni ot interes vo kul turata Sobrani eto na Republ ika Makedonija donesuva naci onal na programa, sega vo ovoj zakon nudi me za peri od od -eti ri godi ni , predvidena vo -l enot 9 za razl i ka od dosega koga toa be{e pet godi ni .

Ako se ima vo predvid deka toa e najbi ten dokument vo naredni ot peri od vo kul turata kade treba da se defini raat cel ite, strategijata na pol itikata, nasokite za razvoj na mre`ata na naci onal ni te ustanovi , principi te i cel ite na me|unarodnata kul tura sorabotka, proekcija na kadri te, nasokite za kul turol o{ki i stra`uvawa i sl i -no, toa zna-i deka toa e dokument koj treba da se donese so {i roka javna rasprava pred da bi de dostaven do Sobrani eto na Republ ika Makedonija. Toa e dokument koj ja utvrduva zadol `itel nata obvraska na dr`avata sprema gra|ani te kako usl uga, kako servi s.

Zatoa vaka osmi sl en dokument - Naci onal na programa treba da se smeta za strate{ki dokument na dr`avata vo obl asta na kul turata okol u koj, po moe mi sl ewe, ne treba bezrazl o`no naddavawe, pol i ti zi rawe, l obi rawe me|uparti sko, me|uetni -ko i t.n.

Prakti-no treba toa naddavawe da se bara preku vrednosta, so gol emi nata i so kval itetot. Toa me tera da mi sl am deka ponudenata opredel ba od -eti ri godi ni ovoj dokument da bi de donesen zna-i deka sekoja pol i ti -ka parti ja so dobi vawe na mandatot }e nosi ili barem rima mo`nost da nosi nova strate{ka programa. Do kade so toa }e stigneme? Se zal agam za ednoo-en utvrden srate{ki koncept za razvoj na kul turata po koj pol i ti -ki te parti i sekoja vo svojot mandat {to

je go dobie je se natprevaruva kolku uspe{no je go realiziradelot od nacionalnata programa {to e prakti~no programa na gra|ani te.

Mo`ebi e potrebno da se utvrdi i potrebata od negovo srednoro~nodousovr{uvawe, dorazrobotuvawe, no ne i promena i nosewe sekoi ~etiri godini. Dobro utvrdeni ot koncept na nacionalna programa kade je se utvrdat minimum elementi {to bi bile neodmnlivi, da se stavi vo nadle`nost na izv{natavlast za implementacija. Kako Vladata na Republika Makedonija smeta deka je ja realizirana nacionalnata programa je zavisi i je odlu~i kakvi nacionalni i drugi ustanovi je formira, za ,koja dejnosti i kakvi statusni sostojbi je postojat vo taa smisla,

Na primer, se znae deka edna nacionalna biblioteka mora da bide bibliografski centar na dr`avata, treba da nosi zadol`itelnenpe~atenprijerok, da bide informativen referalen centar i da vr{i instra`uvawa vrz nacionalnoto kulturno nasledstvo od minatoto i sega nadvor i tuka. Vo sprotivno, toa je bide maalska i lokalna biblioteka.

Ili Makedonski ot naroden teatar ili bilo koj nacionalen teatar, zadol`itelno treba da postavuva dela na doma{ni avtori, klasici, dela na sovremeni avtori, da poseduva opera, bal et, orkestar i drugi dejnosti za razlika od drugite tetatri vo dr`avata, zatoa {to vo krajna linija makedonski ot gra|anin saka tuka i ovde vo svojata zemja vo `i vo da gl eda i opera i bal et i da slu{a svoj orkestar. Na krajot, formirame nov gl eda~, posetitel. Mo`ebi interesot na drugite teatri {to isto taka mo`at da se razvivaat i imaat interes mo`at da gi postavuvaat i od drug aspekt nekoi dela kako {to se "Bolva vo uvo", "Jane Zadrogaz", i sl i~ni primeri koi nosat profi t. Vo drugite sf eri isto taka treba da se baraat osnovni telementi {to e toa nacionalno.

Vo smisla na menaxerski ot pristap na zakonot sosema e pri fatli va opredel bata di rektorot da bide izbiran od ministerot so programa po pat na konkurs, za razlika od dosega, koga toa go prave{e Vladata na Republika Makedonija.

Isto taka dobro e re{eni eto programski ot ili umetni ~ki ot di rektor da bide izbiran od di rektorot na ustanovata. Na toj na~in se zgol emuva i ot~etnosta i odgovornosta vo izv{uvaweto na programata.

Mo`ebi vo cel i ot ovoj proces na razvoj treba da se obmisli i obezbedi formirawe na nekoi drugi pomali i nsticii koi sega mu nedostigaat vo kulturnata vo Republika Makedonija kako {to bi bile Zavod za prou~uvawe na kulturni ot razvoj vo Republika Makedonija, Nacionalen centar za teatarski instra`uvawa, Makedonsko {kolo za arheologija i drugi {to sega vo momentot ne mi teknuvaat.

Mislam deka so vakov tip na institucii koi bi bile del od nau- i strahovata rabota, na{ata kul tura }e pominevo ne{to {to }e zna- i strate{ko razmisluvawe za razvoj na kul turata i {to }e ovozmo`i pred ovoj Parlament da se izleguva so kvalitetni programi vo smisla na stretegiata na kul turata.

Na krajot, isto taka vo ovoj dokument koj sega go nosime ja ima celosno mojata poddr{ka ne e dovolno jasno {to so dosegnoto poedine-no zakonodavstvo vo oddelните kulturni dejnosti. Bi dej}i ~etiri zakoni sosema prestanuvaat da va`at, kaj pet zakoni samo odredeni izmeni, ne e precizno ka`ano kako i koga vo koj del se vr{at tie izmeni.

Da posakame ovoj zakon da go doneseme, no istovremeno da posakame da ne go snajde sudbinata na prethodnot, zatoa {to ovoj zakon gradi kul tura koja ne pri znava me|i, etni ~ki, pol iti ~ki, jazi ~ni. Pri znava samo razliki vo kvalitetot i vo kvalitetni tevi si ni.

Ovde sakam samo da spomnam u{te dve raboti. Odgovornosta vo zakonot se sveduva i preku reaudi cijata, testi raweto i recenzijata. Toa samo vo naci onal ni te ustanovi. Koj e kri teri umot se postavuva pra{aweto? 20 godi ni i ottuka natamu ne. A, zo{to tokmu 20, a ne pove}e ili pomal ku? Zarem samo vo umetni ci te ili vo stru-ni te kadri vo naci onal ni te i nsti tucii ili ca posl e 20 godi ni }e i mame doverba deka toa }e go pravat bez ovi e f ormi na reaudi cijata, recenzijata ili sl i ~no.

[to so visokite stru-ni zvawa, vi {i kustosi, vi {i sovetnici, vi {i bi bli otekari, koi gi steknuvaat nau-ni te titul i magistri i doktori.

Na krajot, u{te ne{to, se zalagam vo ~lenot 50 kade gi utvrduvame el ementi te neophodni za sekoja publi kacija, kniga, dr`aven i nteres e da se precizira i statusot na zadol`itelni ot pri merok {to i zdava~ite treba da go po~ituvaa. Tamu i mame masa drugi posporedni pra{awa, me|utoa, zadol`itelni ot pri merok kako obvraska, kako arhi vski pri merok na pe-atenata produkcija vo Republ i ka Makedoni ja kako da ni bega povtorno od predvid, osven ako ne go stavame vo nekoj drug zakon, odnosno vo Zakonot predviden so naci onal nata programa.

Na krajot bi sakal da go ka`am i ova deka ovoj zakon bi posakale da pri donese i vo kul turata na na{eto `iveewe, na{eto komunicirawe so svetot, komunicirawe me|u nas, ako sakate i vo Parlamentot, bi dej}i i zgl eda i tuka ni treba. Po~ituvawe na `ol ti te lenti pred {al teri te, odnosot vo avtobusi te, na stadi oni te, izletni ~ki te mesta, ona {to go vikame aktuel na, `iva ili kako {to Bl agoja Stefanovski vel i - dene{ na kul tura.

Bl agodaram.

NI KOLA POPOVSKI :

Gospodi not Trajanovski i ma zbor procedural no.

KOCE TRAJANOVSKI :

Bl agodaram pretsedatel e.

Poradi slu-uvawata pred parlamentot, kade { to ve}e i ma pri mena na si l a od strana na pol i cijata i pri vedeni se dvajca od protestanti te, a so cel das se i zbegnat ponatamo{ ni te nemi ri { to mo` at da nastanat pred parlamentot, kako prateni -ka grupa VMRO-DPMNE barame da se preki ne ssedni cata i da se zaka` e za drug den.

NI KOLA POPOVSKI :

Do kogo go upatuvate baraweto?

KOCE TRAJANOVSKI :

Do Vas.

NI KOLA POPOVSKI :

Ne go pri f a}am.

KOCE TRAJANOVSKI :

Vo toj slu-aj pretsedatel e Prateni -kata grupa na VRMO - DPMNE ja napu{ ta rabotata na ovaa sedni ca.

NI KOLA POPOVSKI :

Ne go pri f a}am, zatoa { to vo toj slu-aj Sobrani eto }e bi de dovedeno vo pozici ja da negovata rabota e pod di ktat na nekoj koj ne e od Sobrani eto na RM, a toa zna-i deka }e sozrademe si tuaci ja vo koja sekoj { to }e se sobere pred Sobrani eto da mo` e da ja preki ne rabotata, a i mame i tni raboti po razni osnovi .

(Prateni -kata grupa na VMRO-DPMNE ja napu{ ta sedni cata)

Prodol ` uvame so rasprava.

I ma zbor g-}a Val -evska.

Vi e, ostanuvate l i ?

I ma zbor g-|a Lal -evska.

RI STANA LAL ^EVSKA:

Bl agodaram gospodi ne pretsedatel e.

So ogl ed na upornosti te { to sega se slu-i ja, jas navi sti na i zgubi v i nteres da zboruvam za ne{ to f i no kako { to e kul turata i se otka` uvam od svoeto i zl agawe.

NI KOLA POPOVSKI :

Bl agodaram.

I ma zbor g-di not Fazl i Vel i ju.

VAZLI VELI JU:

Po-ituvan predsedatel e, dami i gospoda prateni ci , pretstavni ci na VI adata i stovremeno i mi ni stre za kul tura.

Ja ka` uvam pri -i nata za koja { to sme se opredel i l e da go usvoi me zakonot, so dopol nuvawa na ovoj peri od { to go pomi nuvame. Osnovaj}i se vo f aktot deka pra{ aweto na al banskata kul tura i vo cel ost vo zemjava e treti rnao so zadocnuvawe, kako i zakonski te postapki { to se doneseni so zadocnuvawe i l i ednostrano ni e se sogl asi vme da gi zabrzame zakonski te postapki i barame ovi e da se usvojat od si te, ne samo od prateni ci te na na{ ata parti ja, tuku i od prateni ci te na koal i ci jata kako i od drugi te parti i . I maj}i go predvi d f aktot deka za kardi nal ni pra{ awa na narodi te, kako { to e i pra{ aweto na kul turata, da odl u-uvame nadvor od parti ski te ramki .

Ni e sme gi konsul ti ral e i prethodni te zakoni , potoa i predl ozi te za izmeni i dopol nuvawa, i stovremeno sme ja konsul ti ral e javnosta, potoa i intel ektual ci te i prof esi onal ci te i dojdovme do edna konstataci ja deka ova sobrani e i ovi e zakoni ja i maat i svojata si l a na odl u-uvawe za pra{ aweto { to go pomi nuvame, posebno za pra[aweto na kul turata i na kul turi te na ova zemja.

I stovremeno, neka ni bi de dozvol eno da go objasnam i drugi ot del na opozi ci jata na al banci te koi se nadvor od Sobrani eto, deka ni e ne mo` eme da -ekame dol go vreme da dojdut zatoa { to pra{ aweto na kul turata i na{ eto pra{ awe ne -eka. Ta bara re{ eni e i ni e treba da go pri menuvame vo prakti ka.

Go i mame i cel osnoto uveruvawe kaj -l enot 9 al i neja 1 kade { to sme predvi del e eden komi tet za me|uetni -i odnosi , koj komi tet }e pomogne na Mi ni sterstvoto za kul tura za donesuvawe na odl uki , a i stovremeno i amandmani , no i na vrednosti te { to }e sledat vo srednor- nata strategija, a i stovremeno i vo na{ ata dol goro- na strategija.

I spol nuvaj}i gi ovie raboti }e dojdeme do zaedni -kata cel , na na{ ata ednakvost. Segaj, spored novi ot Ustav, usvoen mi natata godi na, al banci te go i maat svojot i denti tet. I stovremeno se i del na al banski ot narod vo cel i na no i del od narodot sporedbeno so makedonski ot narod i i maat svoja drevna i stori ja i kul tura, taka kako { to ja i maat i pove}e narodi , kako { to ja i ma makedonski ot narod, ja i ma i na{ ata nova kul tura { to vo ova zemja treba da se prezenti ra na dostoen i ori gi nal en na- i n, ednakov zasnovan i vo Ohri dskata spogodba, pa posebno vo ` l enot 48 koj -l en treba da se pri f ati od VI adi ni te i nsti tuci i .Ova i ma svoi vrednosti nasl edeni i nekontesti rani vo zemjava vo Evropa i po{ i roko. Al banci te i maat svoja poznata kul tura, no ovde, vo ova zemja ova kul tura treba da se pri f ati taka kako { to e. I stovremeno da se oceni taka kako { to e, zatoa { to sostavuva eden mozai k na kul turi

na ova zemja i ova kul tura, mo` am slobodno da re-am deka ne se zasni va na konfesi onal ni razl i ki i i ma edno zaedni -ko pretstavuvawe na al banci te so verska musl i l manska vera, katol i ci i pravosl avni . Ni e ne pravi me razl i l ki ni tu vo ni vnoto nasl edstvo, ni tu vo ni vnoto pretstavuvawe vnatre i nadvor od zemjata. Ova e mozai kot { to navisti na treba da se zasl i i i stovremeno da se poddr` i , na na-i n, da i zleze takov kakov { to zasl u` uva.

Vaka be{ e vo mi natoto, potoa i vo tekot na mi nati ot vek, takva }e bi de i vo i dni na. Ni e i mame svoja vol ja na naci onal na kul tura { to na krajot i za na{ ava zemja ovde }e dade eden dostoen kol ori t Ovoj kol ori t, sl i -en so kol ori tot vo Al bani ja i l i Kosovo go zajaknuva i pove}e kol ori tot na samata kul tura na Mkedoni ja, zatoa { to se odnesuva so zaedni -i ot na{ mozai k.

Ovaa kol ori tnost ne treba da se potceni i ni tu da se negi ra ni tu da se di skri mi ni ra. Toa e edna vi soka vrednost i treba da i ma prednost vo vremeto { to doa ja. Osven toa { to se narekuva drevno, ni e treba da se izdigneme i so novata kul tura, so vremenski te vrednosti na emanci paci ja i podi gnuvawe vrz osnova na anga` i raweto, rabotata, ` i veeweto, za na{ i te naci onal ni prava.

Na po-etokot na ovoj vek, ni e se podi gnuvame so u{ te edna vrednost od na{ ata kul tura. Toa e obrazovani eto, no i so drugi te raboti , so novi te vi zi i za i dni nata vrz osnova na di gni tetot i permanentni te promeni { to veruvam deka treba, }e bi dat kako pri mer i za drugi te, pri fa}aj}i na krajot edna real nost, { to, vrz osnova na zakonski te normi na dr` avata]e ovozm` i adekvatna prezentacija, ramnopravna prezentacija so makedonski ot narod, so edna edi nstvena vi soka cel , ci vi l i zaci ja kako { to posakuva dr` avata, zemjata, Evropa i Svetot, ci vi l i zi ran, da se i zdi gnuva zaedno na na-i n za da odi me zaedno i da se prezenti rame zaedno.

Ni e, vo mi natoto nadmi navme nekol ku pote{ oi ti , osobeno pote{ koti i vo vrska so cenzurata i drugi pote{ koti i . nepri ka` uvawe na demokratski ` uvstva, kako i negi rawe na kol ekti vni te i i ndi vi dual ni te vrednosti , no i negi rawe na personal i tetot { to vi se poznati , a ni e ne sakame da gi nagl asuvame tuka. Pomi navme i drugi pote{ koti i okol u na{ eto i zdi gnuvawe, na{ eto ` i veewe, na{ eto samof i nansi rawe, { to ni e, nam ni nedostasuva{ e. Me|utoa, toa se odnesuva so edno samoi zdi gnuvawe, a zaedni -koto i zdi gnuvawe se odnesuva na zaedni -koto i zdi gnuvawe, osobeno na dr` avata. Zatoa, narodot i dr` avata treba da ja vr{ at svojata rabota na na-i n { to ovi e vrednosti , ovi e insti tuci i da ne se i zdi gnuvaat i ndi vi dual no, tuku na eden si stematski na-i n, i na na-i n kako { to go posakuva samata zemja i kako { to go posakuvaat narodi te koi ` i veat tuka.

Mislam deka ova go imame kako na{ zaedni -ki princip. Dokolku ja potceni me kul turata na endi ot ili drugi ot, ja potcenuvame zemjata. Dokolku ne davame avansirano napreduvawe na kul turata na endi ot ili na drugi ot, ne sme napreduval e eden so drug. Dokolku nie, vo na{ ite posebni ili zaedni -ki predlagawa, prezentaci i, kako { to e vo Belgija ili [vajcarija, kade { to prezentraveto e zaedni -ko no i posebno 3+2 ili 3+4 itn., nie pravi me, vr{ ime rabota na na{ a { teta.

Vo edna zemja sme kade imame bal kanska kol ori tnost i bal kanski ot kol ori tet treba da go izdigneme na nivo na samata zemja na na-in da se izdigneme na edno evropsko nivo i po{ i roko, so na{ ata zaedni -ka kol ori tnost { to sme gi imale i imame i ne treba da se negiraat edna so druga, tuku da se izdignuva i ednata i drugata.

Sekoe odol`uvawe zna-i odol`uvawe na procesot, nie veruvame vo ovie sega{ ni proces, vo sega{ nata Vlada, zatoa { to e trgnato vrz osnova na mnogu zdravi osnovi na vozdignuvawe na ovie vrednosti, zna-i na izdignuvawe na insti tucite. Se razbira, nie }e ja imame predvid al banskata strana seu{ te nema eden cel osen teatar. Zna-i, gledame deka makedonskata ima devet teatri, mo` e bi treba i pove}e no nemame ni tu eden dom na kul tura. Potrebno e da imame eden dom na kul tura i toa treba da go napravime { to pobrzo na na-in za da ne go ostavime ako tovar na decentralilizacijata ili pak mestata kade { to nie }e gravitirame, bi dej}i na{ ite zemji se si roma{ ni od mi natoto i ne mo` eme pove}e sami da si izdignuvame.

Zna-i, nie nemame eden zaedni -ki dom na kul tura { to mo` e da bi de zaedni -ki dom za bal et, za koncert da ne odi me kaj koncertot vo Viena, bi dej}i e mnogu dal eku, na koncerti { to se odr` uvaat okol u nas. Nie nemame jasna vi zija, a bez jasna vi zija za izdignuvawe na ovie kul turi, za izdignuvawe na zaedni -kata kul tura ne mo` eme da odi me tamu kade { to posakuvame nie.

Na krajot sakam da ka` am poradi site okol nosti niz koi { to mi nuvame -esto pati se sozdavaat okol nosti { to gi popre-uvaat ovie okol nosti. Sl obodno mo` am da ka` am i okol nosta { to deneska se slu-uva okol u parlamentot ja ima ovaa cel .

Zna-i, od glavni te pri -i ni, pra{ awa da premi neme na sekundarni pra{ awa, a da gi ostavi me glavni te pri -i ni i pra{ awa i da se zanimavame so dnevni te nastani . Nie toa ne go negirame, no tie koi se pred parlamentot, se del od narodot i i maat svoi stradawa. No, bez regul irawe na dr` avata i bez da se stavat vo red i drugi raboti, kul turata za koe { to stanuva zbor, kako { to treba, ne mo` eme da ja postigneme cel ta.

Vtoro, pri na{ eto izdignuvawe { to go basrame nie vo na{ ite novi zakoni, da ne bi deme lo{ o razbrani deka sakame da izdigame dve kul turi. Dvete kul turi postojat i tie treba a se izdigaat vo ramkite na dr` avaa. Ne treba da imame rivalitet, lo{ i

nameri, tuku pozitivna rivalnost, rivalitet za to sme se opredelile i treba da go negirame toa to se narekuva euforija na vremeto deka na al banci te im se dava mnogu pove}e. Ni e sakame da go konpenzi rame ona to go zagubi vme mnogu. Podgotveni sme da go napravi me zaedni`ki seto ova so si te gra|ani koi`i vweat vo RM.

(Vo odsustvo na pretsedatel ot so sednici cata prodol`i da rakovodi g-|a Li Ljana Popovska, potpretsedatel na Sobranieto na RM.

LI LJANA POPOVSKA:

Zbori ma g-din Jordan Mihajlovski.

JORDAN MI HAJLOVSKI :

Potivano potpretsedatela, potivani pretstavnici na Vladata, kolegi pratenici,

Na dne{nava sobranska rasprava pred nas se nao|a predlog za donesuvawe na zakon za izmenuvawe i dopolnuvawe na Zakonot za kulturna so Predlog na zakon so to se utvrduvaat osnovite vo kulturnata kako temelna vrednost na RM, oblicite na nejzino ostvaruvawe, nainot i uslovi te na nejzomptfomamsorawe. nadzorot kako i drugi prava od interes na kulturnata.

Praksata poka`a deka Zakonot za kulturna e donesen vo 1998 godina, e nepriemliv. Preodnitere`im za transformacija na kulturnata to treba{e da trae edna godina, za`al seu{te trae. A, do pove}e su{tinski re{enija te{ko se do|a.

Regulativata na uslovenost na reformi to se vrzani so nacionalnata programa za kulturna, to poradi vojната, no i poradi blokadi vo Sobranskata komisija za kulturna nikoga{ne vl eze vo sobranska procedura, negativno vl ijae{e vrz procesot na transformacija na kulturnata. Ova pak produci ra{e pod kapata na ministarstvoto za kulturna da se ra{i ri glomazna mre`a od 115 nacionalni ustanovi.

Vonitu edna druga dejnost kako vo kulturnata nema takov anahronizam, zaradi nemawe propisi da se raboti so statuti od prethodni ustavenistem, a apsurdot da bi deute pogolem, site institucii vo kulturnata imaat v.d. direktora nekoj duri i od 1999 godina. [to zna`i institutut konkurs nikoga{ne za`iveal vo poslednite ~etiri godini, a, za ironijata da bi de pogolema se pravea i takvi i neseri ozni kadrovski re{enija to bukvalno za prvi l uje vo odredeni kulturni institucii se nosea l uje so tuku{tozavr{eno obrazovani e, l uje od ulica. Epi l ogot e poznat.

Zaradi docnawe od donesuvawe nu`ni propisi bez koi nema celosna implementacija na Zakonot za kulturna imazastoj vo reformite vo kulturnata, mo`e bi najmnogu od site op{testveni dejnosti. Seto ova uka`uva na faktot deka e potrebno negovo menuvawe i dopolnuvawe za da se ovozmo`i negova celosna primena.

I ma i drugi zna-ajni pri-ini za negovo izmenuvawe i dopolnuvawe kako negovoto usoglasuvawe so izmenite vo Ustavot, sproveduvawe na Ramkovni ot dogovor, dousoglasuvawe so Zakonot za Lokalna samouprava, sozdavawe pravna osnova za donesuvawe nacionalna programa za kul tura, rakvodewe i upravuvawe so ustanovi vo kul tura, finansi rawe i nadzor i prenesuvawe na del zna-ajni nadle`nosti od Vladata na Ministarstvoto za kul tura, a { to e zna-ajno i harmonizacija so Evropskoto zakonodavstvo.

Kulturnata politika vo razli- ni evropski zemji rzi- no se tretira vo pogled na toa koi institucii se odgovorni za praeawata vrzani za kulturnata i voop{ to za kreiraweto na nacionalnata kulturna politika. Univerzal en model za re{ avawe na praeaweto na kulturnata, bi dej}i sekoja zemja ima svoja istorija, tradicija, sopstveni potrebi i barawa koi treba da gi ispolni administracijata za zadovoluvawe na potrebata od kul tura na naseleneto. Na primer vo Francija postoji silna tradicija na centralizacija na vlata, pri { to kulturnata politika isklu-ivo e zadana na Ministarstvoto za kul tura, koj ja ima seta mo} na odlu-uvawe. Vo Germanija postojat organi koi imaat odgovornost za kulturnata na nacionalno ni vo, no za glavni ot del od rabotite se odgovorni regionalni te ili lokalni te vlasi. Vo Velika Britanija i vo Finska kulturnata e odgovornost na pove}etele, takanare- ni umetni-ki soveti, koi se nezavisni od centralnata vlata. A pak vo sosedna Bugarija, vedna{ po promenata na sistemot zapo- na transformacija na kulturnata i nejzina decentralizacija so prenesuvawe na gol em broj na dejnosti na lokalno ni vo.

I ako univerzal en model za kulturnata nema, sekoja zemja pa ina{ ata mora da po-ituva nekojku op{ topri fatlivi uslovi, za da mo` e kulturnata da funkcionira nepre-eno, a toa se: sl obodata na tvore{ tvoto, ednakvost vo mo` nosti te na kulturnen plan za site gra|ani i sproveduvawe na politika za ohrabruvawe na kulturna demokratija i raznovidnost.

Vo dopolnetni ot zakon za kul tura ne samo { to ovi e uslovi se vtemel eni vo negovata osnova, tuku na kulturnata e posveteno nu` no zna-ewe i tretman ne pomal ku od drugite praeawa vrzani za nacionalni ot opstanok.

Poa|aj}i od potrebata za reguli rawe na ovi e odnosi i relacii, koi treba da se usoglasuvaat od aspekt na reformata na kulturnata, i normiraweto na posovre{ eni re{ enija, vo Zakonot se predlagaat pove}e kvalitetni re{ enija. Kako prvo i osnovno, dadena e definicija na nacionalni ot interes vo kulturnata. ^Ilenot 8 celosno go defini ra nacionalni ot interes kako javen interes za site gra|ani na Republika Makedonija, nasproti staroto re{ enie za zaedni-ki interes. Ova definicija e najzna-ajната alka vo Zakonot, so koja e utvrdena bi rekol nacionalnata kulturna

strategija niz pottiknuvawe na raznovidnosta ili razli-nosta vo kul turata, dostapnost na gra|anite do kulturnite vrednosti i nivno masovno koristewe, osovremenuvawe i za{tita na vrvnite kulturni vrednosti.

So staroto zakonsko re{eni e, Sobrani eto e toa koe gi utvrduva{e nacionalni te ustanovi. Novoto zakonsko re{eni e vo -I enot 95 predvi duva VI adata na RM so odl uka da gi opredeli nacionalni te ustanovi.

Tokmu na ovoj -I en nekoj -I enovi od opozicijata - mene mi e `al {to ne se tuka vo salata - vo Komi sijata za kul tura i ska`aa skepsa deka ova re{eni e ne e dobro. Naprotiv, mislam deka ako se ima predvid dosega{ noto iskustvo i blokadi vo Komi sijata za kul tura i Parlamentot, re{eni eto e posakuvano i od aspekt na toa {to VI adata na RM nosi odgovornost za ogramski ot koncept {to go donesuva vo sferata na kul turata. Rezervata e u{te pomala ako se ima predvid deka soglasno -I en 9 od Zakonot, Sobraneto na RM ja donesuva Nacionalnata programa, a so toa i nasokite za razvojt na mre`ata na nacionalni te ustanovi.

Misl am deka tuka vo pril og na ova e i amandmanskoto re{eni e, koe se nudi denes od VI adata a toa e deka i Komitetot za odnosi me|u zaednicite rasprava po Nacionalnata programa za kul tura.

Posebno treba da se potenci ra deka Zakonot go izrazuva svojot gra|anski koncept preku ednakov tretman na site subjekti vo kul turata. Ona {to posebno sakam da go istaknam za ovoj zakon e voveduvawe na menaxerski ot model na upravuvawe i rakovodewe vo kul turata, so {to direktorite dobi vaat pogol ema samostojnost vo nosewe na programata i izborot na svoite sorabotnici, a naglasena e i odgovornosta za uspe{nost na ni vnoto rabotewe vo -I enot 28.

Zakonot posebno vo -I enot 7 ja poddr`uva decentralizacijata vo kul turata i lokalni ot interes e defini ran vo taa nasoka. Napu{tdeno e staroto re{eni e od porane{ni ot zakon, deka lokalni ot interes se finansira so akt na edinicata na lokalnata samouprava. Novoto re{eni e e deka kul turata vo op{tini te se finansira soglasno programata {to ja donesuva Sovetot na op{tinata {to e sepak garancija za finansirawe na kul turata. Postignata e koherencija zo Zakonot za lokalna samouprava, -I en 22 to-ka 5, kade {to stoi "Institucionalna ili finansiska poddr{ka na kulturni te ustanovi i proekti". Od ova re{eni e kulturni te rabotnici vo domenot na kul turata, so koi jas i kol egata Angel imavme edna sredba, postoji skepsa vo odnos na terminot "finansiska poddr{ka vo op{tini te". Mo`ebi posoodveten e terminot "lokalnata samouprava ja finansira kul turata". Kaj kulturni te rabotnici postoji strav {to }e se slu-i so ni vni ot status kako i so ustanovite. ^I enot 94 nudi re{eni e tokmu vo ovoj pravec. Site ustanovi imaat status na nacionalni do

zavr{uvaweto na postapkata na transformacija, koja }e se izvr{uva postapno soglasno Zakonot za finansiranje na op{tinite.

Mnogu znaajno e {to zakonot predvi duva za{titi mehanizmi po odnos na dejnosta i namenata na koristewe na kulturnite objekti na op{tinite, skratuvaj}i go prostorot za prenamena ili otuvawe na kulturnite objekti, so {to bi se naru{ile i standardite vo kulturnoto `iveewe.

So -l enot 54 vo su{tina nema promena vo definicijata na defini ranata uloga na dejnosta na domovite na kulturnata, koi se kulturni jadra vo koi se razvivaat kreativnite mo`nosti na mladi te, amaterizmot, no i znaajni kulturni vrednosti vo op{tinite. Tie se vistski ot izraz na lokalni ot interes vo kulturnata i treba da bideme osoben vni matelni vo pretstojnata decentralizacija i transformacija, da ostanat so istata uloga i znaewe to gi imaati sega. Kone-no, Zakonot dosledno go odreduva statusot i na samostojnite umetnici i go nadmi nuva vo -l enot 14 pogre{oto tol kuvawe do sega deka se bukvalno "trgovci -poedinci", cel osno podobruvaj}i go toj status so dodel uvawe na povolnosti, -l en 16, vo smisla na pari -ni nadomestoci spored godi {en konkurs vo Ministarstvoto za kultura, za {to odl u-uva ministarot.

Pa|a vo o-i deka vo Zakonot e ukinata odredbata {to se odnesuva na sponzorstvoto i donatorstvoto vo kulturnata. Vo ovie uslovi na na{iot razvoj, donatorstvoto i sponzorstvoto se znaajni segmenti za razvojt na kulturnata i za nejzino normalno funkci onirawe. Veruvam deka }e poka`eme pogol emo razbi rawe za ova i deka na donatorstvoto i na sponzorstvoto }e im dademe kone-no {ansa vo vistska smisla da za`ivee niz poseben zakon.

Se na se, pred nas se nao|a moderen zakon usoglasen so evropskoto zakonodavstvo, za {to e dobi ena i visoka ocenka od eksperti vo Sovetot na Evropa. Zakon koj otvora prostor za nepre-en razvoj na kulturnata, so odnosi na ramnote`ame|u centralnata i lokalnata vlast, model koj vo ovoj moment e najblisku do na{ata op{testvena stvarnost.

Ovoj zakon bezrezavno treba da se poddr`i, bi dej}i naskoro realno }e se soo-ime so razvojni ot dokument vo kulturnata, Nacionalnata programa za kultura, so {to }e zaokru`ime edna znaajna etapa vo tolku o-ekuvanata reforma vo kulturnata.

LI LJANA POPOVSKA:

Za zbor se javi gospodiot Husei nxevad Huseini .

HUSEI NXEVAD HUSEINI :

Sakaj}i da ne go povtoram ona {to go ka`aa prethodnite diskutanti, }e se pogri`am nakratko da go ka`am moeto misl ewe za ovoj zakon.

Zakonot koj se nao|a pred nas trgnuva od premi sata deka kul turata ne e privilegija, tuku e du{evna potreba na sekoja li-nost. Mnogu e jasno deka taa ne e sovr{ena, no e u{te pojasno deka i predlo`enite izmeni predlagaat edna kvalitativna novina, so koi se gradi i ovozmouva neguvawe na kul turata na site zaednici koi `iveati dejstvuvaat vo ova dr`ava. Ograni-uvawata vo miniatoto vo ova oblast ne donesoani {to dobro. Naprotiv, -uvstvoto za sl obodaili davaweto na pravata so epitet pri-inuva{e kaj lu|eto revolti iracionalno sakawe za destrukcija.

Ova e eden zakon koj e vo prodol`enien zakoni te {to e vo funkcija na edna sentenca koja ja sodr`imislata na lu|eto so vekovi, vo koja se veli: "Sesante kausal sesa defektus", {to zna-ikoga }e se prekinat pri-inite }e se spre-at i posl edicite. Zna-ikoristeweto na kulturnite potrebi na zaednicite vo dr`avata i nivnoto pravilno servisirawe, {to }e go napravi Ministerstvoto za kultura, posebno vo pravilnata raspredelba na buxetski te sredstva, otvora novi pateki za kreativnata volja na gra|aniot. Multikulturnot karakter na dr`avata ne e hendikep, tuku e prednost na ova dr`ava, zatoa {to go pottiknuva kompetitivniot duh na kulturnite vo interakcija, {to ovozmouva i vrvni dostignuvawa koi ja zgol emuvaat odgovornosti i po-itta kon nas. Site kulturni go z bogatuvaa svetskiot kulturnen dvor. Site znaeme deka -ovekot od ova podnebjerekol: "Go razbiram svetot kako kulturnen svet me|u narodite". Zna-i, ova ideja, ova profesija na Del-ev, se sakalo odamna da se realizira. Nie ova go pravime denes, a }e go pravime i vo idnina. Pozitivnite razliki so koi }e imponiravremeto, okolnostite i sredstvata koi veruvam deka }e bi dat poobemni vo idnina za buxetot na kul turata i na Ministerstvoto i na kulturnite institucii koi }e bi dat vo nadle`nost na decentralizirane optitini.

So nade` deka }e se ostvari vo bliska idnina, za mene i sre}a {to ministrot za kultura e teatolog, jas i gra|anite od Tetovo veruvam deka }e imame profesionalenteatar. Zatoa, go pozdrvuvam ovoj zakon i }e gl asam za ovoj zakon.

LI LJANA POPOVSKA:

I ma zbor gospo|a Roza Karevska - Topuzova.

ROZA KAREVSKA - TOPUZOVA:

Po-ituvana potpretsedatelke, po-ituvani pretstavnici na Vladata, kolegi pratenici,

So `al ewemo`am da konstati ram deka vo edna vakva nepo`elna atmosfera, koja ni se slu-uva pred Sobranieto na RM, denes treba da debati rame za ne{to {to e taka vozvi{eno, kul turata. No da ne zaboravime deka se nao|ame vo zakonodavniot dom i treba svesno i odgovorno da ja obavuvame dol`nosta za koja se nao|ame ovde.

Denes na dneven red za rasprava se predlo`eni te izmeni i dopolnuvawa na Zakonot za kultura koj be`e donesen vo 1998 godina. Se raboti za eden od najprol emati -ni te zakoni koj normativno regulira edna mnogu specifi -na i suptilna oblast oblast so koja najdirektno se dopirava vo kulturni ot, a sledstveno na toa i vo nacionalni ot identitet na lujeto.

Zakonot go okvalifikuvav kako problemati -en bi dejji vo izminati te 4 godini od negovoto donesuvawe pretrpe mnogu kritiki i zabe`ki kako od onie na koi direktno se odnesuva, umetnici te i od kulturni te ustanovi, taka i od po`i rokata javnost, od {to proizleze potrebata od negovo dorazrabotuvawe i izmenuvawe vo nekolku kl u-ni segmenti, za koi bi sakala da go iznesam svoeto mislewe.

Problemot na reformirawe na kulturata i nejzino tranzitivawe od prethodni ot vo novi ot ustaveni op`testven sistem se poka`a kako iskl u-i telno te`ok proces koj vo kontinuitet se provlekuva vo izminati te godini po osamostojuvweto, prvenstveno poradi faktot {to so izmenite koi ginalo`uva op`tta reforma na sistemot nu`no mora da se izvr{i i prestrukturawe na sopstvenosta vo ustanovite na kulturata. Ovoj proces, za`al e zapren kako poradi otporot koj gi sledi site reformi po definicija, taka i poradi docneweto na donesuvawe na propisite i aktite povrzani so zakonot.

Ako se ima predvid deka reformata vo ova oblast vo isto vreme e vrzana so reformite vo ekonomskata predsevo fiskalnata sfera, no so reformite vo lokalnata samouprava, so procesot na decentralizacija, logi -no se nametnuva zaklu -okot deka e neophodno ovi e procesi da se razgl eduvaat kako komplementarni i me|usebno da se usoglasuvaat. Od pove}eto promeni koi se predlo`eni so izmenata, }e se zadr`am samo na nekolku koi smetam deka se zna -ajni za idni ot prakti -en razvoj i primena na zakonot. Lu`te pove}e, bi sakala da nazna -am deka spored mene e mnogu pozna -ajno zakoni te ne samo da se donesuvaat, tuku i dosledno da se primenuvaat, za da ne se slu -uvaat si tuaci i kako onaa so Markovi Kul i koga na neviden vandalski na -in ne samo {to mu se nanese neprocenliva {teta na lokalitetot, tuku se potro`eni i 8,5 milioni denari na Elektrostopanstvo na Podru`nicata vo Prilep i sega, namesto toga{ noto rakovodstvo da vode`e smetka kade gi tro`i parite, vodi la`na gri`a za nastanite i sudbinata na vraboteni te koi vo momentot se pri -ina za ona {to se slu -uva pred Sobranieto.

Na samiot po -etok, sakam da ja izrazam mojata poddr`ka na inicijativata za promena na konceptot na kontraverznata nacionalna programa za kultura, na koja celokupnata makedonska javnost i grajani te direktno involvirani vo kultura tolku dolgo -ekaat. Sosema e jasno deka ne{to ne be`e vred so nejzini ot koncept ili

mo` ebi se nema` e dobra volja koga i po cel i 4 godi ni od donesuvawe na zakonot - samo da napomenam deka be` e predvideno Nacionalnata programa za kulturna da se donese 6 meseci po donesuvaweto na Zakonot, koj e donesen vo 1998 godina, taa seu` te do denes ne e donesena. I meno, so i zmenite koi ni se predlo` eni se predviduva taa da ne gi utvrduva statusot i samata mre` a na nacionalnite ustanovi vo kulturnata, { to smetam deka e dobro re` enie, osobeno { to so izmenite na sodr` inata na Nacionalnata programa se nadmi nuva edna zna-ajna pre-ka za nejzi noto donesuvawe. Spored mene, zna-ajna e i terminolo` kata usoglasenost so Ustavot i drugite postoe-ki zakoni, so toa { to se voveduva precizirawe na poimot "javen interes" kako sinteza na nacionalniot i lokalniot interes vo kulturnata, a vo isto vreme se razgrani-uvaa ingerencijete na javnite i privatnite ustanovi od ova dejnost. No }e se navratam na poimot lokalni interes za koj smetam deka pretstavuva odrednica za drugi dve zna-ajni izmeni.

I meno, vo ovoj zakon se vr` i usoglasuvawe so novite ustavni amandmani so potencirawe ne samo na pravoto na ednakov tretman na subjektive vo kulturnata, tuku i afirmacija na kulturnite identiteti na zaednicite i afirmirawe na kulturnite razli-nosti. Nadvor od pravnata opradanost na ova izmena, }e go naglasam zna-eweto na ova odredba kako silen normativen dokaz za gra|anskiot koncept na na` eto op` testvo, na koj seu` te treba da se raboti mnogu da se raboti so posebno vni manie i sesrdni zal o` bi i razbirawe.

Drugo vo vraska so lokalniot interes se i predvidenite izmeni soglasno konceptot za decentralizacija vo pove` e oblasti, pa i vo kulturnata, { to pak proizleguva od pravoto na gra|anite da sozdavaat i da gi koristat kulturnite dobra, a so toa i kulturnata vo celina i vo svojata neposredna sredina. So izmenite e predvideno op` tinite ve` e da nemaat potreba za soglasnost od resornoto ministertvo za utvduvawe na lokalnite ustanovi od kulturnata. Sepak smetam deka decentralizacijata na kulturnata e slo` en proces, osobeno ako se ima predvid natamom` noto prenesuvawe na ingerencijete, { to pretstavuva postoeve na soodveten buxet, { to pak nametnuva odredeni f i skalni promeni.

Zatoa, smetam deka e neophodno od ova mesto ja povi kuvam Vladata da prodol` i intenzivno da raboti na natamom` no zabrzuvawe na ovoj proces.

Po-ituveni pratenci, sosema kratko }e se zadr` am na izmenata koja smetam deka }e bi de dobro pri f atena od strana na umetnicite i tvorcite koi sozdavaat i dejstvuvaat nadvor od ustanovite na kulturnata.

I meno, vo javnosta dol go so negoduvawe se rasprava{ e za probl emati -ni ot termi n trgovec poedi nec koj go i maat samostojni te umetni ci na koj tvore{ tvoto i m e edi nstveno zani mawe.

Ne navl eguvajki vo pogre{ ni te tol kuvawa na na~i not na regi stri rawe za vr{ ewe na trgovska dejnsot, samo }e napomenam deka pri zvukot koj go i ma{ e ovoj termi n, del uva{ e krajno poni ` uva~ki za sami te umetni ci .

Zatoa sum osobeno zadovol na { to ovoj termi n kone~no se bri { e od Zakonot i pri toa se ostanuva na statusot samostoen umetni k so regi straci ja za vr{ ewe na umetni ~ka dejnost i sledstveno prava od raboten odnos. Pogotovo { to ova kategori ja umetni ci oslobodena od izvesni obvrski koi proizl eguvaat pri vr{ ewe na drugi vi dovi dejnosti , pa duri se predvi deni i buxetski sredstva i pogodnosti za isti te.

Smetam deka od dosega iznesenoto vidlivo e deka se isprava edna nepravda vo pogl ed na regul i raweto na statusot na umetni ci te i od ova mesto se pak bi apel i rala za pogol ema zal o` ba, za podobruvawe na ni vni to status general no vo op{ testvoto vo prakti ~na, a ne samo vo normati vna smi sla na zborot.

] e go spomnam i voveduvawe na i nsti tutot rei zbor, odnosno reaudi ci ja na peri od od 5 godi ni , koj gi opfa}a vrabotenite stru~ni i umetni ~ki kadri vo naci onal ni te ustanovi koj smetam deka }e pri donese za poti knvuawe na ni vni te kreati vni sposobnosti , stru~nost i naobrazba.

Spored mene od gol emo zna~ewe e voveduvawe na i nsti tutot konkurs pri i zborot na raboti te, pogotovo { to eden od usl ovi te pri odl u~uvaweto za ni vni ot i zbor }e bi dat programi te koj tie }e gi dostavat za rabotata i razvoj na soodvetnata ustanova.

Od osobeno zna~ewe pri i zborot na di rektori te e da se po~i tuva pri nci pot i stru~nosta na kompetentnosta.

So voveduvaweto na izrazen menaxerski sistem na rakovodewe i upravuvawe na naci onal ni te ustanovi od kul turata se nal aga di rektori te samostojno i po kreati vno da ja koncepi raat programata za rabota i vo isto vreme ni vnata uspe{ nost da bi de ocenuvana preku podnesuvawe na izve{ tai i drugi mehani zmi .

Na krajot bi zakl u~i la deka predl o` eni te i zmeni na zakonot za kul tura se zadovol uvaat potrebi te i pri menata na zakonot so cel za podobro regul i rawe na sostojbi te i podosl edno sproveduvawe na neophodni te reformski procesi ,

osobeno ako se ima vo vid deka so vakvi ot gra|anski koncept na zakonot za kul tura se nagl asuva za si te gra|ani na Republ i ka Makedoni ja, nezavi sno od ni vnata etni -ka regl i gi ska, pol ova i l i bi l o kakva druga pri padnost, bi l okako sozda va -i konsul menti na kul turata i maat ednakvi prava garanti rani so zakon.

Tokmu poradi seto ova toa { to sega go i ska` av, a koe { to poradi vremeto i ne go i ska` av, a go so dr` i Zakonot za kul tura, prateni -kata grupa na Li beral no demokratskata parti ja, }e go podr` i donesuvaweto na zakonot za kul tura.

LI LJANA POPOVSKA:

Bi dejki i mame u{ te trojca pri javeni prateni ci , a sega e 14 -asot i 2 mi ni tu, predl agam da odi me so pauza i prodol ` uvame vo 15 -asot i 5 mi nuti .

(Po pazata sedni cata prodol ` i vo 15, 10 -asot).

Prodol ` uvame so rabota.

Zbor i ma gospodi not Abdul adi Vejsel i .

ABDULADI VEJSELI :

Po -i tuvana pretседател ke , po -i tuvani kol egi i kol e{ ki prateni ci , po -i tuvani pretstavni ci od VI adata,

Deneska navi sti na i mame edna mnogu zna -ajna to -ka na dneven red, so koja mo ` am sl obodno da ka ` am deka se odl u -uva sudbi nata na gra|ani te od aspekt na kul turata, i ako ni e kako pretstavni ci na PDP pobaravme na po -etokto zakonot da se otstrani od dneven red, no za toa nei ma{ e podr{ ka od drugi te parl amentarni grupi , osven od tri prateni ci od PDP i NDP, { to za ` al vo ovoj republ i -ki parl ament vo tekto na ovi e 13 godi ni ne se sl u -i l o nekoj predl og na al banec da ne se podr` i od si te al banci , bez ogl ed dal i se vo pozi ci ja i l i opozi ci ja, zatoa { to ova e od na{ i nteres. Ne zna -i deka vo ova a nasoka ne treba da se podr` at i op{ ti te proekti , koi se vo pri l og na gra|ani te na Republ i ka Makedoni ja bez ogl ed na ni mnata etni -ka i konf esi onal na pri padnost, i l i od drug aspekt jas mi sl am deka koga e vo pra{ awe eden zakon vo koj ni e al banci te bevme di skri mi ni rani 13 godi ni od nezavi snosta na Republ i ka Makedoni ja, a da ne razgovarame i za 50 godi ni vo eden drug muni sti -ki sistem vo bi v{ a Jugosl avi ja, deneska navi sti na zakonot ne e dobro da bi de na dneven red poradi nekosul ti raweto na edna po{ i roka konsul taci ja me|u gra|ani te na Republ i ka Makedoni ja i asoci jaci i te koi dejstvuvaat i koi se zani mavaat so ova a obl ast.

Ni e sme pretstavni ci na narodot, narodot ni go i ma dadeno gl asot navi sti na da go pretstavuvame pravi l no i na dostoen na -i n. Ne mo ` am da ka ` am

jas kako pratenik koj znam pove}e i sum sestran od l u|eto koi so godini se zani mavaat so ovi e pra{awa, zna-i so pra{aweto na kul turata, zna-i za razni obl asti od ova a obl ast. I ma l u|e koi se zani mavaat so godini i svojot `i vot go posvetile na kul turata. Mu go posvetile `i voto na kul turata, ostavajki go, odnosno ostavaki ja nastrana egzi stenci jata na svoi te deca. I deneska ni e kako pratenici izbrani od narodot da ne gi imame predvid site ovi e sugestii i dopol nuvawa {to ni gi dava Zakonot za albanskata kul tura vo Republ ika Makedoni ja, mi sl am deka e vo na{a {teta, mi sl am deka posl edici te }e gi po-uvstvuvame podocna. Ni e rekovme deka }e opstoi me na toa da predl o`i me eden zakon, zakon za kul tura, {to }e gi tretira na ednakov na-in si te etni -ki zaednici vo Republ ika Makedoni ja. Nekoj mo`e da otvori i dil emi , pa eve i ponatamu }e se tretirame ednakvi . No sme ja i zgubile doverbata zatoa {to zatoa deka zakoni te {to sme gi usvoile ovde vo Parl amentot , ne se gl edame sami te sebesi deka tie zakoni se impl ementi raat vo prakti -ni ot `i vot. No zatoa, utre }e bi de docna kog apo edna godi na dve, tri ili -etri ri , povtorno }e razgovarame pred ova a govorni ca, bi lo da e vo forma na i nformaci i ili drugi dopol nuvawa na Zakonot, pa }e re-eme eve {to napravi vme. Zna-i ne napravi vme ni {to.

Na prv pogl ed, koga go gl edame ovoj zakon, ni e sme mnogu dal eku od ednakvosta za koja i mame pol i ti -ka vol ja i dekl arati vna deka treba Makedoni ja i etni -ki te grupi treba da odat napred koi `i vet vo Republ ika Makedoni ja. Zatoa vel am deka ne e dobro i mi sl am deka i sami ot pretstavnik na VI adata mi ni sterot za kul tura, koj ne go povel e--e zakonot za da prodol `at po{ i roki te konsul taci i so si te oni e l u|e koi navi sti na se odgovorni i nadl e`ni i i maat sposobnost za da se soo-at so probl emi te na kul turata koi se vo Republ ika Makedoni ja. Mi sl am deka zakonot za izmenuvawe i dopol nuvawe na Zakonot za kul tura mo`e{e da se predl o`i eden zakon, zatoa {to ovoj zakon se izmenuva. I navi sti na, mo`e{e da se predl o`i eden zakon koj so po{ i roki konsul taci i i so eden po{ i rok konsenzus }e posti gnevme da napravi me eden zakon koj nema da i ma potreba sekoj 6 meseci da se menuva. Ova pra{awe si go postavuvam sami ot sebe si i pred javnosta. Koj e po kompetenten za pra{awata na kul turata vo Makedoni ja. I ni e kako pratenici vo ovoj Parl ament ako re-eme deka ni e sme oni e {to go pretstavuvame narodot i ne gi zememe predvid site predl ozi i sugestii i dil emi t ekoi se pojavuvaat kaj l u|eto, koj navi sti na se zani mavaat so ova pra{awe eden dobar peri od , jas samo bi gi spomanl kako pretsedatel ot na Zdru`eni eto na i zdava-i te, albanski te i zdava-i , pretsedatel ot na Dru{tvoto na umetnici te "Spektri " od gradot Skopje, pretsedatel ot na umetnici te na

muzikata i bal etot vo Makedonija, pretsedatel to na al banski te pi satel i vo Makedonija.

Ako nie mislime deka gi znaeme podobro rabotite vo ova oblast i segmenti t eod ova obal st, ovi e dru{ tva i asocijaci i koi se zani mavaat so ova pra{ awe, toga{ gre{ ime i ne mo` eme da prodol ` ime vaka. No od druga strana, ako sakame da doneseme zakon koj treba da gi i spol ni i nteresi te na mnozi nstvoto vo Parlamentot ili na Vladata na Republika Makedonija i da bi dat vo sprotnost so interesi te na gra|ani te vo Republika Makedonija, toga{ e toa drugo pra{ awe i ne treba da di skutirame.

Mislam deka ministrot gi realizira{e svoje potrebi i go napravi zakonot kako { to mu odgovara i }e go impl ementira taka kako { to }e mu odgovara nemu. Vi e mnogu dobro znaete deka vo obrazl o` eni eto na zakonot i zmenuvaweto i dopol nuvaweto se pravi so cel i impl ementacija na Ramkovni ot dogovor. Osven ova jas ne gl edam kade na drugo mesto se i impl ementira Ramkovni ot dogovor. Duri jas i kol egata Ramadani predl o` ivme nekoi amandmani so koi se obi duvame da pri doneseme kon pravi -nata zastapenost na al banci te vo insti tucii te. Dokol ku ne sme edinstveni i ne sme dovol no organi zirani kako al banska zaednica da mo` eme da gi i nkorporirame interesi te na al banci te vo ovoj zakon, toga{ vo najmal a raka da ne ka` eme deka mu se sprotnstavuvame i deka ne se vo pravo oni e { to davaat predl ozi i sugesti i na ovoj zakon koj ne se i nkorporirani i ne bil e pri f ateni ni tu od Ministrstvoto, a i zgl eda nema ni voqa da se pri f atat i sega pri parl amentarnata debata. Zatoa jas mi sl am deka mo` ebi zakonot }e gi i spol ni barawata na Vladata i }e mu se odvrzat racete na ministrot za da mo` e da f unkcioni ra Ministrstvoto za kul tura, me|utoa, kol ku toa }e bi de vo pri l og na si te gra|ani na Repbul ika Makedonija, toa }e go poka` e vremeto, zatoa { to so sami te i zmeni i dopol nuvawa na zakonot i zgl eda deka samo na nekol ku mesta se podr` uva i se i impl ementira ramkovni ot dogovor. Dokol ku ve}e toj Dogovor go spomnuvame, toga{ samo na nekol ku mesta se gl edaat ustavnite i zmeni . Mnogu e jasno dokol ku go zemete sega{ ni ot Zakon za kul tura i vi di te koi se i zmeni te koi se predl agaat, jasno }e vi di te deka se predl agaat samo i zmeni koi se odnesuvaat ne na Ramkovni ot dogovor, tuku se odnesuvaat na real izacijata na interesi te na Ministrstvoto za kul tura so i stoto tempo kako toa { to se pravel o dosega. Jas kako pratenik od ovoj Parl ament nemam namera da zboruvam na l u|eto koi }to samo ka` uvaat zborovi , tuku sakam da ve uveram dokol ku toa se i nkorporira , se vkl u-i vo Zakonot, zatoa { to Zakonot e toj mo` e da i m obezbedi na gra|ani te na Republika Makeodnija da ja postignat taa naci onal na ednakvost koja { to nie

sekoga{ kako pol i ti -ari nezavisno od na{eto pol i ti -ko potekl o segoga{ go dekl ari rame toa edi nstvo. Jas kol ku { to vi dov so dopol nuwawata i i zmeni te na zakonot za kul tura koj se predl aga, na pri mer i ma edna reakci ja koja navi sti na e mnogu jasna. Tuka jasno se gl eda deka so ova ne se regul i ra ova pra{ awe. Toa e f akt deka mi ni sterot go predl aga Sovetot na mi nsi tri te da bi de sostaven od eksperti od odredeni obl asti so princi pot na pravi -na zastapenost na zaedni ci te, a voop{ to ne se spomnuva koga se vel i deka mi ni sterot i ma pravo da f ormi ra pomo{ ni tel a, koi { to }e mu pomognat na mi ni sterot i tuka ni kade ne se gl eda pravi -nata zastapenost na etni -ki te zaedni ci. Zatoa vo ova nasoka mi sl am deka treba dobro da gi pogl edneme predl og i zmeni te na zakonot i }e vi di me deka ne se pravat i zmeni t ekoi { to se vo sogl asnost so vremeto i so real nosta vo Republ i ka Makedoni ja. Ni e vel i me deka Makedoni ja e mul ti etni -ka, mul ti kul turna dr`ava, a vo sami te i zmeni na Zakonot se gl eda samo Sovetot na mi nsi terot kade se pretstaveni si te etni -ki zaedni ci na pravi -en na -i n i go refl ekti raat brojot na nasel eni eto na Repbul i ka Makedoni ja takov kakov { to e. Jas ne gl edam na drugo mesto, dokol ku nekojd rug go vi di toa bi sakal da mi uka`e, no gl edam deka na drugo mesto toa se refl ekti ra. Zatoa mi sl am deka ne treba da gi zatvori me o-i te i navi sti na toa { to e dobro }e go podr` i me, me|utoa toa { to ne -i ni treba si te da go odbi me nezavi sno od ul ogata koja ja i mame opozi ci ja i l i pozi ci ja. Me|utoa, toa { to e dobro treba da go podr` i me, taka kako { to ni e koga sme bi l e vo opozi ci ja sme gi podr` uval e si te predl ozi i si te proekti na VI adata koi bi l e vo pri l og na gra|ani te nezavi sno od ni vnata etni -ka i me|unaci onal na pri padnost. Da ne sme vo si tuaci ja kade treba drugi da ne vodat i treba si te zaedno ova da go vodi me, dokol ku sakame da sozdavame zaedno i da ne ostavame prostor za zl oupotrebi i za nepri f atl i vi tezi za odreden del od op{ testvoto. Zatoa mi sl am deka ne e dobro da razgovarame da di skut i rame za pra{ awe zatoa { to mo`ebi si stemot za gl asawe }e napravi taka { to mnozi nstvoto }e gl asa na takov na -i n nema da se zemaat predvi d sugesti i te na mal ci nstvoto tuka vo Parl amentot, no dokol ku sakame da usvojvame zakoni koi }e bi dat cel i }e garanti raat ednakvost za gra|ani te, toga{ treba da gi ra{ i ri me o-i te i da odl u-uvame za na{ata i dni na i za i dni nata na i dni te generaci i koja nemame sre}a sega da gi pretstavuvame, no ne deka sme podobri, tuku ete toa bi l a na{ata sudbi na da gi pretstavuvame i ni vni te i nteresi, za da dozvol i me utre nekoj da ka`e ova e na { teta deka ne sme rabotel e vrz osnova na toa { to sme go veti l e vo sogl asnost so va{eto vetuvawe pred va{ i ot el ektorat. Samo }e go spomnam -l enot 11, odnosno -l enot 9 od

Zakonot za izmenvawe i dopolnuvawe na Zakonot za kul tura, kade se veli deka vo -l enot 11 ali neja 2, 3 i 4 se izmenuvaat i se veli: "Ali enovi te na Sovetot gi imenuva ministerot za kul tura od redovite na zaslunite umetnici, od Akademiata, od op{testveni ot`i vot, javni ot`i vot, vrz osnova na pri ncipot na kvalitetot i vrz osnova na pravi-na zastapenost na gra|anite koi im pri pa|aat na site etni -ki zaednici vo Republ i ka Makeodni ja". Podolu prodolu uvame Sovetot na kul tura mu dava samo mislewe na ministerot za pra{awa od negova nadle`nost. Zna-i ne e obvrzuva-ki, mi ni sterot samo dobi va mislewe. Ponatamu, mi ni sterot za kul tura ima pravo da zasnova i drugi sovetodavni tela i da imenuva nadvorenice ali enovi za podgotovka na Godi {nata programa i za drugi pra{awa ili za realizacija na odredeni proekti od nacionalen interes za kul turata. Me|utoa, nikade ovde ne se spomnuva za pomo{ni tela, pri ncipot na pravi-nata i adekvatnata zastapenost. Zna-i utre mi ni sterot koga }e go -i ta zakonot }e re-e, da vo Sovetot tuka ste prestaveni na pravi-en i adekvatnana-in, me|utoa vo pomo{ni te tela nigde ne pi {uva so zakon deka jas treba da imenuvam lu|e od zaednici te, tuku mo`am da zastapuvam lu|e koi mi se mene bliski ili koi se od mojata etni -ka zaedni ca. Ova ni e iskustvo koe ve}e ni e smego imale od na{eto gor-livo minatoto, zatoa vakvi slu-ai ve}e ne treba da dozvolime. Zatoa nie, jas i gospodnot Ramadani predlo`ime amandmani, so cel i vo ovie pomo{ni tela da se primenuva pri ncipot na pravi-na i adekvatna zastapenost na etni -ki te zaednici vo Republ i ka Makedoni ja. Dokolku tuka ima ne{to lo{o, toga{neka ne se pri f ati, me|utoa toa nema da bi de vo red.

Druga rabota koja {to ja gledam vo zakonot e toa {to nadle`nosti te se odzemaat i na Parl amentot i na VI adata. Toa {to se odzemaat ne e lo{o zatoa {to premi nuvaat na VI adata, VI adata e mul ti etni -ka, me|utoa nadle`nosti te koi se odzemaat od VI adata i premi nuvaat na mi ni sterot mislam deka e pogre{no zatoa {to vo izminati te 10 godini go vidovme negativnoto od takvoto ne{to. Parl amentot e realni ot pretstavnik na naseleni eto koe `ivee vo Republ i ka Makedoni ja. Toa {to mo`e da go usvoi Parl amentot ne treba da se dozvoli da go usvojuva VI adata i taka da ja degradi ra pozicijata na Parl amentot. Ni kako ne treba da dozvolime za pra{awa od aktuelni ot zakon koi so odl uka gi donesuval a VI adata sega da dozvolime primenuvawe na di skreciono pravo na mi ni sterot da odl u-uva za tie pra{awa, zatoa {to e pomal forumot tol ku pogol emi gre{ki se pravat.

VI adata na Republ i ka Makedoni ja ne mo`e da bi de ni koga{ umetni -ka, etni -ka. Tamu u-estvuvaat vo najmal a raka dve etni -ki zaednici i zatoa tuka ne

mo` e da se pravat gre{ ki i propusti . Zatoa ni e se sproti vstavuvame na ova, ti e nadl e` nosti da premi nat na mi ni sterot, ztoa { to mi ni sterot e samo edno l i ce i mi sl i samo so edna gl ava, a Vl adata i ma pove}e ~l enovi , razmi sl uvaat pove}e l uje i ne mo` at da odat na { teta na eden etni kum.

Ova go vel am ztoa { to ni e mnogu ~esto so zakon kade { to nadl e` nosti te bile vo racete na mi ni stri te i l i na mehani zmi te za ni vno impl ementi rawe, mnogu ~esto sme dostavuvale amandmani do Vl adata so cel ti e da premi nat na Vl adata kade { to se zemaat predvi d i nteresi te na si te gra|ani vo Republ i ka Makedoni ja. Ztoa mi sl am deka i tuka ne treba da se postapuva na ovojn a~i n.

I ako vo predl ogot za i zmenuvawe i dopol nuvawe na Zakonot za kul tura mi sl am deka e pogre{ no da se pravi vakov premi n na nadl e` nosti i posl edici te }e gi vi di me podocna.

Ova bea moi te zabel e{ ki i jas u{ te edna{ mi sl am deka zaedno oni e vo ~i i race se sugesti i te i predl ozi te koi proi zleguvaat od pretsedatel i te na zdru` enijata koi gi spomenav pred mal ku, od Zdru` eni eto na al banski te i zdava~i na kul turata, umetnosta, na ~el o so Agu{ Ami di , Zdru` eni eto za umetnosta na ~el o so Steval i ci , Zdru` eni eto na muzi ~ari na ~el o so Bel i Grubi n, Dru{ tvoto na al banski te pi satel i so gospodi not ^el i ku i gospodi not Kemal Mehmeti , koj vo posl edno vreme i ma{ e mnogu zna~ajni zabel e{ ki i koi navi sti na dr` at. Ni e treba da gi anal i zime i si te treba da go pogl edame i nteresot na al bankskata zaedni ca vo Republ i ka Makedoni ja. Ne treba da se slu~i utre povtorno da bi deme nezadovol ni i da re~eme - da ni e znaeme, me|utoa ne be{ e momentot da pravime zabel e{ ki , tuku ajde da go pomine zakonot, koj za mi ni sterot i ma odvrzani race i da mo` e da raboti , da raboti samo tamu kade { to se predl agaat i zmeni te na zakonot. Ztoa mi sl am deka vo ova nasoka treba dobro da gi anal i zime si te predl ozi i sugesti i koi proi zleguvaat od emi nentni te l uje vo kul turata vo Republ i ka Makedoni ja za da mo` eme da bi deme pocel i shodni pri usvojuvaweto na proekti te koi se vo nadl e` nost na ovoj Parl ament za real i zaci jata na barawata na al banci te. Koga vel am al banci te voop{ to ne mi sl am deka se sproti vstavuvam na real i zaci jata na barawata i na makedonci te i na turci te i na si te drugi . Me|utoa treba da vni mavame kako del uvame ztoa { to vo i zmi nati te godi ni na rabota vo ovoj Parl ament jasno se i ma poka` ano deka edna gre{ ka koja se pravi so godi ni ne se poprava i najmnogu gi ~uvstvuvaat l u|eto koi zavisat od ovoj zakon, ztoa { to vo ni vni te predl ozi mnogu jasno stoi kol ku se vrednuvaat al banski te kul turni i nsti tuci i i kol ku ti e bil e vrednuvani do sega. Neznam kako }e go i zmeni me modal i tetot na l u|eto koi

{ to rabotat vo Mi ni sterstvoto za kul tura koga se raboti za isti te lu|e, koga nemo`eme ni so zakon da im go i zmeni me mental i teto. Nemo`ete da veruvate deka od dobrata pol i ti ~ka vol ja i l i od druga vol ja }e se i zmeni ni vni ot mental i tet. Samo zakonot e toj koj { to go menuva mental i tetot na lu|eto i gi tera da rabotat vo sogl asnost so real nosta koja e vo edna dr`ava.

LI LJANA POPOVSKA:

Za repl i ka se javi gospodi n Nevzat Bejta.

NEVZAT BEJTA:

Nemav namera da zboruvam zatoa { to za i zmenuvaweto i dopol nuvaweto na Zakonot za kul tura zboruva { e dobro i { i roko po~i tuvani ot profesor Fazl i u, no za da nema zabuni vo javnosta i da ne go manipul irame na { i ot narod, mnogu napaten, dol `en sum da ka`am za { to }e gl asame ni e deneska.

Znaeme dobro deka kul turata e naj-uvstvi tel ni ot del na eden narod. Znaeme dobro deka eden narod koj ne posvetuva vni mani e na kul turata pol eka toj narod }e i s~ezne. Ni e nemame namera na { i ot narod da i s~ezne, tuku na { i ot narod da ja razvi va kul turata da odi napred kako si te drugi narodi .

Parl amentarnata grupa na DUI , edna jaka grupa dobro go anal i zi ra { e ova i i ma { e zabel e { ki koi mi ni sterot gi pri f ati . I zmenuvaweto i dopol nuvaweto na Zakonot se pravi vo sogl asnost so Ohri dsi ot ramkoven dogovor i so i zmeni te { to se napravi ja spored Ohri dskata spogodba vo Ustavot. No nema da dozvol i me eden prateni k da zboruva za eden mi ni ster, na pri mer mi ni sterot za kul tura koj { to e aktuel en, no toj ne e mi ni ster za naci onal nata etni ~ka grupa, toj e mi ni ster na si te gra|ani . Vo i dni na na ~el o na toa mi ni sterstvo mo`e da dojde mi ni ster od redovi te na al banskata zaedni ca, no }e raboti vo i nteres na si te gra|ani .

Vo ovoj zakon se opfa}aat si te drugi zaedni ci koi ne se mnozi nstvo vo Republ i ka Makedoni ja. So ova se pravi i zedna-uvawe na si te gra|ani koga e vo pra { awe kul turata. Ni e kako DUI i mame odgovornost deka kul turata na al banci te }e i ma dobar tek. Ni e i mame respekt kon si te pretsedatel i i ni e sme ovde i st del na koal i cijata i }e bi deme od pomo { za da ja razvi vame na { ata zaedni ~ka kul tura taka kako { to treba.

LI LJANA POPOVSKA:

Prodol `uvame so di skusi ja.

I ma zbor gospodi not Mi hajl o Gerogi evski .

MI HAJLO GEORGI EVSKI :

Po-itušana potpretsedatel , po-itušani dami i gospoda pratenici i
-lenovi na Vladata,

Denes pred nas gi imame izmenite i dopolnuvawata na Zakonot za kulturna.
Kulturnata e duhovnata hrana vo op{testvoto bez koje ne mo`e da se razviva ni tu
ednociivilizirano op{testvo ni tu poedinec. Op{testvo bez kulturna e zbirna
divjaci , sekoj poedinec e obinavika koja gisledi samo biološki i instikti .
Progresot na sekoe op{testvo zavisi od stepenot na kulturnoto nivo. Kolku
porazviena kulturna tolku porazveno op{testvo i obratno. Ekonomskata mo}na
edna dr`ava vo gol emamera zavisi i od kulturnata. Kolku poseriozno se
odnesuvame kon kulturnata i kulturnite vrednosti tolku pobrzo se doaja do
progres, zatoa {to dobar duh dobieen preku kulturnata i obrazovanieto sozdava
materijalni dobra. t.e., toa e osnovata na op{testvoto.

Dopolnuvawata {to se nudat deneska vo zakonot vo dovolna merka
pretstavuvaat implementacija na Ramkovniot dogovor vo oblasta na kulturnata.
Tukamiislam deka dobro e napraveno. Vgradeni se kulturnite vrednosti
podednakvo kajsite nacionalni zaednici vo dr`avata, {to miislam deka i dosega
ne beavo nekoja gol emadi sprapantna razlika. No sepak dobro e i od kulturna
gl edna to-ka da ne se pravat ili barem da ne se -uvstvuvaa nekakvi razliki i
disproporcii vo oblasta na kulturnata, kako i vo drugite oblasti od -ove-koto
`iveewe. Samo taka mo`e da se odi napred vo dobar so`ivot i progres meju
nacionalnite zaednici vo zaednikatani dr`ava i tatkovina Republika
Makedonija, koja e nasite.

Vtor biten element {to e napraven vo dopolnuvaweto na zakonot e
disperzijata vo finansiraweto i otvoraweto na institucii te od oblasta na
kulturnata.

Do segasite institucii od ova oblast bea finansirani od centralnata
vl ast vo dr`avata, a sega institucii te so lokal en karakter od lokalnata
samouprava, t.e. od op{tinata na koja teritorija se nao|a doti -nata kulturna
institucija. Toa od edna strana e dobro, a od druga mo`e da bieloo.

Dobro e {to doti -nata op{tina na -ija {to teritorija se nao|a kulturnata
institucija od poblisku }e vodi pogol emagri`a za svojata institucija, a toa e
intencijana dr`avata da imdade pogol emi ingerencii na op{tinite kako edniki
na lokalnata uprava vo dr`avata. Toa e dobrata strana.

Ložata strana e toa {to site op{tini, t.e. edinici na lokalnata samouprava vo dr`avata ne se podednakvo ekonomski razvi eni . Edni se pobogati , a drugi posi roma{ni . Kaj pobogati te op{tini l esno }e se oddel uvaat materijalni sredstva od oddelni institucii i kulturni dejnosti , no toa sekako pote{ko }e odi kaj op{tinite so poslaba ekonomska mo}. Taka mo`e da se dovedeme vo situacija utre ekonomski poslabi op{tini da zamrat kulturnite institucii i dejnosti i tie op{tini da zaostanati ekonomski i kulturno. Toa ne e dobro za dr`avata i narodot {to `ivee vo tie op{tini .

Dokol ku ne se najde nekoj popameten mehani zam za reguli rawe na ova bitno pra{awe, jas bi mo`el da dadam edna sugestija vo toj pogled, a toa e sozdavawe na soklidarni fondovi kaj pobogati te op{tini ili pak direktna intervencija od dr`avnata, centralna uprava. Samo taka mo`e da se spasat od propajawe ili zasl abuvawe kulturnite institucii i dejnosti vo ekonomski poslabi te edinici na lokalnata samouprava vo Makedonija.

Koga sme kaj finansiraweto na kul turata bi sakal da uka`am na nekoislabosti vo zakonot {toni se nudi denes.

Poznato e deka finansiraweto vo oblasta na kul turata i obrazovani eto dosega sekoga{bi le na opa{kata na op{testvoto. So ovoj zakon i negovite izmeni i dopolnuvawane se dava ni {to novo vo toj odnos. Toa zna-i i ponatamu kulturnite rabotnici i sozdava-i na kulturnite dobra i krajnite vrednosti (pisatelite, kompozitorite, akterite, slikarite i drugite kulturni rabotnici i kreatori, bibliotekari, muzealci i drugi) i ponatamu }e bidat na dnoto na op{testvoto. Vo zakonot mora da se predvidat mehанизmi za pobogato finansirawe vo kul turata.

Jas ovde bi go spomenal sponzorstvoto vo kul turata kako dobro i pomo{ vo finansiraweto vo kul turata.

Vo zakonot srame`li vo se ka`uva deka sponzorite vo kul turata }e i maat dano-ni i carinski ol esnuvawa. Po moe misl ewe toa ne e precizno. Treba da se ka`e kol ku procenti od danokot }e mu bi de namalen na sponzorot, kako i drugite pri vel egi i {to }e gi ima kako sponzor vo kul turata i sportot. Samo taka mo`at da se pri vle-at finansi eri vo kul turata.

Kako izvor na finansirawe vo kul turata mo`e da bide i turizmot i pri rodnite bogatstva. Vo Zakonot za kul tura ili vo drug soodveten zakon mo`e da se predvidi zadol`itelno dobi vawe odreden procent od turizmot. Denes ni tu eden turist ne doa|a samo da se najade i da se napi e i da le`i na pesokot ili da {eta poplani nite, tuku saka da vi di kulturni spomenici , koncerti , teatarski

pretstavi, izloži bi i red drugi kulturni dobra koji je mogu obogatit duhot, a je go nateraat pak da dojde.

Procent vo kulturnata mo`e da se dobie i od iskoristuvaweto na prirodni te bogatstva, kako { to se rudni te bogatstva, l ovi { tata, { umi te, vodi te i sl. Seto toa mo`e da se popravi na toj na-in { to }e se popravi mi zernata pol o`ba vo f i nansi raweto vo kulturnata, no samo da reeme samo ako so zakon dobro se regulira.

Po-ituвани dami i gospoda pratenici,

Dopolnuvawata na Zakonot za kulturna { to se nudat, kako { to istaknav na po-etokot i maat za cel da izvr{at implementacija na Ramkovni ot dogovor vo obl asta na kulturnata i disperzija na insti tucii te od obl asta na kulturnata, t.e. pref rlawe od centralnata, dr`avna uprava vo edinicite na lokalnata samouprava. No pokraj ovie dve kl u-ni raboti { to za mene se pri f atl i vi se razbiraso zabel e{ kite i dopolnuvawata { to od Mi ni sterstvoto se nudea.

Treto, koja { to za mene e nepri f atl i vo, toa e -l ent 95 vo koj se ka`uva deka Sobranieto na Republ i ka Makedonija opredel uva koi organi zaci i spored l en 94 od ovoj zakon im gi prevzema osni va-ki te prava i gi utvrduva kako naci onal ni ustanovi . So dopolnuvaweto se izzemaat i ngerencii te na Sobranieto na Republ i ka Makedonija da opredel uva koi insti tucii da bidat progl aseni za naci onal ni , a seto toa e vo i nterencii na Vl adata na Republ i ka Makedonija. Mi sl am i toa ne e dobro. Treba da se ostavi i ponatamu Sobranieto na Republ i ka Makedonija da opredel uva koi ustanovi od obl asta na kulturnata }e bidat naci onal ni ustanovi i da bideni vni osni va-i . Toa e potrebno zaradi ni vnoto dostoi nstvo i odgovornosta na naci onal ni te insti tucii { to treba da bidat progl aseni za naci onal ni tokmu od ovoj najvi sok dom na dr`avata.

O-igleden e vpe-atokot deka Vl adata preku mi ni sterot za kulturna zi prevzema mnogu i ngerencii vo odnos na naci onal ni te insti tucii od obl asta na kulturnata. Mi sl am deka toa treba da se ispravi . Treba da si ostane stari ot stav 2 vo -l enot 24 vo koj se ka`uva deka nazivot na ustanovata so dr`i "Republ i ka Makedonija, kako i drugi soodvetni oznaki ..." kako i bri { eweto na Republ i ka Makedonija od nazivot na naci onal ni te ustanovi e { tetno i }e napravi nepotrebna zabuna.

Za ovie bitni promeni mi sl am deka kol egi te Boneva i Mavrovski i maat podneseno amandmani i sekako deka treba da se pri f atat.

Na krajot potuvani kolegi i gospoda pratenici sakam da upatam li-na pofal ba na podgotvuvaite na Predlogot na izmenite i dopolnuvawata na ovoj zakon od tehnička gl edna to-ka.

Dadeni ot paralelen tekst na stariot i noviot teks mnogu ni ja ol esni rabotata pri negovoto razlgeduvawe i odreduvawe. Mislam deka i drugite ministarstva koga davaat izmeni i dopolnuvawa na razni zakoni treba da go zemat ovoj tehnički izlged za urnek.

Za zakonot }e gl asam pozitivno dokolku se pri fatat zabeleži ki te na koi { to uka`av.

LI LJANA POPOVSKA:

I ma zbor gospo|a Eleonora Petrova-Mitevska.

ELEONORA PETROVA-MI TEVSKA:

Potuvana gospo|a potpretsedatel , potuvani pretstavnici na Vladata, kolegi pratenici ,

Se javi v za svoje misle i stavovi i dadam svoj pri donesvo di skusijata za izmenite i dopolnuvawata na Zakonot za kul tura.

Sluč navme mnogu korisni sugestii , mnogu dobri analizi za izmenite i dopolnuvawata na Zakonot za kul tura i zatoa jas tuka }e napravam samo sublimacija na izmenite i dopolnuvawata vo Zakonot, za koi { to smetam deka se sučtinski . Me|uta moram da ka`am deka vo ovaapl odna di skusija { to deneska imavme mo`nost da jasluč neme vo Parlamentot sluč navme i mnogu di skusii { to se dopiraat do kul turata, me|utoa ne se dopiraat voop{to do izmenite i dopolnuvawata na Zakonot za kul tura. Beapove}e op{ti , ne bea konkretni za izmenite i dopolnuvawata, za koi { to razgovarame. Jas }e se obidam da bidam konkretna, za temata za koja { to razgovarame i }e se osvrnam na izmenite i dopolnuvawata na Zakonot za kul tura, zakon koj { to be{e donesen 1998 godina, za koj { to pove}e kolegi ka`aa, me|utoa ne ka`aa deka ovoj zakon be{e staven na javna rasprava, na videlina be{e donesen me|u prvit zakoni , ne samo vo sferata na kul turata, koj { to donese edna nogu pl odna di skusija, donese mnogu misle i stavovi { to bea interesni i znaajni i koi { to po toa bea implimentirani vo Zakonot od 1998 godina. Ima{e javni tribini , trkal ezni masi , debati na televiziija. Sekoj pretstavnik od svojata bran{a vo kul turata go dade svoeto misle vo vid na pismen materijal i toa be{e implimentirano vo Zakonot od 1998 godina. Me|utoa, kako i da e Zakonot vo potpolnost nezavea. Zatoa

postojat pove}e pri ~i ni , me|utoa pri ~i nata zo{ to be{ e donesen Zakonot be{ e sekako i toa { to dotoga{ rabotevme so zakoni vo kul turata koi { to bea od edna prethodna dr`ava i od eden prethoden praven sistem, od porane{en praven sistem i so toj se nadopol ni dosega{ ni ot praven vakum vo usoglasuvaweto vo sferata na kul turata.

Od 1998 godina ne za`ivea Zakonot vo potpolnost, a za toa ima pove}e pri ~i ni . Se razbi ra, edna od najgol emi te pri ~i ni e toa { to vo 1998 godina se promeni vl asta, dojde druga garnitura na vl ast taka { to nemo`e{ e vo vi stinska smisl a Zakonot za kul tura da za`ivee. Vo tekot na naredni te godi ni se slu-i ja i drugi promeni vo dr`avata { to pri doneso a i zmeni te i dopol nuvawata na Zakonot { to gi i mame tuka, gi gl edame vo ova a f orma da bi dat vo ova a f orma.

Pred se situacijata koja { to ni se slu-i 2001 godina i potoa usoglasuvaweto so ustavni te amandmani , real izacijata na operativnata programa na sproveduvaweto na Ramkovni ot dogovor od 2001 godina osobeno vo del ot za af i rmi rawe na kul turni ot i denti tet na zaedni ci te, potoa do usoglasuvaweto so Zakonot za lokal na samouprava zaradi poef i kasno sproveduvawe na decentral izacijata vo kul turata, do usoglasuvaweto so propi si te vo Buxetot vo Republ i ka Makedonija, sozdavawe pravna osnvoa za pobrza i poef i kaska osnova za impl ementacija na Zakonot za kul tura, pred se vo donesuvaweto na Zakonot za nacionalnata programa, na~i not i utvrduvaweto na nacionalni te ustanovi , rakovodewe i upravuvawe so ustanovi te, f i nansi raweto, nadzorot i kaznenata pol i ti ka.

I na krajot, isto taka bi tna rabota, sproveduvaweto na nasoki te na Vl adata na Republ i ka Makedonija preku del egi rawe na nekoi od nadl e`nosti te na Vl adata, na mi ni sterstvata, { to se donese na sedni ca vo mart ova a godina. Zna-i , spored dosega{ ni te odredbi uslov be{ e najpvi n, donesuvaweto na Nacionalnata programa za kul tura od strana na Sobrani eto na Republ i ka Makedonija vo koja }e se utvrdat cel i te i pri ori teti te na kul turni ot razvoj, no me|u drugoto i idnata organizacija i mre`a na nacionalni te ustanovi na kul turata vo Republ i ka Makedonija. Me|utoa, Nacionalnata programa, za peri od pove}e od 5 godi ni , ne se donese, a rokot za donesuvawe na Nacionalnata programa be{ e 6 meseci , spored Zakonot za kul tura donesen vo 1998 godina. Spored toa se u{ te ne se doneseni i nekoi drugi propi si od sferata na kul turata koi se potrebni za decentral izacijata. Ref ormata na kul turata do denes, nekako e zaprena. Procesot na transformacijata na oni e ve}e spomenati 115 organizaci i

od kulturnata koi se u{ te i maat tretman na nacionalni ustanovi i se finansiraat od Buxetot na Republika Makedonija, e zapren.

Zaradi prilagoduvaweto na poslednite izmeni vo pravni otisitem na dr`avata, na Zakonot za kulturnata, zaradi normirawe na posovremeni re{eni ja za regulirawe na odnositeto vo kulturnata i sozdavawe na uslovi za nejzno unapreduvawe i razvoj, se predlagaat pove}e izmeni, za koi jas rekov samo nakratko }e se zadr`am na oni e devet koi jas po nekoj metodolo{ki pat re{i v da gi oddelam kako bitni.

Izmenite vo soдр`inata na Nacionalnata programa za kultura, osobeno vo smislata da se donese kako srednoro-en razvoen dokument so koj }e se utvrdat ramkite na kulturnata politika za period od 4, a ne od 5 godini, kako {to be{e planirano, so koja }e se utvrdat prioritete za idniot period, celite na razvojt, nacionalnite principii i odredbite na idnata mre`a na nacionalnite ustanovi, zna-i idnata mre`a na nacionalnite ustanovi, a ne postojnata sega{na mre`a na nacionalni ustanovi, kako i pravni i finansiski merki za natamo{niot kulturni razvoj. Tuka moram da ka`am deka jas se zalagam za edno sredno re{enie. Zna-i ne sum za oni e koi smetaat deka Nacionalnata programa treba da bide sveto pismo i ako ne ja doneseme Nacionalnata programa ne mo`eme da funkcionirame kako kultura ni tu pak sme od oni e koi sakaat Nacionalnata programa da ja smetaat za nekoj bezna-aen dokument vo sverata na kulturnata, bidej}i taa i te kako e zna-aen dokument. Zna-i ne morame da se podveduvame pod oni e koi ja otfrilile kako programski dokument, kako da re-eme Republika Slovenija, i ako Slovenija vlaze vo Evropskata unija ni tu pak dami slime deka toa e dokument navisti na bez koj ne se mo`e. Edno sredno re{enie a mislam deka predlozite vo zakonot tokmu toa gonudat, zna-i da ja organizira idnata mre`a na nacionalni ustanovi, a ne ona {to e sega{nata mre`a na nacionalni ustanovi.

Isto taka izmenite na zakonot vo smislata deka namesto Sobranieto na Republika Makedonija so zakon da utvrduva koi institucii }e bi dat nacionalni, toa da go pravi Vladata na Republika Makedonija, smetam deka e posoodvetno i pooperativno re{enie. Mislam deka vo odredeni amadmani {to gi predlo`i opozicijata, se pobara, site ingerencii {to se dadeni na ministrot da preminat na Vladata, site ingerencii {to se dadeni na Vladata da preminat na Sobranieto i so toa da dojdeme do onoj zakon kako {to be{e prethodno, zna-i zakonot od 1998 godina po koj seu{te funkcionirame, a ne kako {to se izmenite i dopolnuvawata {to sega se ponudeni. Me|utoa, moram vedna{ da potsetam deka

sega{ nata opozi ci ja, a prethodnata vl ast voop{ to ne go po-i tuva{ e vo praksa toj pri nci p, taka { to, na pri mer di rektori te koi bea i menuvani od Sobrani eto na Republ i ka Makedoni ja duri ne gi ni razre{ i preku VI adata, tuku samo i menuva novi v.d. di rektori VI adata i so toa apsolutno ne go i spo~i tuva Sobrani eto odnosno negovi te odl uki .

[to se odnesuva pak do impl ementi raweto na posl edni te ustavni amandmani i na Ramkovni ot dogovor, vo ovoj zakon, koi obi ~no vo kul turata se odnesuvaat na posebnoto regul i rawe na pravata na zaedni ci te, treba da se uka` e deka vo ovie izmeni i dopol nuvawa na Zakonot za kul tura podetal no se razraboteni pravata na zaedni ci te vo Republ i ka Makedoni ja.

U{ te so Zakonot od 1991 godina ima eden gra|anski koncept na zakonot koj go odrazuva ednakvi ot tretman na si te subjekti vo kul turata. No, sekako, so ovoj zakon se zasil uvaat neguvawata, af i rmaci i te na kul turni ot i denti tet na zaedni ci te i ni vni te kul turni razl i ~nosti , bi dej}i tuka izmeni te i dopol nuvawata na Zakonot za kul tura dopi raat do evropski te zakoni koi sekoga{ tretiraat razl i ~ni el ementi na kul turni te razl i ~nosti . Taka { to so ovie izmeni i dopol nuvawa na zakonot se pravi edna harmoni zaci ja so evropskoto zakonodavstvo, bi dej}i se vodi smetka za neguvawe i af i rmaci i ja na kul turni ot i denti tet na zaedni ci te i na ni vni te kul turni razl i ~nosti . Toa se odrazuva preku sozdavawe usl ovi , f i nansi rawe na proekti , soodvetno pravi ~no u-estvo vo Sovetot na kul tura, objavuvawe na konkursot za godi { na programa i na jazi kot na zaedni ci te { to se pove}e od 20%, kako i mnogu drugi odredbi koi go odrazuvaat mul ti kul turni ot prostor vo na{ ata dr`ava. Ne bi gi spomnuval a, bi dej}i vo izmeni te i dopol nuvawata na Zakonot za kul tura posebno se nabel e` ani izmeni te koi se pravat a koi se odnesuvaat na izmenata na amandmani te i na impl ementaci ja na Ramkovni ot dogovor, a i so posl edni te amandmani na VI adata toa e napraveno. Me|utoa, izmeni te i dopol nuvawata zapo~nuvaat od ~l en 2, 4, 5, 8, 10, 11, 61, 62, 63, 65, a duri posredno i vo ~l en 35 od izmeni te i dopol nuvawata na Zakonot za kul tura.

So izmeni te se potvrduva deka sekoj gra|ani n na dr`avata, nezavi sno od negovoto potekl o, nezavi sno od negovata etni ~ka pri padnost, nezavi sno od pol ot vo odnos na sozdavaweto i kori steweto na kul turata, i ma edna pri prava garanti rana so zakon, a ednovremeno se dadeni mehani zmi za popovol en tretman i usl ovi za prezenti rawe i sozdavawe na kul turni te razl i ~nosti koi ve}e gi spomnav i tuka nema pove}e da se zadr` uvam.

Za finansi reformi i za reorganizacija na kul turata potrebno e sproveduvawe na decentralizacijata na kul turata od dr`avno na lokalno ni vo.

Vo vrska so ostvaruvaweto na lokalni ot interes na kul turata, nadle`nosta na op{tini te vo obl asta na kul turata, pokraj zakonot za kul turata e utvrdeno i so zakonot za lokalna samouprava, osobeno so -lenovite 21, 22 i to-ka 5 od Zakonot za lokalna samouprava. Zna-i op{tini te samostojno gi ureduvaat i gi vr{at rabotite od javen interes i od lokalno zna-ewe i vo obl asta na kul turata i se nadle`ni ili institucionalni za finansi ska poddr{ka na kulturni te ustanovi i za proekti , potoa za folkl orot, za obi -ai te i za zanaeti te i sli -ni kulturni vrednosti , se razbira i za organizacija na kulturni mani festacii i pottiknuvawe na razni formi na tvore{tvoto. Tuka, sekako treba da se naglasi deka vo sferata na kul turata, i pokraj toa {to opredel eni institucii }e potpadnat na finansi rawe od lokalnata samouprava, odredeni proekti od istite tie institucii na kul turata, sekako zna-ajni za Republika Makedonija, }e bi dat finansirani od strana dr`avata, bi dej}i sekade na lokalno ni vo se realiziraat mnogu zna-ajni proekti za kulturni ot `ivot na dr`avata koi se od osobeno zna-ewe vo Republika Makedonija, vo cel ost. Taka da, neкои lokalni institucii mo`at da imaat u{te pogol emo zna-ewe, ako konkuri raat so gol em broj na proekti koi se od dr`avno zna-ewe na Republi kata, ne samo so neкои lokalni proekti so koi }e se tretiraat vo ramkite na svojata op{tina. So Zakonot za kul tura so koj se predl o`eni pojasni i podetal ni odredbi za sproveduvawe na procesot na decentralizacija na kul turata, pokraj lokalni ot interes vo kul turata, bi trebal o da se poddr`at ovi e i zmeni , zatoa {to osobeno e va`no {to se dadeni mo`nosti za pomagawe od strana na dr`avata vo ostvaruvawe na kul turata vo lokalno ni vo. Me|utoa predl o`eni preoden re`im, donesuvawe na zakon za finansi rawe na op{tini te, {to e osobeno zna-ajno za ni vnoto finansi rawe na lokalno ni vo.

Smetam deka od osobeno zna-ewe za izmenite i dopolnuvawata na zakonot e voveduvaweto na poizrazen menaxerski sistem vo sverata na kul turata i upravuvaweto so nacionalni te ustanovi . Tuka e dadena mo`nosta di rektori te da ja donesuvaat programata vo ustanovata. Me|utoa, tie treba da referiraat pred upravni te odbori . Odborot treba da dade soglasnost na programata, na sistemati zacijata i na si te drugi akti {to gi donesuva di rektorot, zavr{ nata smetka, godi {ni ot i zve{taj odnosno preku pove}e mehani zmi da mo`e da se oceni uspe{nosta na di rektorot na sekoja i nsticija.

Isto tako, posebno značajna je institucija konkurs kade { to ministrot, preko ta institucija }e gi imenuva direktorite na nacionalne ustanove i -lenovite na upravne odbore. Ova je od posebno značewe, bi deji za prv pat, posle 4-5 godini, se nadevam deka }e za` i vee institucija konkurs, { to ja zaboravi vme vo izminatite godini, taka { to imavme slu-ai da bi dati menuvani zemjodelski tehničari na mesto na direktorite na muzei. Segas institucija konkurs ta opredelba }e mora da bude ispo-ituvana da dojdut stru-ni, kompetentni i profesionalni li-nosti na mestata na direktorite na ovie institucii.

Bisakal a da uka`ami na predlogot za zadovol`itelno donesuvawe na kriteriumi za finansirawe na programi i proekti od nacionalen interes vo poodelni dejnosti. Me|utoa, tuka nema da se zadr`am pove}e. Smetam deka ovie izmeni }e pri donesat za pogol ema javnost, pogol ema stru-nost i kompetentnost vo raspredelbat na dr`avnite buxetski sredstva.

Pove}e u-esnici vo raspravata ja spomnaa izmenata vo zakonot koja se odnesuva na vr{ewe na umetni-ka dejnost, za samostojni umetnici i so toa se nadmi na eden problem kade { to imavme trgovci poedinci, { to osobeno navredli vo deluva{e kaj samostojnite umetnici.

Isto tako značajno je formiraweto na posebna stru-na komisija koja po pat na konkurs }e predlaga na koi umetnici }e im bi dati dovolni povolnosti vo vid na pari-en nadomestok, so { to }e se obezbedi i pogol ema javnost i pogol ema transparentnost vo ova postapka. Zna-i vo pozitivna nasoka }e odat izmenite i dopolnuvawata na Zakonot za kul tura.

Zna-aen je predlogot koj predlaga izmena na -lenovite so koi be{e definirana filmskata dejnost i dejnosta za izveduvawe na arhitektonski dela. Isto tako značajno je { to so posebni zakoni }e se odreduva dejnost za kulturno nasledstvo, so posebni zakoni }e se odreduva dejnosta za kulturno nasledstvo { to ve}e na ova sednica e to-ka na dneven red. Me|utoa, toa seu{te e vo vtora faza. Ponatamu ima posebni zakoni za muzi-kata dejnost, bibliotekarskata dejnost. Zna-i posebno }e se definirat dejnosti te koi ovie zakoni gi zaf a}aat vo oddelni sveri od kul turata.

Izmenite vo delot na definiraweto na inspekcijski ot nadzor i za prekr{ocite treba da dovedat do poefikanso ostvaruvawe na nadzorot nad subjektite koi vr{at dejnost od oblasta na kul turata i tie }e pri donesat za dosledna pri mena na Zakonot za kul tura.

Toa bi bile najznačajnije izmene i dopolnovawa na Zakonot za kulturna { to se predlagaat so zakonot za izmene i dopolnovawa na zakonot za kulturnata. Smetam deka so prihaweto na ovieme izmene i dopolnovawa, }e se ovozmo`i sozdavawe na vrhni kulturno-umetni`ki ostvaruvawa, od edna strana, od druga strana }e se ovozmo`i ni vno pomasovno koristewe. So izmenite }e se sozdade pravna osnova za grida i pottiknovawe na razvojot na kulturnite razli`nosti i neguvawe na kulturnata na zaednicite. So izmenite, isto taka }e se definiira menaxerski ot model na upravuvawe i sistemot na finansirawe i efikasnost na inspekcijata vo odnos na kulturnata. So dopolnovaweto na zakonot za kulturna nacionalnata programa za kulturna }e stane razvoen strate{ki dokument koj ne e uslov za natamo{no sproveduvawe na decentralizacijata i utvrduvawe na nacionalni i lokalni ustanovi.

Ona { to na krajot bi sakala da go ka`ame faktot { to site ovieme izmene i dopolnovawa na Zakonot se napraveni vo soglasnost so evropskoto zakonodavstvo, taka { to izmenite i dopolnovawata vodat do harmonizacija na na{eto zakonodavstvo so evropskoto. Vo toj pravec i ova e eden prilog kon pribli`uvawe na makedonskoto zakonodavstvo kon evropskoto zakonodavstvo. Zatoa bi sakala da gi poddr`ami izmenite i dopolnovawata na zakonot za kulturna { to gi predlaga VI adata na Republika Makedonija.

Na krajot da ka`am deka ni eden zakon { to se donesuva ne e bilija. Dokolku vo praksa se poka`e deka ovieme izmene i dopolnovawa ne funkcioniraat, sekako tie }e mo`at da se izmenat. Me|utoa, treba prvo da vidime dali, navistina, ovieme izmene i dopolnovawa }e profunkcioniraat i duri posle da kritikuvame.

LI LJANA POPOVSKA:

I ma zbor gospo|a Silvana Boneva.

SI LVANA BONEVA:

Po-ituvana potpretsedatelke, dami i gospoda pratenici, gospoda ministri,

Pred nas denes e predlogot za donesuvawe na zakon za izmene i dopolnovawa na zakonot za kulturna { to kako potreba e uvideno u{te od prethodnata VI ada i kako osnoven tekst izraboten i ostaven vo nasledstvo na ovaa VI ada. Napraveno e opredeleno usoglasuvawe, kako { to ka`a gospo|ata

El eonora so zakonodavstvoto na zemji te od Evropskata unija. Ona { to se dobri re{ enija vo zakonot za kul tura gi pozdravuvame i gi poddr` uvame. Me|utoa, ima, od na{ a strana sega zboruvam i od imeto na prateni -kata grupa na VMRO-DPMNE i od svoe li` no ime opredeleni zabele{ ki na def iniraweto na opredeleni -lenovi na koi, navistina, imame su{ testveni zabele{ ki. Tokmu zaradi toa podnesovi amandmani, a ne samo jas, vidov deka i g. Spiro Mavrovski ima amandmani so sl i -na sodr` ina.

Bi sakala da go izlo` am mojot stav i stavot na prateni -kata grupa na VMRO-DPMNE za dve su{ testveni i zmeni so koi ne se sogl asuvame.

Ovie zabele{ ki se odnesuvaat posebno na izmenite koi se predlo` eni na -lenot 24. Posebno bi ka` ala deka prethodni ot zakon odnosno koj zakonot seu{ te va` i, vo -lenot 24 stav 2 stoi deka nazivot na nacionalnata ustanova sodr` i Republika Makedonija, kako i drugi soodvetni oznaki za ustanova, sogl asno so zakon.

Sega vo novi ot predlog { to Vladata ni go nudi se predlaga avtomatski bri{ ewe na cel stav 2. Toa zna-i deka vo nazivot na nacionalnata ustanova, na primer kako { to imavme dosega Nacionalen arhiv na Republika Makedonija ili Nacionalen muzej na Republika Makedonija, nema da stoi Republika Makedonija, tuku samo Nacionalen muzej. Jas smetam deka navistina e nedopustlivo bri{ eweto na imeto na dr` avata od nazivot na Nacionalnata ustanova, bi dej}i spored mene toa gi obezli -uva nacionalnite ustanovi i navistina, kako { to sme trgnale, toga{ zo{ to i da ne go izbri{ eme imeto na dr` avata i od nazivot na Sobranieto, namesto Sobranie na Republika Makedonija, pa da izbri{ eme Republika Makedonija i bi dej}i se podrazbira -ie e toa Sobranie, da si stoi samo Sobranie. Mislam deka toa ne e vo red. Navistina ne mi e jasno komu mu pre-i nazivot na dr` avata { to treba da stoi vo imeto na Nacionalnata ustanova i zo{ to. Zo{ to da se bri{ e nazivot na dr` avata od imeto na nacionalnata ustanova. Nie kako prateni -ka grupa i jas kako prateni k ne sum proti v novi te pravi la koi proi zleguvaat od Ramkovni ot dogovor, ni tu pak proti v afirmi rawe na kulturni te razli -nosti na etni -ki te zaednici vo Republika Makedonija. Toa go poddr` uvame, me|utoa ne mo` eme da se sogl asime so bri{ eweto na ovoj stav so koj se bri{ e i obel e` jeto na dr` avata od nacionalni te ustanovi.

Toa e ednata zabele{ ka spored mene i spored prateni -kata grupa su{ testvena.

Vtorata zabele{ ka se sostoi, odnosno se odnesuva na -lenot 95 vo koj { to do sega -lenot 95, moram da go pro-i tam glase{ e deka" Sobranieto na

Republika Makedonija so zakon od 30 dena, od denot na vleguvawe vo sila na nacionalnata programa, zna-i otkako }e ja doneseme nacionalnata programa, Sobrani eto na Republika Makedonija be{e toa koe {to opredel uva{e na koi organizacii im gi prevzema osnova~kite prava i gi utvrduva kako nacionalni ustanovi". So novi te i zmeni i dopolnuvawa, posebno ovoj ~l en cel osno se bri {e, mi sl am negovata so dr` ina i novata so dr` ina {to ja predl aga VI adata na Republika Makedonija zboruva deka VI adata na Republika Makedonija so odl uka opredel uva na koi organizacii im gi prevzema osnova~kite prava i gi utvrduva kako nacionalni ustanovi. Toa zna-i deka se i skl u-uva Sobrani eto kako najvisok zakonodaven dom vo dr` avata i pratenici te kako pretstavnici na gra|anite, tie ednostavno nema da i maat mo`nost da go ka`at svoeto mi sl ewe i nema da i maat mo`nost da vl i jaat na noseweto na odl uki te na i zvr{ nata vl ast. Zna-i, tie ne se tie {to }e utvrdat koi insti tucii vo dr` avata }e bi dat nacionalni ustanovi. Zo{to ova pravo da mu se odzeme na Sobrani eto i da se prenese na VI adata. Toa se ovi e su{testveni zabele{ki i smetame deka vakvite i zmeni se na {teta na si te gra|ani vo dr` avata. Ne e toa deka, eve ni e sme opozicija, pa nao|ame samo nekoi mani, koi {to eve VI adata gi predl aga. Smetame deka ovi e i zmeni se na {teta na si te gra|ani vo dr` avata, pa zatoa sme proti v noseweto na ovi e i zmeni, konkretno za ovi e dva ~l ena. Bi ka`ala deka i eve apel i ram do si te kol egi pratenici da gi podr`at amandmanite, koi {to gi i mam dostaveno do sl u`bi te i do si te pratenici, posebno na ~l enot 16 od Predlog zakonot i l i na postojni ot ~l en 24 od Zakonot koj {to e vo sila i na ~l enot 95, za{to smetam deka vo toj sl u-aj tie koga bi stanal e sostaven del od Zakonot, }e i mame podobra zakonska regul ativa i }e bi de odraz na interesi te na mno{tvoto gra|ani na Republika Makedonija.

QIQANA POPOVSKA:

Bl agodaram.

Za zbor e pri javen gospodnot l smet Ramadani .

ISMET RAMADANI :

Po~ituvana potpretsedatel ke, po~ituvani kol egi i pretstavnici na VI adata, ve pozdravuvam,

Koga ve}e se odl u~ivme da debati rame za izmenuvawata i dopolnuvawata na Zakonot za kul tura, toga{ odl u~iv da ka`am nekol ku zborovi so ona {to na ni tu eden na~in nema da izlezam od ona {to e opoziciona

konstruktivnost i ona { to zna~i deka nesmeam da bi dam mi hi l i st do kraj, deka vo ovoj predlog nema i dobri re{ enija, { to se odnesuva do Zakonot za kul turata. So sami ot fakt deka vo nekol ku segmenti ima podobruvawa, kako od aspekt na ocenkata na sostojbata vo kul turata, po{aj}i od Zakonot za kul tura od 1998 godina za tretmanot na kul turata i nacionalnata programa. Me{utoa, i ponatamu ostanuva streme` za da se reguliraat odnositelno vo kul turata, nacionalnite interesi, se razbira vo kul turata, afirmiraweto na kulturnot identitet, decentralizacijata vo kul turata, rakovodeweto so kulturnite ustanovi, vospostavuvaweto na rabotnite odnositelno vo kulturnite ustanovi, finansiraweto na nacionalniot kulturn interes i tretmanot na nezavisnite umetnici vo kul turata.

Vo site ovie segmenti mo`am da ka`am deka ima podobruvawa, kako vo struktuiraweto, taka i vo finansiraweto. No, i ponatamu mislam deka za nekol ku prawa treba{e eden pokonsenzualen pristap i poekstenziiven pristap za neкои odredbi koi reguliraat i go pomagaat afirmiraweto na kulturnot identitet. Zo{to go velam ova. Pred nekol ku godini parlamentarnata grupa na Demokratskiot prosperitet ne se odnesuva{e dobro, parlamentarnoto mnozinstvo da zasnova, odnosno da se konstituiraa edna uprava za afirmirawe i razvoj na kul turata na nacionalnite zaednici, odnosno na albanskata kul tura. No, kako {to obi~no pravime da gi ostavame rabotitelno taka kako {to sme gi ostavale, so zborovi, so diskusii, denes i toga{, ni koga{ ne sme go videl efunkcioniraweto na taa uprava za afirmirawe i razvojt na kul turata. Zo{to go velam ova. Zatoa {to ne sme go ekspirale na potrebenain, od kadrovski aspekt. Zatoa {to ne sme ja finansirale ili ne sme podelile finansii kolku {to treba za da se razviekul turata. Treba da zaboravime potuvani kol egi, deka pominavremeto na apsolutniot amaterizam vo kulturnot razvoj i vo razvojt na kul turata i identitetot. Segae vreme koga se se nadovrzuvai se funkcioniraso pari. Dokolku gi vidime ovie pozicii, toga{ }e dojdeme do edna sostojba deka albanskata kul tura od aspekt na finansirawe e vo edna alarmantna sostojba. Zaal, ova go vela, so negativna konotacija. Dokolku se podelat 25 milioni evra vo pozicija na kul turata vo Republika Makedonija i dokolku od tie 25 milioni evra samo 400 ili 500 iljadi evra odat za kul turata na drugitelno zaednici, toga{ mene mi se~ini deka ne treba mnogu da objasnuvam kako i kolku mo`e da se razviekul turata na nacionalnite zaednici, na proporcionalenain ili na ona {to zna~i razvoj na kulturnot identitet. Mo`ebi izgl eda malku nerazbirli vo koga se veli deka kul turata i pokraj toa se razviva vo svoi pravci,

duri se dozvol uva i paral el i zam vo kul turata, koga ` i veat mnogu narodi vo edna dr`ava, zatoa { to tuka i ma konkurencija. I tamu kade { to i ma konkurencija i ma i natprevar, kul turen natprevar, zatoa { to ja pri fa}ame ova a filozofija na mi sl ewe, toga{ se razbi ra deka za da u-estvuvame vo kul turni natprevari i da ja razvi eme kul turata treba i f i nansi rawe. Brojki te poka` uvaat ne{ to drugo, { to zna-i deka do sega sugesti i te i na{ i te odredbi { to sme gi predl agal e za da se regul i ra i pojasna pozicija na kul turni ot i denti tet na naci onal ni te zaedni ci , ne e po-i tuvana. Jas znam i zo{ to ne se po-i tuva. Zatoa { to vo Mi ni sterstvoto za obrazovani e od kadrovski aspekt ni e sme dal eku od ona { to zna-i vo brojki i vo kval i tet kako al banci . Nema mo`nost da go detektira, da go i denti f i kuva i ponatamu da go f i nansi ra, da ja pomogne od profesional en aspekt aspekt al bankskata kul tura toj koj ne ja poznavaa kul tura., toj koj ne se zani mava so kreati vni raboti { to se odnesuva do kul turata.

Zatoa, koga gi i mame ovi e f akti predvi d, i mame i nekoi raboti koi navi sti na ne stavaat vo si tuacija da barame podobro re{ eni e vo zakonot, zatoa { to i vo f i nansi raweto na nasl ovi te, da re-eme na i zdava-ki te ku}i i ma gol ema razl i ka, odnosno dal eku sme od ona { to se smeta za, i ma gol ema razl i ka me|u nasl ovi koi ja f i nansi raat vo al bankski te i zdava-ki ku}i i broj na nasl ovi koi se f i nansi raat usl ovno da ka` am makedonski i zdava-ki ku}i . Tamu i ma mnogu gol ema razl i ka vo brojki te na primer 38 al bankski nasl ovi i 256 nasl ovi vo makedonski i zdava-ki ku}i . Koga }e go zememe predvi d brojot na vraboteni te, 2900 vraboteni i ma vo makedonski kul turni i nsti tucii , a i samo 53 i l i nekade se vel i 70-ti na vraboteni vo al bankski te kul turni i nsti tucii . Koga gi pravi me ovi e sporedbi i koga doa|ame do zakl u-ok deka ti e ne f unkcioni raat, kol ku { to e dovol no ne f unkcioni ra upravata za unapreduvawe i razvoj na kul turata. Denes sl u{ navme i eden predl og, go i mame na hartija predl ogot od Mi ni sterstvoto za kul tura, da se sozdade eden sektor za al bankska kul tura, me|utoa, kako { to i zgl eda, koga se predl aga ne{ to novo i koga se predl aga so cel poi ntenzi ven i pokval i teten razvoj i pomo{ na kul turata na edna naci onal na zaedni ca, vo sl u-aj al bankskata, mnogu ~esto sl u{ ame i i zjavi koi { to probl emot go menuvaat i se vel i , eve, se sozdava nekoi si paral el i zam vo Mi ni sterstvoto za kul tura i t.n.

Treba da se razbere deka nekoi mi ni sterstva, vo ovoj sl u-aj Mi ni sterstvoto za kul tura treba da bide na toj na-in opremeno, kadrovski opremeno vo sogl asnost so rabotata i f unkcijata koja ja vr{ i , dokol ku ja pri f ati me ova a real nost i ova a visti na, toga{ }e bi de mnogu pol esno za nas. Mo` ebi so amandmani te koi se dostaveni , na odreden na-in mo` ebi nekoi od ni v

i }e se pri fatat, mo` ebi so ni v }e se podobri si tuacijata. Me|utoa, mora da ka` eme deka mnogu skoro ni e treba da postigneme eden pocel osen konsenzus me|u nas i eventual no da predl o` ime izmeni na zakoni te za dr` avni te organi , kade odredeni segmenti na kulturnoto unapreduvawe vo Ministerstvoto za obrazovani e da se unapredat. Zna-i , da se stavat vo podobra pozici ja so cel da se razvije kul turata, da se zabrza razvojot na kul turata na naci onal ni te i etni -ki te zaednici , zatoa { to tuka ima eden zastoj, pove}egodi { en zastoj kade del od vinnata ja snosi i onoj koj govori vo ovoj moment, za{ to ne mo` el da napravi pove}e ili pak moi te sugestii , ili sugestii te na mojata parl amentarna grupa vo vremeto koga ne bil e seriozno slu{ ani , ne bil e zemani predvid kako { to treba. Zna-i , i mame nedostatok na razbirawe so { to bi se spre-ila vakvata al armanтна sostojba vo kul turata denes.

Vi bl agodaram.

NI KOLA POPOVSKI :

Bl agodaram.

Posl eden di skutant e gospodi not Ja{ ari .

ADNAN JAJARI :

Po-ituvan pretsedatela, po-ituvani pratenici , prestavnici na VI adata,

Site znaeme deka kul turata se sostoi od vrednosti na koi im se pridruvava -lenovite na edna grupa i od normi koi tie gi po-ituvaat. Vrednostite se apstrakten ideal dodeka normite se opredeli na-ela ili pravila { to lu|eto treba da gi po-ituvaat. Normite pretstavuvaat osnova { to treba da se napravi i ona { to ne treba da se napravi vo op{ testveni ot` i vot. Koga go upotrebuvame poi mot kul tura vo sekojdnevni ot` i vot, -esto go mislime kako eden ekvivalent na nekolku visoki elementi na umot, kako umetnosta, kni` evnosta, muzikata i sl i karstvoto. Na toa, konceptot kul tura nad se menuva na na-inot na `iveeweto na edno op{ testvo i so nego se opfa}a na-inot na obl ekuvaweto, obi -ai te i na f amilijarni ot` i vot, na-inot na rabota i verski te ceremonii i t.n.

Kul turata kako koncept ne treba da se i denti f ikuva so op{ testvoto, zatoa { to me|u sebe ovi e dva koncepti se razli kuvaat. Op{ estvoto pretstavuva sistem na reci pro-ni odnosi koi se povrzuvaat me|usebno, poedinci te me|usebno

od edna i sta kul tura. Ni edna kul tura ne mo` e postoi bez op{ testvoto, me|utoa i sto taka ni tu edno op{ testvo ne mo` e da postoi bez kul tura.

Na kraj, bez kul tura ne bi se ni tu narekl e l u|e. Ne bi i mal e jazi k da se i zrazuvame, ni tu pak i dejata, a na{ ata mo` nost za da razmi sl uvame bi bi l o mnogu ograni -eno. Kul turni te razl i ki me|u l u|eto se poradi postoeewe na razni vi dovi vo op{ testvoto. Raznovi dnoستا na -ove-kata kul tura e vi dl i va poradi vrednosti te i normi te na odnesuvawe koi se razl i kuvaat od edna vo druga kul tura. Se dodeka -ove-ki te kul turi se razl i kuvaat, a ne e za -udewe, ne treba da se -udi me zo{ to l u|eto koi i pri pa|aat na edna kul tura i e pote{ ko da go razberat na-i not na odnesuvawe na oni e koi pri pa|aat na druga kul tura.

Po-i tuvani kol egi , jas mi sl am deka odreduvawe na na-el ata na kul turata, formata za real i zaci jata na kul turata, na-i not i usl ovi te za nejzi no f i nansi rawe i mnogu drugi pra{ awa od i nteres za kul turata se regul i raat so zakonot za kul tura. Predlogot za izmenuvawe i dopol nuvawe koe e denes na dneven red, neosporen e f aktot deka zakonot koj e vo si l a predvi duva drugi standardi . Standardi koi se zasnovani vrz gra|anski ot koncept na kul turata, ednakov tretman na si te subjekti kako oni e pri vatni , taka i javni koi se akteri vo kul turata, garanti rawe na pravoto na sozdavawe, sozdavawe na eden nov si stem na f i nansi rawe na kul turata i t.n.

Pokraj toa i pokraj ovi e standardi , od momentot na usvojuvaweto na ovoj Zakon vo 1998 godi na do denes, mnogu mal ku se real i zi ra{ e od ona { to e predvi deno so toj zakon. Posebno, vo ovoj sl u-aj bi sakal da i staknam, ne usvojuvaweto, ne podgotuvaweto na naci onal nata programa i prodol ` uvawe na central izi rawe na na-i not na f i nansi rawe na kul turata kako { to bilo predvi deno so amandmani te na Ustavot na porane{ na Soci jal i sti -ka Republ i ka Makedoni ja. Posebno bi sakal , mo` ebi ova se pri -i ni te za si tuacijata na kul turata vo Makedoni ja. Posebno bi ja i staknal al bankskata kul tura vo Makedoni ja koja e vo katastrof al na sostojba. Od vkupno 65 kul turni i nsti tuci i f i nansi rani od Mi ni sterstvoto za kul tura, samo dve od ni v se al bankski .

Vrz osnova na odredeni podatoci vo 2001 godi na samo 38 al bankski nasl ovi bile podr` ani i f i nansi rani od strana na Mi ni sterstvoto za kul tura, a 256 nasl ovi bile poddr` ani od makedonski i zdava-ki ku}i . Da ne govoram za drugi segmenti kako { to e umetnosta, fi lmskata dejnost i t n., kade { to di skri mi naci i te mo` e bi se u{ te pogol emi . I maj}i gi predvi d ustavnite promeni od 2001 godi na potrebata za harmonizaci ja na odredbite na ovoj zakon so ustavnite amandmani ja zgol emuva potrebata od izmenuvawe i dopol nuvawe na

zakonot. Zaradi te`inata {to ja ima ovoj zakon Ramkovni ot dogovoro predvi duva osven mnozi nstvoto od prateni ci te usvojuvaweto na ovoj zakon da se sprovede i so mnozi nstvoto na prateni ci te koi ne pripa|aat na makedonskata zaedni ca. Tokmu poradi ova {to go ka`av, predl o`eno e Republ i ka Makedoni ja ne samo da obezbedi tuku i da garanti ra ednakvi uslovi za izrazuvawa, razvojot i unapreduvaweto na kulturni ot i denti tet na si te zaedni ci vo RM, taka kako {to e predvi deno, a vo sogl asnost so ova RM, treba isto taka da se zal aga za razvojot na kul turata i za dejci te zavi sno od ni vnata etni -ka pripadnost. Seto ova e predvi deno so nekol ku amandmani . I maj}i ja vo predvi d zna-ajno sta na naci onal nata programa {to podrazbi ra i nteres na si te gra|ani na RM napravi vme maksimal ni naponi da iznajdeme mehani zam koj vo i dni na nema da dozvoli di skrimi nacija, }e obezbedi kul turen razvoj na si te i vo ovie ramki e i ednakvoto f i nansi rawe od dr`avni ot buxet. Pravni ot mehani zam be{e davawe na mi sl ewe od komi tetot za me|unaci onal ni pra{awa pred usvojuvaweto na ova naci onal na programa. I seto ova e napraveno vo sogl asnost so amandmanot 12. I tokmu ovde mi sl am deka vni mavavme posebno zaradi so dr`inata na naci onal nata programa koja so dr`i sozdavawe na kulturni i nstucii , ni vno f i nansi rawe naponi za obezbeduvawe na kadri so {to sme predvi del e ovoj proekt da se sprovede vo sogl asnost so pri nci pot, na-el oto ednakva i pravi -na zastapenost. No, ova na-el o }e se po-i tuva i vo tekot na mese-ni te nadomestoci za nezavi sni te umetnici so cel da se sozdadat podobri uslovi za ni vno sozdavawe. I na kraj, bi go i staknal na{ i ot napor od sredstvata od buxetot na RM, na ednakov i adekvaten na-in, da se koristi za unapreduvawe i razvoj na kul turata na si te etni -ki zaedni ci kako {to e predl o`eno so pretposl edni ot amandman.

NI KOLA POPOVSKI :

Dal i nekoj drug bara zbor? (Ni koj)

Bi dej}i ni koj ne bara zbor go zakl u-uvam pretresot.

Na Sobrani eto mu predl agam da go usvoi sl edni ot zakl u-ok.

Sobrani eto go usvojuva predl ogot za donesuvawe na zakon za i zmenuvawe i dopol nuvawe na Zakonot za kul tura.

Vo sal ata se pri sutni 66 prateni ci .

Ve mol am da gl asame za zakl u-okot.

Vkupno gl asal e 65 prateni ci , 63 za, i dvajca vozdr`ani .

Konstati ram deka zakl u-okot e usvoen.

Dal i Sobrani eto go usvojuva predl ogot na ova a sedni ca da se pretrese i predl ogot na zakon.

Ve mol am da gl asame.

Gl asal e 69 prateni ci .

69 prateni ci gl asal e za.

Konstati ram deka e usvoen predl ogot na ova a sedni ca da se pretrese i predl ogot na zakonot.

Otvoram pretres po tekstot na predl ogot na zakonot.

VI adata na Republ i ka Makedoni ja podnese amandman na ~l en 61 i toj e sostaven del na tekstot na Predl ogot na zakonot.

Prateni ci te Roza Topuzova - Karevska i El eonora Petrova - Mi tevska podnesoa amandman na ~l en 48 stav 3, po koj VI adata ne se proi znel a.

Zakonodavno-pravnata komi si ja podnese amandmani na ~l en 4 stav 1, ~l en 5 stav 1 ~l en 6 stav 1 i 3, ~l en 7 stav 3 i 4, ~l en 10 i ~l en 28. ^l en 15, ~l en 32 stav 2, i ~l en 38 stav 2, ~l en 40, ~l en 41 stav 3, ~l en 44 stav 1, ~l en 48 stav 3, i ~l en 57 stav 1 to-ka 4 i 6 i za menuvawe na to-ka 12, so koi se sogl asi l pretstavni kot na VI adata i ti e se sostaven del na tekstot na Predl ogot na zakonot.

Komi sijata za poli ti -ki si stem i odnosi me|u zaedni ci te podnese amandman za menuvawe na ~l en 27, po koj VI adata ne se proi znel a.

Komi sijata za kul tura podnese amandman na ~l en 40, so koj se sogl asi l pretstavni kot na VI adata i toj e sostaven del na tekstot na Predl ogot na zakonot.

Prateni kot Si l vana Boneva podnese amandmani na ~l en 16 za dodavawe nov stav 2, po stavot 1, i za menuvawe na ~l en 60, po koi VI adata ne se proi znel a.

Prateni kot Spi ro Mavrovski podnese amandmani na ~l en 16 stav 1, i za dodavawe na nov stav 2, po stavot 1, ~l en 17 za bri { ewe na stav 2, ~l en 18 za bri { ewe na stav 1 i na stav 2, ~l en 19 to-ki te 3, 5 i 7, ~l en 20, za bri { ewe na stav 2, ~l en 24 za bri { ewe na stav 3, za dodavawe nov ~l en 32-a, po ~l enot 32, za bri { ewe na ~l enot 34 i za bri { ewe na ~l en 40 po koi VI adata ne se proi znel a.

Prateni ci te Abdul adi Vejsel i i l smet Ramadani podnesoa amandmani na ~l en 1, stav 1, i za menuvawe na novata to-ka 3, ~l en 9 stav 3, ~l en 17 za bri { ewe na stavovi te 2 i 3 i na ~l en 24 stav 1, po koj VI adata ne se proi znel a.

VI adata na RM, podnese amandmani na ~l en 1 stav 1 i za dodavawe nov stav 5, po stavot 4. ^l en 3, ~l en 6 stav 3, i dodavawe nov stav 4 po stavot 3. ^l en 7 za menuvawe na stav 2 i za dodavawe nov stav 5 po stavot 4. ^l en 12 stav 1, ~l en 16

za dodavawe nov stav 2, po stavot 1, -l en 37 za dodavawe nov stav 3, po stavot 2 i -l en 39 za menuvawe na to-ka 6 i za dodavawe nova to-ka 7 po to-kata 6. Ti e se si ste sostaven del na tekstot na Predl ogot na zakonot.

Otvoram pretres po amandmanot na -l en 48 stav 3 podnesen od prateni ci te Roza Topuzova - Karevska i El eonora Petrova Mi tevska.

Go mol am pretstavni kot na VI adata da se proi znese po amandmanot.

I ma zbor g-di not Bl agoja Stef anovski , mi ni ster za kul tura.

BLAGOJA STEFANOVSKI :

Amandmanot se pri f a}a.

NI KOLA POPOVSKI :

Amandmanot e pri f aten i e sostaven del na tekstot na Predl ogot na zakon.

Otvoram pretres po amandmanot za menuvawe na -l en 27 podnesen od Komi si ja za pol i ti -ki si stem i odnosi me|u zaedni ci .

BLAGOJA STEFANOVSKI :

Amandmanot ne se pri f a}a.

NI KOLA POPOVSKI :

Dal i drug bara zbor?

ZORAN [APURI]:

Od i meto na Komi si jata da objasnam, bi dej}i go odl o` i vme nekol ku pati zakonot za kul tura, negovoto razgl educuvawe vo Sobrani eto da objasnam deka f akti -ki se raboti za pravoto i pogol emi te gradovi , odnosno op{ ti ni da formi raat f ondovi kako { to e sl u-aj so dr` avni te. Fakti -ki e eden vi d na decentral i zaci ja vo eden segment.

NI KOLA POPOVSKI :

Bi dej}i ni koj drug ne bara zbor go zakl u-uvam pretresot, i amandmanot go stavam na gl asawe.

Ve mol am da gl asame.

Vkupno gl asal e 69 prateni ci . Za gl asal e 16 prateni ci ,

Konstati ram deka Sobrani eto ne go usvoi amandmanot.

Otvoram pretres po amandmanot na -l en 16 za dodavawe nov stav 2, po stavot 1, podnesen od prateni kot Si l vana Boneva.

Go mol am pretstavni kot na VI adata da se proi znese.

BLAGOJA STEFANOVSKI :

I ako prethodni te dva -l ena go regul i raat toa, amandmanot se pri f a}a. Zna-i , amandmanot se pri f a}a.

NI KOLA POPOVSKI :

Amandmanot se pri f a}a i toj e sostaven del na Predl ogot.

Otvoram pretres po amandmanot za menuvawe na -l en 60 podnesen od prateni -kata Si l vana Boneva.

BLAGOJA STEFANOVSKI :

Amandmanot ne se pri f a}a, bi dej}i toa go menuva cel i ot odnos kon koe { to ni e sakame ref ormski da prijdeme i za { to se napraveni ovi e i zmeni .

NI KOLA POPOVSKI :

Dal i drug bara zbor?

SI LVANA BONEVA:

Najprvi n da go i ska` am zadovol stvoto od stavot na pretstavni kot na VI adata da go vratat vo nazi vot na naci onal nata ustanova i meto na dr` avata Republ ika Makedoni ja. I povtorno bi apel i ral a do kol egi te prateni ci da ne dozvol at da se degradi ra pozicijata na parl amentot so odzemawe na negovi te i ngerenci i i da gl asaat za ovoj amandman.

NI KOLA POPOVSKI :

Bi dej}i ni koj drug ne bara zbor go zakl u-uvam pretresot.

Amandmanot go stavam na gl asawe.

Ve mol am da gl asame.

Vkupno gl asal e 69 prateni ci , za gl asal e samo 5 prateni ci .

Konstati ram deka Sobrani eto ne go usvoi amandmanot.

Otvoram pretres po amandmanot na -l en 16 stav 1, za dodavawe nov stav 2, po stavot 1, podnesen od prateni kot Spi ro Mavrovski .

Go mol am pretstavni kot na VI adata da se proi znese.

BLAGOJA STEFANOVSKI :

Stavot 1 ne se pri f a}a, a stavot 2 e ve}e pri f aten.

NI KOLA POPOVSKI :

Zna-i , ovoj amandman ne se pri f a}a.

BLAGOJA STEFANOVSKI :

Ne se pri f a}a, bi dej}i stavot 2 e ve}e pri f aten.

NI KOLA POPOVSKI :

Ve}e e pri f aten, me|utoa, procedurata mora da ja doneseme do kraj.

BLAGOJA STEFANOVSKI :

Amandmanot ne se pri f a}a.

NI KOLA POPOVSKI :

Amandmanot ne se pri f a}a, ztoa { to e pri f aten prethodno.

Dal i nekoj drug bara zbor? (Ni koj).

Go zakl u-uvam pretresot po amandmanot i amandmanot go stavam na gl asawe.

Ve mol am da gl asame.

Vkupno gl asal e 69 prateni ci , za gl asal e 2 prateni ka.

Konstati ram deka Sobrani eto ne go usvoi amandmanot.

Otvoram pretres po amandmaot na -l en 17 za bri { ewe na stav 2, podnesen od prateni kot Spi ro Mavrovski .

Go mol am pretstavni kot na VI adata da se proi znese.

BLAGOJA STEFANOVSKI :

Amandmanot ne se pri f a}a.

NI KOLA POPOVSKI :

Dal i nekoj drug bara zbor? (Ni koj)

Go zakl u-uvam pretresot.

Amandmanot go stavam na gl asawe.

Ve mol am da gl asame.

Vkupno gl asal e 68 prateni ci , za gl asal e 3 prateni ci .

Konstati ram deka Sobrani eto ne go usvoi amandmanot.

Otvoram pretres po amandmanot na -l en 18 za bri { ewe na stav 1 i na stav 2, podnesen od prateni kot Spi ro Mavrovski . Go mol am pretstavni kot na VI adata da se proi znese.

BLAGOJA STEFANOVSKI :

Povtorno e nadvor od konceptot na i zmeni te i amandmanot ne se pri f a}a.

NI KOLA POPOVSKI :

Go zakl u-uvam pretresot, amandmanot go stavam na gl asawe.

Ve mol am da gl asame.

Vkupno gl asal e 68 prateni ci , za gl asal e 2 prateni ci .

Konstati ram deka Sobrani eto ne go usvoi amandmanot.

Otvoram pretres po amandmanot na -l en 19, to-ki te 3, 5 i 7 podnesen od prateni kot Spi ro Mavrovski .

Go mol am pretstavni kot na VI adata da se proi znese.

BLAGOJA STEFANOVSKI

Amandmanot ne se pri f a}a, bi dej}i go naru{ uva menaxerski ot si stem na upravuvawe vo naci onal ni te ustanovi .

NI KOLA POPOVSKI :

Dal i drug bara zbor? (Ni koj)

Amandmanot go stavam na gl asawe.

Ve mol am da gl asame.

Vkupno gl asal e 62 prateni ci , 2 prateni ci gl asal e za.

Konstati ram deka Sobrani eto ne go usvoi amandmanot.

Otvoram pretres po amandmanot na -I en 20 za bri { ewe na stav 2, podnesen od prateni kot Spi ro Mavrovski .

Go mol am pretstavni kot na VI adata da se proi znese

BLAGOJA STEFANOVSKI :

Kako i vo drugi te obl asti obrazovani e, sport, trud i soci jal na pol i ti ka, zna-i i novi te trendovi za di vesti rawe. Zna-i od VI adata na Mi ni sterstvoto i na mi ni sterot i ovde e vo toa. Zatoa i ne se pri f a}a. Zna-i , ne mo` e povtorno vra}awe na ona { to ve}e se smeta deka e nadmi nato.

NI KOLA POPOVSKI :

Dal i drug bara zbor? (Ni koj)

Go zakl u-uvam pretresot.

Amandmanot go stavam na gl asawe.

Ve mol am da gl asame.

Vkupno gl asal e 67 prateni ci , za gl asal e 2 prateni ka.

Konstati ram deka Sobrani eto ne go usvoi amandmanot.

Otvoram pretres po amandmanot na -I en 24 za bri { ewe na stav 3, podnesen od prateni kot Spi ro Mavrovski .

Go mol am pretstavni kot na VI adata da se proi znese.

BLAGOJA STEFANOVSKI :

Amandmanot ne se pri f a}a.

NI KOLA POPOVSKI :

Dal i nekoj drug bara zbor? (Ni koj)

Go zakl u-uvam pretresot Amandmanot go stavam na gl asawe.

Ve mol am da gl asame.

Vkupno gl asal e 68 prateni ci , za gl asal e 2 prateni ka.

Konstati ram deka Sobrani eto ne go usvoi amandmanot.

Otvoram pretres po amandmanot za dodavawe nov -I en 32-a po -I enot 32 podnesen od prateni kot Spi ro Mavrovski .

BLAGOJA STEFANOVSKI :

Amandmanot se pri f a}a.

NI KOLA POPOVSKI :

Konstatiram deka amandmanot stanuva sostaven del na Predlogot na tekstot.

Otvoram pretres po amandmanot za bri {ewe na -I en 34 podnesen od prateni kot Spi ro Mavrovski .

BLAGOJA STEFANOVSKI :

Ova so poseben zakon se regul i ra i zatoa ne mo` e da se pri f ati .

NI KOLA POPOVSKI :

Dal i nekoj drug bara zbor? (Ni koj)

Go zakl u-uvam pretresot.

Amandmanot go stavam na gl asawe.

Ve mol am da gl asame.

Vkupno gl asal e 65 prateni ci , za gl asal e 2 prateni ka.

Konstatiram deka Sobrani eto ne go usvoi amandmanot.

Otvoram pretres po amandmanot za bri {ewe na -I en 40 podnesen od prateni kot Spi ro Mavrovski .

Go mol am pretstavni kot na VI adata da se proi znese.

BLAGOJA STEFANOVSKI :

Amandmanot se pri f a}a.

NI KOLA POPOVSKI :

Amandmanot se pri f a}a i toj stanuva sostaven del na tekstot.

Otvoram pretres po amandmanot na -I en 1 stav 1, za menuvawe na novata to-ka 3, podnesen od prateni ci te Abdul adi Vejsel i i I smet Ramadani .

Go mol am pretstavni kot na VI adata da se proi znese.

BLAGOJA STEFANOVSKI :

Toa e ve}e ustavno na~el o, zatoa i ne se pri f a}a.

Amandmanot ne se pri f a}a.

NI KOLA POPOVSKI :

Dal i drug bara zbor? (ni koj)

Go zakl u-uvam pretresot i amandmanot go stavam na gl asawe.

Ve mol am da gl asame.

Vkupno gl asal e 65 prateni ci , za gl asal e 14.

Konstatiram deka Sobrani eto ne go usvoi amandmanot.

Otvoram pretres po amandmanot na -I en 9 stav 3, podnesen od prateni ci te Abdul adi Vejsel i i I smet Ramadani .

Go mol am pretstavni kot na VI adata da se proi znese.

BLAGOJA STEFANOVSKI :

] e napravam mal a di gresi ja bi dej}i se ci ti ra za kni goi zdava-kata dejnost, zna-i ova a godi na jas govoram za ona od koga sum jas mi ni ster, zna-i za 2003 godi na proekti i mal e 79 i zdava-ki ku}i od koi 19 i zdava-ki ku}i se pri f ateni od zaedni ci te, i l i 262 kni gi od koi 60 kni gi od pri padni ci te na zaedni ci te, i l i 23%. I sto taka, od spi sani jata od 33 spi sani ja, 7 se na jazi ci te na zaedni ci te, i l i 21 procent. Zna-i toa i bez ova ni e ti e raboti gi i mame vo predvi d . Me|utoa, }e go pri f ati me -l enot, i ako toj pol ogi -no e da stoi zad komi si i te. A i bez toa da stoi , vo ovi e nazna-uvawa i ma{ e po eden -l en od zaedni cata i toa mi sl am kako mi ni ster za mene si gurno e svatl i v poodgovorno otkol ku da stoi . Me|utoa, go pri f a}am i ako ka` uvam deka e podobro da stoi vo prethodnata re-eni ca, zna-i ne na krajot, tuku vo prethodnata re-eni ca. Me|utoa, neznam dal i e mo` no toa da se napravi .

NI KOLA POPOVSKI :

Amandmanot e pri f ateni e sostaven del na predl ogot na zakonot.

Otvoram pretres po amandmanot na -l en 17 za bri { ewe na stavovi te 2 i 3 podnese od prateni ci te Abdul adi Vejsel i i I smet Ramadani .

Go mol am pretstavni kot na VI adata da se proi znese.

BLAGOJA STEFANOVSKI :

Ne se pri f a}a. Ka` av deka toa e nadmi nato, od VI adata se prenesuvaat vo mi ni sterstvata i toa vo novi ot duh.

NI KOLA POPOVSKI :

Dal i nekoj drug bara zbor? (Ni koj)

Go zakl u-uvam pretresot i amandmanot go stavam na gl asawe.

Ve mol am da gl asame.

Vkupno gl asal e 66 prateni ci , za gl asal e 10 prateni ci .

Konstati ram deka Sobrani eto ne go donese amandmanot.

Otvoram pretres po amandmanot na -l en 24 stav 1, podnesen od prateni ci te Abdul adi Vejsel i i I smet Ramadani .

BLAGOJA STEFANOVSKI :

[teta { to prethodno ne razgovaravme so moi te kol egi , bi dej}i ova i sto i pretstavni ci te na DUI go objasni vme. Se raboti za -l enovi te na Upravni ot odbor. Se raboti za cel a teri torija na Republ ika Makedonija, a vo oni e i nsti tuci i od l okal na samouprava sostavot e 3 nadvore{ ni -l enovi , a 2 od samata i nsti tuci ja od koi ednot -l en go predl aga gradona-al ni kot i Sovetot na l okal nata samouprava. Zna-i , vo sekoj sl u-aj tuka mnozi nstvoto go i ma, bi dej}i se

raboti za institucii vo toj del kade { to e zastapen procentot na zaednicite. Od taa gl edna to-ka ne mo` e da se pri f ati .

NI KOLA POPOVSKI :

Go zakluuvam preresot i amandmanot go stavam na glasawe.

Ve mol am da gl asame.

Vkupno gl asal e 65 pratenici , za gl asal e 11 pratenici .

Konstatiram deka Sobrani eto ne go usvoi amandmanot.

Prodol` uvame so pretres po tekstot na Predlogot na zakon.

Dali nekoj bara zbor? Ni koj

Go zakluuvam pretresot po tekstot.

Dozvolete da ve potsetam deka soglasno to-ka 2 od amandmanot 10, na Ustvot na RM, zakonot se donesuva so mnozinstvo glasovi od prisutnite pratenici pri { to mora da ima mnozinstvo glasovi od prisutnite pratenici koi pripa|aat na zaednicite koi ne se mnozinstvo vo RM.

Predlogot na zakon go stavam na glasawe.

Ve mol am da gl asame.

Vkupno gl asal e 65 pratenici , za gl asal e 62 pratenski, vozdr` ani 2, i 1 protiv.

Mol am so krevawe na raka da obavime glasawe na pripadnicite na zaednicite koi ne se vo mnozinstvo vo Republika Makedonija.

Koj e za zakonot ve mol am da kreneraka?

Dali ima nekoj protiv? (Nema)

Dali nekoj se vozdr` uva od glasawe 2.

Gl asal e 21 pratenski, 19 za i 2 vozdr` ani .

Konstatiram deka Sobranieto go donese zakonot za izmenuvawe i dopolnuvawe na Zakonot za kul tura.

So ogl ed deka ni pretstoi to-ka po koja pretpostavuvam deka }e ima mnogu debata, a imame u{ te 10 minuti predlagam da go zatvorime dene{ noto rabotewe na parlamentot.

Prodol` uvame so rabota utre so po-etok vo 10,00 -asot.

(Sednicata prekina vo 16,50 -asot).